

HUJON

50 ÅR

Nr. 1 – 2024

Jubileumsår

BirdLife Norge – avdeling Oppland

Aktiviteter i BirdLife Gjøvik, Land og Toten lokallag

Tenkte å dele litt fra aktivitetene vi har drevet med i året som gikk.

Vi startet med ukentlige treff på Eikstadtjernet. Der har det vært mellom 10 og 20 personer på hvert møte. Det er vi superfornøyde med.

På møtene har vi ringmerket fugler, gått turer, laget kassesti og av og til bare skravlet og drukket kaffe.

Jeg var så heldig at jeg fikk lisens til å merke fugler i hagen, så når det har passet seg slik har vi kombinert det med kaffekos.

Vi har ruslet turer ved Eikstadtjernet der vi har begynt å henge opp fuglekasser og laget sti rundt tjernet. Det er meningen det skal bli en tursti hvor alle kan gå og følge med på livet rundt kassene.

Vi er så heldige at vi har en i laget som er kjempegod på data, og han skal hjelpe oss så det blir QR koder på kassene der vi kan legge inn data om hvem som bor der. Da kan turfolk bare bruke telefonen for å få opp info om det bor noen i kassa. Så dette blir jo et langsiktig prosjekt der vi kan bruke noen av ukemøtene på sjekking og vedlikehold av sti og kasser. 23 kasser er hengt opp og flere blir det.

Vi har hatt treff der vi har sett etter rovfugler, trekkfugler, dagsangere og nattsangere.

Vi har kost oss med grilling, skravling og selvfølgelig kaffe på mange av møtene.

Vi har stilt opp på Eiktunet på Naturens dag der mange av medlemmene har hjulpet ungene å lage fuglekasser som de har fått med seg hjem. Det samme gjorde vi også på Hunndalsdagene.

Vi har vært med på et prosjekt, et slags «Farmen» for unger, der vi lærte dem om fugler og å snekre fuglekasser.

Uglemerking har vi drevet med opptil flere kvelder i uka, hvor medlemmene fikk bli med. Vi hadde faste nettplasser og bålplasser som vi dro til, så her ble det bålkos, kaffe og pølsegrilling. God stemning rundt bålet enten vi fikk ugler i nettet eller ikke. Vi har merket over 20 perleugler høsten 2023.

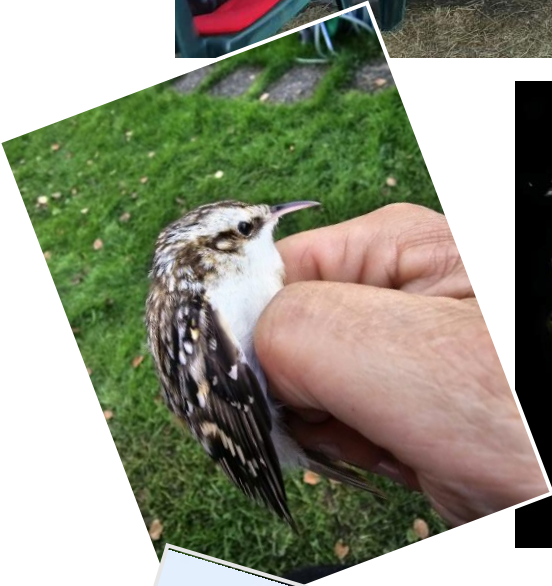
Mange nye medlemmer har det blitt siste året og vi håper det blir flere. Alle kan bli med, så har du lyst så sleng deg med, dette kommer vi fortsette med.

Husk at alle har begynt med blåmeis en gang, og at det finnes ikke dumme spørsmål. Skal vi lære må vi spørre.

Informasjon om aktivitetene kommer i kalender på nettsidene til BirdLife Norge Gjøvik, Toten og Land lokallag, på våre Facebook-sider og i gruppen min *Natur i fokus #nature in focus*.

Takk til alle medlemmene våre, håper å få se enda flere av dere i år.

Fuglehilsen fra Tina Maria Brenden

HUJON

Medlemsblad for BirdLife Norge avdeling Oppland – nr. 1 - 2024

Redaktør: Per Åge Skålerud, Fluberg, Tlf: 474 62 724, E-post: fugleper@online.no
Hujonmedarbeider: Julia Helgesen, Nord-Aurdal, Tlf. 997 14 305, julianorge@hotmail.com

MEDLEMSKAP:

Medlemskap i BirdLife Norge: 180,- Tillegg for BirdLife Oppland: 150,- (Hujon)
Familiemedlemskap: 120,- uansett antall. Juniormedlem (under 18 år): 90,-.

Innmelding og betaling av kontingent skjer til BirdLife Norge sentralt, se adresser nederst. Etter innmelding vil du motta giro fra dem.

Foreningens adresse: BirdLife avd. Oppland, postboks 87, 2601 Lillehammer
E-post: oppland@birdlife.no, **Bankkonto-nr.:** 2085.29.13437, **Organisasjons nr.:** 898 810 682

STYRET:

Leder: Jon Opheim, Øyer, Tlf: 905 03 706, jnopheim@gmail.com

Nestleder: Geir Høitomt, Nordre Land, Tlf: 992 49 948, geir@kistefos-skog.no

Sekretær: Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik, Tlf: 901 64 293, rolfjorn@gmail.com

Kasserer: Julia Helgesen, Nord-Aurdal, Tlf: 997 14 305, julianorge@hotmail.com

Styremedlem: Tina Maria Brenden, Gjøvik, Tlf: 957 93 062, dortestassy@hotmail.no

Styremedlem: Anne Gri Henriksen, Gran, Tlf: 906 66 516, annegri.henriksen@gmail.com

Varamedlem: Bjørn Harald Larsen, Vestre Toten, Tlf: 977 49 350, larsen@mfu.no

Varamedlem: Ragnar Ødegård, Lillehammer, Tlf: 414 29 050, ragg56@gmail.com

Varamedlem: Margaret M Eggen, Lillehammer, Tlf: 478 77 905, margareteggen@gmail.com

Sel, og Ottadalen lokallag:

Leder: Atle Kjærvik, Vågå, Tlf: 901 93 275, kjatile512@gmail.com

Valdres lokallag:

Leder: Rune Rødningen, Fagernes, Tlf. 997 99 800, runero@yahoo.no

Hadeland lokallag:

Leder: Anne Gri Henriksen, Gran, Tlf: 906 66 516, annegri.henriksen@gmail.com

Gjøvik, Toten & Land lokallag:

Leder: Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik. Tlf: 901 64 293, rolfjorn@gmail.com

Sør-Gudbrandsdalen lokallag:

Leder: Margaret Eggen, Lillehammer, Tlf. 478 77 905, margareteggen@gmail.com

BirdLife Oppland mottar grasrotmidler gjennom Lotteri- og stiftelsestilsynet. Beløpet for 2023 var kr. 2.350,77. Foreningen ønsker å takke alle som velger å sende sin andel til oss.

Trykk: Dale-Gudbrands Trykkeri AS, **Opplag:** 410 eks.

LRSK: Jon Opheim, Bjørn Harald Larsen og Ragnar Ødegård. **Strektegninger ved:** Trond Haugskott

Fylkeslaget hører inn under: **BirdLife Norge**, Sandgata 30B, 7012 TRONDHEIM,
Tlf: 738 41 640, E-post: post@birdlife.no

Hjemmesiden til BirdLife Oppland: «Opplandsfugl» på Facebook:

<https://www.facebook.com/groups/149577145156933> og på BirdLife Norge sin side:

<https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/oppland/>

Innhold:

Hujon nr. 1 – 2024

Aktiviteter i BirdLife Gjøvik, Toten og Land	2
Info for BirdLife Oppland	4
Innholdsfortegnelse	5
Lederen	6
Dikt: «I skogene bortenfor»	7
Vindkraftplaner i nordfylket	8
Infotavler i BirdLife Valdres	12
Rehabilitering av skadde rovfugl og ugler 2023	14
Kongeørn i Oppland 2023	31
Hubro i Oppland 2023	34
Fjellmyrløperen i Oppland 2023	36
Tranetellingen i Oppland 2023	38
Kartlegging av horndykker i Oppland 2022	42
Vannfugltellingen vinteren 2022/2023	47
Kattuglekasseprosjektet 2023	60
Perleuglekasseprosjektet 2023	64
Delrapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen i Oppland (LRSK)	68
Skrivestafetten av Tina Maria Brenden	81

Foto fremside: **Toppmeis**. Foto: Jon Stensrud

Foto bakside: **Kjernebiter**. Foto: Egil Skredemellem

Lederens spalte

Av Jon Opheim

I en tidligere «leder» tok jeg opp problematikken om ukontrollert og forstyrrende ferdsel i mange av våre verneområder, vernebestemmelser som blir for svake, pluss manglende prioritet/ressurser til oppsyn. Etter å ha fått presentert Statens Naturoppsyn (SNO) sine målinger av ferdselen på Fokstumyra over en periode på 14 år fikk jeg behov for å ta opp igjen denne tråden.

På Fokstumyra er det i løpet av de senere årene gjort store tilretteleggingstiltak, spesielt ut mot fugletårnet. Godt som hele stien fra parkeringsplassen ved Fokstua stasjon og hit ut (1,7 km) er klopplagt. Dermed har vi «kontroll» på ferdselen i reservatet, eller har vi egentlig det? Ferdselstellerne til SNO på denne strekningen viste ca. 16 500 passeringer både i 2022 og 2023, dvs. en flerdobling av trafikken på bare noen få år. I dag er det altså en hel «by» som i perioden 01.05.–30.09. besøker dette unike fugleområdet.

Jeg har gjort meg noen tanker. Hvis denne klopplagte stien hadde hatt samme ferdsel med små motorkjøretøyer – så hadde jeg og «alle» andre garantert protestert – og sagt at dette er svært forstyrrende og helt ødeleggende for fuglelivet på myra. Men når jeg står ved denne stien og hører alle menneskelydene (folk prater jo sammen) så bærer det langt, ja, veldig langt noen ganger! Og det som verre er – for dyr og fugler er menneskelyder et mye større faresignal enn en farkost som durer og går med jevn fart!

Tilbake til den tilrettelagte stien over Fokstumyra. Vi har bare så vidt startet på denne når vi har kommet fram til Fugletårnet. Den fortsetter i enda 5,3 km før vi har gått hele runden. Her er ferdselen målt til ca. 3000–3400 passeringer i løpet av juli, august og september. På vår vei utover stien passerer vi en tradisjonell brushaneleik på bare 100–150 meters hold, hekkeplasser for myrhauk, storlom, trane, sangsvane mfl. Og så er det alltid noen – om enn et stort mindretall – som skal «litt» ut av stien.

Det dukker opp flere spørsmål i tilknytning til dette. Har vi forutsett ei slik utvikling i de gjeldende vernebestemmelser? Og hva med vår egen adferd? Utøver vi nok selvkritikk i måten vi selv opptre i naturen – enten den er fredet eller ikke? Disse spørsmålene er i dag også høyaktuelle i arbeidet med å ta vare på våre siste rester av en villreinstamme i de samme fjellområdene.

Som en avslutning har vi i BirdLife nylig støttet et forslag om å utvide Fokstumyra med ca. 550 dekar i nordøstlig retning. Dette innebærer vern av den sørvestre delen av Vålåsjøen, hvor bl.a. mange av våre rødlistede fjellender er registrert, og hvor storlomen har fast tilhold. Av hensyn til disse artene (som ikke sjelden går i garn) har vi foreslått garnforbud i denne delen av vannet. Det blir interessant å se om slike hensyn kan tas i et Ramsarområde – eller skal de fleste av våre aktiviteter også her kunne utøves fritt – omtrent som før?

I skogene bortenfor

Der hvor gammelskogen sto stødig.

Natur er slett ikke overflødig.

Nå gliser hogstflatene mot en,

om man prøver å sette der sine ben

Kapitalen styrer det meste

Selv om den skogen var den beste

Elgen fant ly,

langt i fra by.

Skogsfuglene hadde sitt hjem der

Men nå er de ikke der mer.

Skogen var hønehaukenes rike

Nå kan de ikke lenger mellom grenene snike

Det er så trist

Nå ligger der kun kvist.

Av: Per Åge S.

Hybrid- og vindkraftplaner i fjellområdene mellom Vågå, Lesja og Dovre kommuner

Nelly Karidatter Einstulen
(leder i Naturvernforbundet Ottadalen og Sel)

Det norskeide selskapet Fred Olsen Renewables (FOR) har nylig lagt fram storstilte planer om et vind- og solkraftverk i fjellområdet nord for Vågå og sør for Jønndalen i Vågå kommune. Utbyggingsplanene omfatter 47 vindturbiner innenfor et ca. 29 km² stort område.

Planene har møtt sterk lokal motstand. På et folkemøte på Toftemo på Dovre 23. januar, arrangert av Motvind Norge, Naturvernforbundet Ottadalen og Sel og BirdLife Norge avdeling Oppland, ble planene presentert for ca. 250 frammøte.

Programmet inneholdt ellers innlegg fra Alternativ Energikommisjon, Motvind Norge, Aksjonskomiteen Nei til vindturbiner i Engerdal og Naturvernforbundet i Sel og Ottadalen. Vi bringer her innlegget til sistnevnte, der BirdLife Norge avdeling Oppland har bidratt med noe av sin kjennskap til fuglelivet i området.

Utbyggingsområdet med den særegne og svært verneverdige Jønndalen midt i bildet.

Hva er en fjellheim verdt?

Slådalen og fjella på Dovre vestside, Jønndalen, Skogbygds- og Jettfjellet, er et sammenhengende vakkert og fredelig naturområde i hjertet av nasjonalparkriket. På samme vis som natur og klima er ett hele, er denne fjellheimen bundet sammen av synlige og usynlige bånd, vevd sammen til et lappeteppe av ulike typer livsrom for utallige arter.

Dovrefjell, Rondane, Jotunheimen, og Reinheimen samles som i et knutepunkt nettopp her, og samtlige fjellkommuner i nord-Gudbrandsdalen har interesse av utfallet av saken dette møtet dreier seg om.

Fra Svarthovdan lengst øst i Reinheimen har vi panoramautsikt året rundt til denne vakre fjellheimen i øst, og jeg vet at veldig mange er enige med oss i at dette er en fjellheim verdt å verne om, verdt å kjempe for.

Reinheimen er vår tredje største nasjonalpark, og en av de mest villmarksprega, og vi finner igjen mange av kvalitetene i dette området som strekker seg østover som en forlengelse av nasjonalparken.

Dette fjellområdet er i stor grad intakt og vital natur, fritt for hyttefelt og annen nedbygging som kunne medført stor ferdsel og forstyrrelser for ville dyr og fugler. Det som er av menneskelig inngripen er kraftlinja og en sommeråpen veg over Slådalen, samt anleggsvegen til Blåhø. Ideelt sett burde vi strammet inn på ferdselen som følger med disse vegene, og fjernet kraftlinja som ikke er i bruk. **Ved en slik rewilding av Slådalen,** kunne villreinen få bedre livskår, med tryggere tilgang til de rike beiteområdene øst for Slådalsvegen. Disse kan bli svært nødvendige for villreinen, om klimaendringer periodevis eller på lang sikt gir dårligere vinterbeiter lenger vest.

Denne fjellheimen er et fint eksempel på store, sammenhengende naturområder som er viktigere å verne om enn noen gang, fordi slike områder gir et utall arter det komplekse livsrommet de trenger for å overleve. Slike områder kan og bidra til å styrke naturmangfoldet i mindre gunstige områder, der artene har større utfordringer med å overleve og holde stand.

Vi vet at **fjellreven** streifer her, ja kanskje yngler den til og med? Det er ikke langt fra Dovrefjell til Slådalen og Jettfjellet, og den lille hvite reven skal være velkommen til å slå seg ned og fostre opp unger her.

Vi er svært glade for det gode samarbeidet med Birdlife, og kunnskapen om fugl som fylkeslaget deler med oss også i denne saken.

I dette fjellområdet er det et rikt fugleliv, blant dem mange sårbare og trua fuglearter som kongeørn, jaktfalk, sjøorre og svartand, rype, lappspurv, – og ganske så spektakulært, den sterkt trua **hubroen!** *Tilstedeværelsen av disse artene vitner om områdets betydning, de er indikatorarter som peker på et svært høyt funksjonsnivå.*

I ornitologisk sammenheng er Jøndalen et kjerneområde, spesielt for klippehekkende rovfugl. Det drives overvåkning av hubro på nasjonalt nivå, og i Oppland skjer det i regi av SNO og Statsforvalteren, og Birdlife deltar i feltarbeid. Hubro ble senest registrert i Jøndalsområdet i fjor (2023). Dette var ett av de 10 stedene den ble påvist i hele Oppland dette året.

Kongeørn og hubro er blant fugleartene som er mest sårbare for vindkraftanlegg.

Jøndalen. Jøndalen skjærer en vill og fascinerende canyon fra Skjerva i vest til Øyadalen i øst.

Fra forskningsrapporter (Biofokus og Miljøfaglig utredning):

«**Jøndalen, inkludert Øyadalen,** utgjør en av de mest spesielle og biologisk interessante fjelldalene i Norge. Antagelig er det spesielle klimatiske forhold her som gjør at området har en uvanlig rik og særpreget lavflora, særlig knyttet til berg og steinblokker. Den minner i så måte mye om mer typisk utformede bekkekløfter nedover i Gudbrandsdalen. Den kan likevel ikke ses på som noe typisk bekkekløftmiljø, men er derimot et spesialområde, egnet både for bevaring og studier av kravfulle lavararter».

Berggrunnskartet indikerer at det til dels kan være svært så kalkrikt i området. Når en kombinerer det med et utpreget kontinentalt klima, så er potensialet for interessante og rødlistede arter forholdsvis høyt. (jeg).. vil derfor umiddelbart si at det er viktig med grundige undersøkelser i området, Ikke bare av villrein, naturtyper og karplanter, men også lav, moser og sopp, kanskje også virvelløse dyr.

Våtmark og myrer: Arealene Fred Olsen har blinket seg ut har store våtmarksområder og myrer, som Målmyrene, etter Nuggedalen og ved Jettjønn. Dette er viktige vannreservoar, og skipling av vannårene eller forurensing fra vindturbinene kan gi uvisse konsekvenser for drikkevannstilgangen i bygda nedenfor.

Så hvordan vil årelangt anleggsarbeid, lys, støy og luftturbulens fra vindturbiner påvirke villreinen og andre hjortedyr, fjellreven, fuglene, insekter og planter? Ikke bare her, men i tilstøtende områder som Reinheimen? Dette vet vi ikke nok om, men vi vet tilstrekkelig til å være svært bekymret. Den pågående naturkrise og de rike naturkvalitetene i dette området spesifikt, tilsier at her bør tvilen og hensynet komme naturens skapninger til gode.

Kulturlandskapet. Dette fjellområdet har en lang og rik kulturtradisjon for setring, beitebruk og høsting av utmarkas ressurser, bærplukking, jakt og fiske. De mange setrene på begge sider av Jørndalen, og fiskebuene ved vatna i dalen vitner om dette, og fortsatt nyttes fjellheimen av grunneiere og andre for beitedyr, forhøsting, og matauk. Dette er verdiskaping i interaksjon og balanse MED naturen, der vi gir kommende generasjoners tilkomst til de samme verdier og muligheter.

Den globale matkrise, der over 300 millioner mennesker opplever kritisk mangel på mat, bør understreke for oss hvor viktig det er å ta vare på alt som er av dyrkbar mark og utmarksressurser som kan gi oss mat. Det har vi her!

(Beitekartlegging viser at Områdets potensiale for beitebruk ligger der selv om det i dag er mye gjengroing.)

Det enkle friluftslivet!

Vågåbygdas mest urørte og sentrumsnære friluftsområde vil være en saga blott, om FOR skulle få gjennomslag for planene sine. Det er få områder igjen i Sør-Norge som kan framvise den samme fantastiske stjernehimmelen som vi har lett tilgang til her, fordi det er liten lysforurensing fra bygdene omkring og heller ingen hyttefelt eller andre inngrep som forstyrrer den naturlige syklusen av lys og mørke.

Den visuelle effekten av kraftanlegg i dette åpne og vidstrakte fjellandskapet er vanskelig å se for seg den fulle rekkevidden av, men lysforurensinga fra vindturbinene vil være konstant og formidabel over store områder, ikke bare oppe i fjellet, men for mange fastboende. Bygdefolket på Skjervesida i Skårvangen vil til eksempel få den tvilsomme gleden av «orkesterplass» til kraftanlegget og lyssirkuset på andre sida av Skjerva. Det samme vil innbyggere på Øvre Slådalsvegen.

I dag råder det enkle friluftslivet som setter små spor etter seg, og verdien for folkehelse og trivsel kan vanskelig måles i kroner. Dette er et stort trekkplaster for kommunen i arbeidet med å få nye innbyggere, eller beholde dem de alt har. Verdien for lokalbefolkning, turister, hyttefolk og reiselivsnæring må tas med i betraktning og regnskap om kommunen skal vurdere verdier og interesser opp mot hverandre i denne saken.

Vil noen forsøke å måle folkehelse og trivsel for innbyggere og besøkende i kroner? Da må dere spørre de mange, mange på begge sider av Slådalen, som bruker dette fjellområdet til rekreasjon og fysisk aktivitet på ulike vis.

Vi har en stor og varig rikdom i dette vakre og fredelige fjellområdet, for ville dyr og fugler, for tradisjonelt landbruk, og for det enkle friluftslivet.

Avslutning

At selskap som Fred Olsen kan kaste blikket mot dette området overrasker oss ikke, heller ikke at enkelte grunneiere kan la seg friste av utsikten til økonomiske fordeler.

Den «grønne omstillinga» som vi her presenteres for, er ikke vaskeekte og varig. Grønninga vil flasse av og avsløre de feilslåtte premissene og de ubønhørlige konsekvensene av vår herjing med naturen. Om vi lar oss forføre av kraftbransjens glansbilder, risikerer vi å stå tilbake med tapet og savnet av det som kunne reddet oss; naturen og dens reelle fornybare rikdom.

Vi har sett NRK-bildene av hvordan vi splitter opp og bygger ned naturen, bit for bit. Vi vet at vi har stadig mindre livskraftig natur igjen, og at det er NÅ vi må trykke inn bremsene – om vi skal ha et minimum av anstendighet igjen overfor oss selv og kommende generasjoner.

Glem alle plansjene, de usikre talla, de fine orda – og ta stilling til dette:

Hva er en fjellheim verdt? Hva betyr denne økologiske sammenhengen for oss;

våre ville medskapninger, beitemarka, friluftsområdet og stjernehimlen?

Vil vi beholde denne rikdommen? Da må vi blinke bort dollartegnene fra øynene våre, og SE det som betyr noe i et varig perspektiv.

Vi forventer snarlig svar fra de folkevalgte i Lesja, Dovre og Vågå!

En så prinsipielt viktig sak, som *dessverre* kom på banen bare noen få dager etter valget, må behandles i åpenhet og med respekt for innbyggerne.

I Vågå sa tre av fire partier i valgkampen nei til hytteutbygging i Jettfjellet. Vi vil ha snarlig svar på om de også sier nei til kraftutbygging i samme fjellområde, noe som bør følge logisk da en slik inngripen vil få enda større og alvorligere konsekvenser.

Det er alvorlig om folkevalgte og politiske ledere ikke forstår Alvoret i naturkrisa, og at de kjøper kraftbransjens glansbilder. Om de stirrer lenge nok på disse glansbildene, forsvinner villreinen, fjellreven, hubroen, jaktfalken og fjellrypa ut av syne. Da overdøves naturens stillferdige stemmer i støyen fra kraftselskap og grunneiere som har bitt på agnet.

«Urørt natur» *Det er noe som er farligere enn alt annet i denne sammenhengen. Det er uberørte mennesker! Vi trenger mennesker som lar seg berøre av naturen, berøre til å verdsette og verne om den!*

BirdLife Norge avdeling Valdres: 22 nye infotavler om fugler satt opp i Fagernesparken

Av Runar Kittelsen og Ole Knut Steinset

For den som tar turen gjennom parken på Fagernes, kan en ikke unngå å legge merke til at lyktestolpene ved gangstien har fått ny pynt i sommer. I øyehøyde er det nå festet informasjonsplakater til hver stolpe der vanlige fuglearter som finnes i området blir presentert til glede for de som ønsker å lære mer om disse. Noen av artene er godt kjent for folk flest ved at de kan gjøre mye ut av seg og er synlige på fuglebrettet eller på andre måter. Alle kjenner jo godt til skjæra, dompapen eller linerla. Andre arter som presenteres på plakatene vil for mange kanskje være en overraskelse at er en vanlig fugl i Valdres. Kanskje det til og med er en art som en knapt har hørt om.

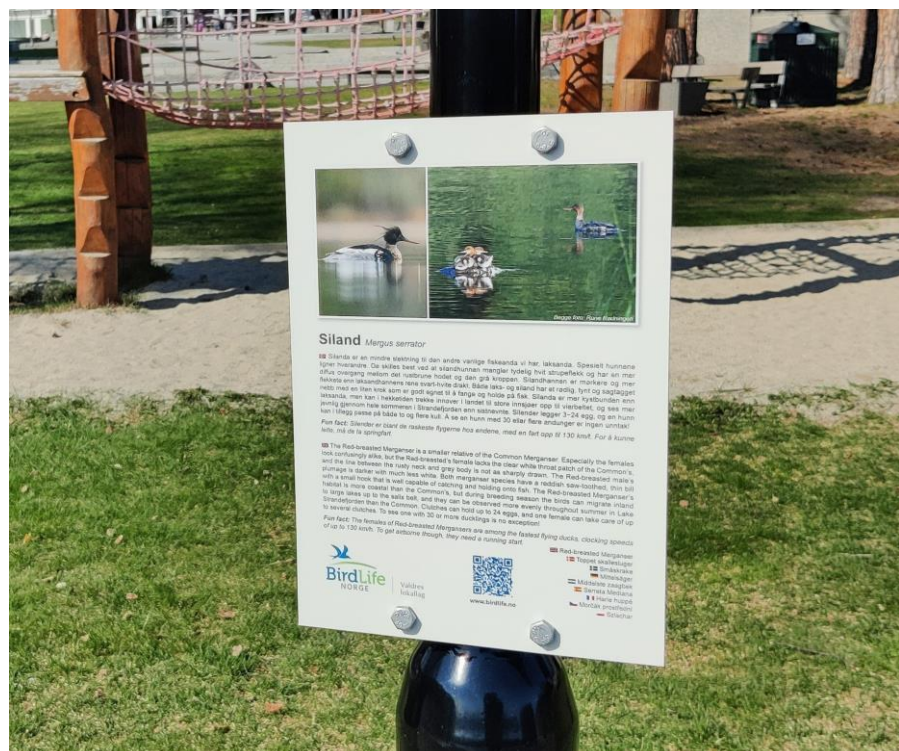
Det er klubbens egne medlemmer som står for bildene, som er av de mest vanlige fugleartene du kan treffe på i området. I tillegg til bilde av hver enkelt art står det litt om fuglen på norsk og engelsk. I tillegg står navnet på fuglen på hele 9 andre språk. Her kan du lære noe du kanskje ikke visste om denne arten. Visste du for eksempel at kvinanda hekker i hull i trær, ofte laga av svartspett? Eller at bydua under begge verdenskrigene ble brukt for å overbringe hemmelig informasjon bak fiendens linje?

Det er også en QR-kode på hver plakat. Når man skanner den med en mobiltelefon, så kommer man inn på BirdLife Norge sin side med artikler om arten, hvor man kan lese mer om den enkelte art.

Plakatene ble satt opp på dugnad i mai, og vi har fått mange positive og hyggelige tilbakemeldinger fra folk og turister og mange har delt dette på sosiale medier.

Vi må takke kommunen som ikke bare betalte produksjonskostnadene med selve plakatene, men i tillegg gav klubben et hyggelig bidrag for selve jobben.

Så neste gang du er på Fagernes, ta gjerne en tur nedom parken og se selv.

Alle bilder i artikkelen:
Runar Kittelsen

Rehabilitering skadde rovfugler og ugler: Årsrapport 2023

Helge Grønlien

Innledning

16 skadde haukefugler, falkefugler og ugler (heretter betegnet rovfugler) kom inn til mottaket i løpet av 2023. På grunn av at jeg har hatt begrenset med tid til denne virksomheten i år, har noen rapporterte skadde rovfugler blitt direkte overført til andre som har tatt seg av fuglene. Flere fugler har blitt borte fordi finnerne ikke har klart eller turt å fange inn fuglen i tide. Virksomheten er forsøkt begrenset på den måten at den skadde rovfuglen blir fraktet hit. Hvis jeg hadde rykket ut på kort varsel for å ta hand om den skadde fuglen, ville også det ha resultert i flere pasienter. 2023 har vært et bunnår med tanke på smågnagere. På bakgrunn av disse forholdene er årets 16 skadde rovfugler en bekreftelse på et generelt økende behov for mottak av skadde rovfugler. Først og fremst skyldes det at mottaket blir bedre og bedre kjent til tross for beskjeden markedsføring. Dessuten har det nok betydning at selv i Norge er det en økende erkjennelse av at det å ta vare på natur og til og med restaurere natur, har sin verdi.

Fra og med 1986 (38 år) har 438 havarete rovfugler vært til behandling. 220 (50,2 %) av disse har kommet på vingene igjen. Med økende erfaring har kompetansen på pleiesiden økt samtidig med at kompetansen på medisinsiden har blitt bedre. Gjennomsnitt behandlingssuksess fra og med 2011 har vært 56 % (120 med behandlingssuksess av totalt 214). Resultatet rager svært høyt også internasjonalt.

Tabell 1. Innkomne fugler, funndato, skjebne og behandlingstid

Nr.	Art	Kjønn alder	Funnet	Mottatt/ hentet	Sluppet	Død/ avlivet	Pasient- døgn
26	Hønsenhauk	1KM	24.11.22	24.11.22	16.01		16
30	Hønsenhauk	1KF	28.12.22	29.12.22	07.01		7
1	Kongeørn	2KF	27.01	28.01	25.02		32
2	Spurveugle	2KF	10.02	10.02		19.02	9
3	Lappugle	5K+	10.03	10.03	22.05		73
4	Kattugle	3KM	02.04	02.04		02.04	0
5	Spurvehauk	3K+F	24.04	27.04		03.06	37
6	Tårnfalk	3K+F	18.05	18.05		03.06	16
7	Vandrefalk	3KM	14.06	14.06		17.08	64
8	Hornugle	1KF	09.07	10.07	31.07		21
9	Spurvehauk	1KF	12.08	13.08	28.08		15
10	Hønsenhauk	1KM	16.08	16.08	28.08		12
11	Spurvehauk	1KF	26.08	26.08	04.09		9
12	Fiskeørn	1K	28.08	28.08	24.09		27
13	Kattugle	3K+M	13.10	14.10	22.10		8
14	Kattugle	7KF	24.10	24.10	01.12		38
15	Kattugle	3K+F	28.10	31.10		28.11	28
16	Spurveugle	1KF	02.12	02.12	07.12		5
Sum							417

På årets skadeliste er 10 arter representert. Det har vært 1 hønsehauk, 3 spurvehauker, 1 kongeørn, 1 fiskeørn foruten 1 vandrefalk og 1 tårnfalk. Kattugla er igjen vanligst blant uglene med 4, mens det var 2 spurveugler og 1 av artene lappugle og hornugle (tab. 1).

Av de 18 skadde rovfuglene som ble behandlet ferdig i 2023, kom 12 stk. (66,7 %) på vingene igjen etter vellykket behandling. Begge hønsehaukene (nr. 26 og 30) som kom inn på slutten av forrige sesong, er medregnet i dette regnskapet siden skjebben til de ble avklart i 2023 (tab. 1).

Antall pasientdøgn (én fugl pr. døgn = ett pasientdøgn) ble 417 for de 18 fuglene i 2023 (tab. 1). Behandlingstida ble i snitt 25,3 dager for alle fuglene med avsluttet behandling i 2023 (nr. 26 og nr. 30 fra 2022 medregnet). Behandlingstida ble i snitt for fuglene med behandlingssuksess 25,2 dager og 25,7 dager for fuglene med negativt behandlingsresultat (tab. 1).

Skadeårsaker

Kollisjon er den vanligste skadeårsaken til årets 16 havarerte fugler (hønsehaukene nr. 26 og 30 ikke medregnet her). Hele 5 havarier skyldes kollisjon med vindu hvorav 2 er usikre, mens bil forårsaket 4 kollisjoner og nettinggjerde 3 kollisjoner hvorav ett er usikker. Luftstrekt ledning var årsaken til 2 kollisjoner der den ene er usikker. 3 havarier har ukjent årsak (tab. 2).

Tabell 2. Innkomne fugler, skadeårsak, diagnose og behandling

Nr.	Art	Skadeårsak	Diagnose	Medisinsk Bidrag	Pleie
26*	Hønsehauk	?	Betennelse avmagret	Antibiotika	Næringstilførsel bandasjering
30*	Hønsehauk	Vindu	sårskader	Antibiotika	Næringstilførsel
1*	Kongeørn	Nettinggjerde	Sårskader	Antibiotika	Sårbehandling
2	Spurveugle	Vindu	Indre skader		Næringstilførsel
3*	Lappugle	Bil	Brudd overarm	Smertestillende	Føring, rep. fjær
4	Kattugle	Vindu?	Avmagret		Væsketilførsel
5	Spurvehauk	Nettinggjerde	Bruddskader		Teipet vinge
6	Tårnfalk	?	Brudd handledd		Sårbehandling
7	Vandrefalk	?	2 brudd ulna	Røntgen antibiotika	Teipet vinge medisiner
8*	Hornugla	Nettinggjerde?	Brudd ulna	Røntgen	Næringstilførsel teipet vinge
9*	Spurvehauk	Vindu	Indre skader handleddskade		Næringstilførsel fjærjusteringer
10*	Hønsehauk	Vindu?	Hjerneblødning		Næringstilførsel
11*	Spurvehauk	Ledning?	Bløtvevskader		Næringstilførsel
12*	Fiskeørn	?	Avkrefting	Avlusing	Væsketilførsel sårbehandling
13*	Kattugle	Bil	Hjernerystelse		Næringstilførsel
14*	Kattugle	Bil	Bløtvevskader	Røntgen øyebehandling	Næringstilførsel Medisiner
15	Kattugle	Bil	Brudd overarm	Røntgen	Teipet vinge
16*	Spurveugle	Vindu	Hjernerystelse		Føring

Nr. merket med * er fugler med behandlingssuksess.

Diagnoser, behandling og resultat

Hønehauk nr. 26

Se omtale av hønehauken i årsrapporten for 2022 Rehabilitering av skadde rovfugler og ugler, Hujon nr. 2 2023. Hønehauken hadde infeksjon (Bumlefoot) i den første tåa på høyre fot og ble operert to ganger med påfølgende antibiotikakurer. Etter nesten to måneders behandling ble den sluppet betennelsesfri, men med ei klo uten evne til å gripe siden infeksjonen hadde «spist» opp den kraftige sena på undersiden av tåa. Kloa krøker seg sammen når muskelen til denne sena blir aktivisert. Ei langt mindre sene på oversiden av tåa bidrar til at kloa løses opp på tilsvarende vis.

Hønehauk nr. 30

Se omtale av hønehauken i årsrapporten for 2022 Rehabilitering av skadde rovfugler og ugler, Hujon nr.2 2023. Etter at hønehauken hadde flydd mot et vindu og knust dette fikk den en del mindre sårskader på beinene og hjernerystelse. Ellers må en regne med at den etter en så vidt kraftig kollisjon, fikk noen slagskader. Imidlertid den kom seg raskt og ble sluppet etter ni dager.

Kongeørn nr. 1

Kongeørna spiste seg godt opp på en av sine yndlingsretter hare, mens en svært hoven fot med sårskader krevde noe tid på å bli leget.

Kongeørna ble funnet hengende fast etter den ene foten i et nettinggjerde. Kongeørna ble frigjort fra nettingen av en tilfeldig forbipasserende uten at den ble påført flere skader. Ole Knut Steinseth ble varslet og han alarmerte Stein Roger Nybakke som i løpet av natta kom med kongeørna.

Nettingen hadde strammet til og gnagd hull på huden slik at det var et åpent sår rundt hele tarsen. Foten og alle tærne var kraftig opphovnet. Den klarte å stå på beinene, men ville ikke bevege seg og var i tydelig redusert forfatning. Såret ble behandlet med honningspray.

Ellers ble den satt på en lengre antibiotikakur (Clindamycin). Betennelsesdempende/smertestillende medisin (Metacam) ble også gitt. Det gikk greit å fôre den for hand, men naturligvis gjorde den motstand da den ble tatt inn ved å sparke med beinene uten tanke på såret. Derfor kunne ikke dette fortsette. Medisiner ble gjemt i maten som den spiste selv, men da dette trikset ble gjennomskuet, gikk heller ikke det. Heldigvis var dette en ungfugl som for ikke så lenge siden hadde fått maten servert. Med tålmodighet, riktig timing i forhold til forrige måltid, størrelse på matbiten og plassering av tabletter kombinert med forløsende lokkelyder lyktes også medisineringen. Det hele var som en seremoni der kongeørna etter lang betenkningstid hoppet opp i treet inne på treningsrommet, forsiktig nærmet seg matmor med et forlokkende stykke kjøtt med en godt kamuflert porsjon medisin på pinsetten. Siden medisineringen var helt nødvendig, var det en lettelse hver gang dette lyktes.

Etter vel ei uke fikk den større plass til å bevege seg på. Den fløy godt og hadde god kontroll. Hevelsene i foten gikk gradvis tilbake og noen mindre sårskader utviklet seg også i positiv retning. Den la på seg en god del og veide 5,7 kg da Stein Roger kunne se den kraftfullt tok av og forsvant innover i fjellheimen i nærheten av hvor den ble funnet.

Blodprøve ble tatt 10.02 og 24.02 for å analysere blyverdiene hos kongeørna. Det ble tatt to blodprøver med et par ukers mellomrom for eventuelt å kunne få data på halveringstida på bly i blodbanen som ellers er lite kjent. Blyverdiene ble henholdsvis 15,6 og 10,3 µg/L. Blyverdier opptil 100 µg/L regnes som bakgrunnseksponering. Selv om blyverdiene var svært lave, gikk blynivået likevel ned med 33 % under rehabiliteringen (prof. Jon M. Arnemo, Høgskolen i Innlandet. Prosjektet «Blybelastning hos skandinaviske bjørner» der ulv, jerv, gaupe villsvin, elg, kråkefugler og ørner inngår).

Spurveugle nr. 2

Ble funnet liggende under vinduet etter at finneren hørte det smalt. Etter ankomst til mottaket så den tilsynelatende bra ut om enn noe tafatt og passiv. Den begynte å spise selv allerede neste dag og etter den fjerde dagen begynte den å bruke vingene. Det hele så svært så lovende ut og slipp ble vurdert i løpet av uka. Imidlertid på den sjuende dagen hadde den ikke spist, høyre øye var lukket og almenntilstanden var dårligere. Likevel fløy den litt og spiste selv, men på kvelden var tilstanden merkbart dårligere. Neste dag var det nesten overraskende at den levde og attpåtil var i bedre form. Den både fløy godt, spiste selv og var i god form. Den niende dagen begynte vekta å bli lav, men den tok fatt på en grankorsnebb fra morgenen av. I påvente av at måltidet skulle ta slutt, ble kontroll av vekta utsatt en halvtimes tid. Da var spurveugla svært overraskende død.

Lappugle nr. 3

Veterinær Gidske Kvasnes Reisvaag hos ABC-klinikken Lillehammer tok røntgenbilde av lappugla og konstaterte at skulderskaden på venstre side var svært alvorlig og egentlig ikke noe å gjøre med. På skjermen kan en se at skulderen er knust og hele skulderen trykt innover.

Lappugla ble etter hvert veldig bra til å fly samtidig med at kondisjonen også ble bedre. Spørsmålet om den ville begynne å spise selv, som er en nødvendig kvalifikasjon for å få friheten tilbake, hang i løse luften i usedvanlig lang tid – i uendelige to måneder og ei uke.

Satt ved siden av vegen den 10. mars og finneren varslet (lovpålagt) Politiet som tok kontakt med Viltnevd som igjen fikk med seg fuglevante personer til å ta hand om fuglen. De kom med lappugla, for øvrig holdt i fanget hele vegen fra Kongsvinger, samme kveld. I ettertid har det kommet fram at kona til finneren den 6. mars hadde kollidert med en stor fugl i samme område, lykta på bilen ble knust og en del fjær satt igjen på bilen. Alt taler for at dette var den samme fuglen.

Ved ankomst veide den 1062 g og var i tilsynelatende bra form. Venstre skulder var ustabil. Fôring var vanskelig. Den gulpet opp igjen en del av maten de første dagene og var generelt veldig lite interessert i å ta til seg mat. Den spiste ikke selv slik at den måtte få maten servert for hand. Den satt for det meste helt i ro. Etter ei ukes tid ble den litt mer interessert i maten slik at fôringen for hand gikk greiere. Øverste del av overarmen var veldig hoven. Etter 14 dager ble det tatt røntgenbilde som viste at skulderen var knust og ravnebeinet (coracoid) øverst var presset innover. Det siste forklarer hvorfor den ikke spiste selv. Det skal store krefter til for å knuse ei billykt. Med en så omfattende skade uten noen mulighet for å operere og fikserer bruddet, er det ideelt med en pasient som satt helt i ro det aller meste av tiden.

Appetitten ble etter hvert bedre, og den viste større interesse for serveringen fra pinsett. Etter omkring tre uker begynte den forsiktig å bruke den skadde vingen. Skulderen virket stabil og vingebruken bedret seg daglig. Etter én måned fløy den fra vagle til vagle samtidig som den tok lettere og lettere til vingene. Den spiste selv første gang etter fem uker. Det var da gjort mange forsøk på å få lokket den til å spise selv ved på forskjellig vis å trekke ei død mus festet i ei sene gjennom høyet, dinglende ned fra et oppheng og lignende fantasifulle etterligninger av museaktivitet.

Da den begynte å spise selv var det det endelige gjennombruddet for å kunne tenke i retning av slipp, noe som langt fra var noe selvfølge med de omfattende skadene den ble påført i kollisjonen med bil.

Flere handsvingfjær ble splintret i møtet med billykta. Til sammen ble fire handsvingfjær reparert ved imping (tonkinpinne i fjærskaftet). Styrken på disse reparasjonene fikk en skikkelig test i løpet av den siste uka der kondisjonstrening ble prioritert med flere økter daglig. Lappugla ble sluppet i nærheten av funnstedet hvor den hoppet direkte ut av esken og fløy opp og inn i skogen.

Etter hvert viste det seg at fire handsvingfjær var splintret og måtte repareres (imping – intramedular pinning), dvs. lime fast en tilpasset tonkinpinne i fjærskaftet der skadene var.

Kattugle nr. 4

Var i svært dårlig almenntilstand da den ankom uten noen ytre skader. Vekt 303 g. Den døde bare etter kort tid trolig på grunn av avmagring.

Spurvehauk nr. 5

Hadde trolig kollidert med et gjerde og ble observert et par dager før en representant fra Fallviltgruppa fikk tatt hand om den. Den hadde spist og var i god kondisjon da den ankom her etter tre dager. Handleddet på høyre vinge var ustabil, men uten at handsvingfjærene lå feil i forhold til armsvingfjærene. Det var en kraftig hevelse fra midt på underarmen til og med albuen og litt inn på nederste del av overarmen. Immobilisering av vingen ble prøvd for å se det hele an. Etter to og en halv uke med teipet vinge hadde hevelsen på underarmen gått tilbake. Handleddet syntes å være stabilisert og trolig var et brudd i underarmen grodd, men vingen totalt sett fungerte dårlig. Det ble bare baksing med vingen uten noen effekt av vingebruken. Alle vingefjærene lå riktig, men det ble en punktering av vingeflaten mellom tærtiærene og de innerste armsvingfjærene. I og med at vingen hadde for stort utslag i skulderen, tydet det på en leddbåndskade. Leddbåndskader har dårlig prognose og fuglen ble avlivet.

Tårnfalk nr. 6

Hadde væskende sår på framkanten av vingen ved fingerknoklene, ustabil handledd og tilgriset på ryggen – kanskje mobbet av trost. Den var avmagret, men spiste godt og la raskt på seg. Såret ble behandlet med honningspray, mens de andre skadene hadde en negativ utvikling. Handsvingfjærene grodde sammen og handleddet ga etter slik at det måtte være en bruddskade her. Fuglen ble avlivet.

Et prakteksempel av en vandrefalk fikk begge de to kompliserte bruddene i underarmen leget, men en infeksjon sent i rehabiliterings-forløpet satte en stopper for verdens raskeste fugl.

Ved første gangs undersøkelse ved ankomst 14. juni var det lett å kjenne at det var brudd i den ene knokkelen på underarmen som hadde hevelser fra midt på knokkelen til albuen. Bruddet var lukket slik at konservativ behandling ble valgt. Vanligvis gror slike brudd av seg selv i og med at den andre knokkelen i underarmen fungerer som om bruddet er spjelket. Det hele så lovende ut i starten med gradvis bedring. Etter halvannen uke stoppet forventet framgang opp. Underarmen var like hoven og spørsmål om det kunne være flere

brudd, dukket opp. Røntgenbilde 4. juli avslørte to brudd på ulna. Det ene midt på knokkelen, mens det andre var albuenært. Begge bruddene var kompliserte høyenergibrudd med flere fragmenter og spalter mellom knokkeldelene. Det så ut som om det hadde vært en eksplosjon ved hvert brudd. Når erfaringene også er dårlige med hensyn på to brudd på samme knokkel pga. manglende blodforsyning til ett av bruddene, fikk optimismen plutselig en knekk. Med et av bruddene nært handleddet ville det ikke være mulig å fikserer bruddene ved en operasjon. Hvis en ikke skulle gi opp, var den eneste muligheten å teipe vingen og håpe på et under. Som sagt, så gjort.

21. juli skulle skjebnen avgjøres. Røntgenbildet viste tydelig callusdannelse over bruddet midt på knokkelen, mens det var områder ved det andre bruddet som ikke var røntgentette. Når bruddet ikke var grodd på over 5 uker og med forventet grotid på tre uker, virket sjansene for at dette skulle lykkes som små. Men med lite å tape fikk en bare prøve videre.

Teipen som hadde vært på, ble fjernet og erstattet med ny. Forsiktig test av bevegelighet albue og handledd viste noe begrenset utslag i begge leddene. 29. juli på ny kontroll av bruddet etter at teipen var tatt av igjen. Bruddet virket litt stabilt etter en forsiktig test utført med nervøse hender. Nervene var nok delaktige i avgjørelsen med å teipe vingen enda ei uke. Inntrykket etter det ble fortsatt at bruddet virket stabilt. Nå fikk det bære eller briste om vingen tålte belastningen med å bruke vingen fritt. Imidlertid hadde en infeksjon begynt å vise seg på huden innerst ved nebbet.

For å gjøre denne historien kort utviklet denne infeksjonen seg videre til tross for antibiotikakur og forsøk med annen medisinsk behandling. Vandrefalken måtte avlives da infeksjonen spredte seg via kinnnet til det ene øyet uten noe tegn til at infeksjonen skulle gå over. Det var en svært positiv erfaring at så vidt vanskelige brudd kunne leges, mens desto mer skuffende at en tilsynelatende uskyldig annen årsak skulle bli skjebnesvanger for denne evolusjonens mest raffinerte flyver.

Røntgenbilde av vandrefalken med to brudd på ulna. Radius er intakt. Begge bruddene er kompliserte med mange fragmenter og store avstander mellom enkelte knokkelbiter. Operasjon og fiksering av bruddene er ikke mulig. Den eneste muligheten er teiping av vingen i håp om et under. Foto: ABC-klinikken, Lillehammer

Hornugle nr. 8

Hornugla, som enda ikke hadde fullt utviklet fjærdrakt, markerte seg raskt og viste styrke.

Røntgenbildet viser et pent brudd i ulna (i underarmen) som grodde raskt. Foto: ABC-klinikken, Lillehammer

Den ble funnet ved Foss setergrend i Smådalen noen kilometer fra nærmeste veg. Viltnemda ble kontaktet og Kjell Arne Vole og Øyving Angard dro innover for å lete etter ugla som det til og begynne med var litt tvil om var

hornugle eller hubro. Hornugla ble funnet og sistnevnte ordnet med overnatting og transport dagen etter. Ikke alle store vingefjær var utviklet enda. På venstre vinge lå en av de midterste armsvingfjærene i ulage. Disse er festet omtrent midt på underarmsknokkelen hvor det var hevelse og noe ustabilitet. Røntgenbilde viste et skråbrudd midt på ulna. For at ikke bruddet skulle komme mer ut av stilling, ble fjærene lagt riktig i forhold til hverandre og vingen teipet ei ukes tid. Etter tre uker fløy ugla svært bra. Midterste armsvingfjær hadde fortsatt tendensen til å bli liggende oppå nabofjæra innenfor. I flere omganger ble armsvingfjær nr. 4, 5 og 6 bøyd med hjelp av varmebehandling. Fjærene ble bøyd både i vertikal og vannrett retning etter behov slik at fjærene ble liggende riktig. Hornugla ble båret i eske på ryggen av de samme personene som hentet den, for at denne ungfuglen kanskje kunne få kontakt med familien sin eller i alle fall bli sluppet i et kjent område hvor det sikkert var en del smånagere siden det hadde vært hekking her.

Sigrun Garmo fraktet fuglen tilbake til Lom og innover i Smådalen.

Kjell Arne Vole i Viltnemda hjalp til med å bære hornugla videre innover de siste 3,5 kilometerne til funnstedet.

Spurvehauk nr. 9

Ble funnet under et kjempestort vindu. Det var litt sprik mellom håndsving- og armsvingfjærene på høyre vinge. En mulig mindre håndleddskade kunne være en bakenforliggende årsak. Ellers surklet det i luftrøret ved pusting noe som kunne skyldes en indre blødning. Surklingen fortsatte noen dager, men det var neppe alvorlig siden den begynte å spise selv etter to dager og forsiktig begynte å bruke vingene. Etter ei uke fløy den i null. Deretter fortsatte framgangen raskt. Den fløy godt etter to uker, mens kilen mellom håndsving- og armsvingfjærene holdt seg likedan. Denne kilen ble lukket ved å bøye de involverte fjærene. Til det brukes en hårføner mens aktuelle fjær som skal endre krumning, holdes og bøyes med pinsett. Huden ved basis av fjærene må beskyttes under denne behandlingen. Den ble sluppet i nærheten av funnstedet hvor det var hørt unger de siste dagene.

Hønsehauk nr. 10

Finneren fikk hjelp av Sven Haugen og Ragnar Ødegård til å fange inn hønsehauken som ikke hadde noen ytre skader annet enn at tretærene på høyre vinge var noe oppad stående. Imidlertid viste det seg snart da den ble sluppet på treningsrommet at den hadde hjerneblødning. Den beveget seg bare rundt sin egen akse til høyre. Den prøvde seg på ustø vinger etter et par dager. Denne dreiningen som etter hvert førte til at den la inn en ekstra runde til høyre hver gang den tok av, vedvarte. Dette ble mindre tydelig etter hvert som formen ellers ble bedre og det hendte sågar at ekstrarunden ble kuttet ut.

Selv om denne ungfuglen var kommet utenfor hønsehauklokaliteten hvor den trolig kom fra, ble den sluppet i reirnære omgivelser av transportørene. Sven Haugen hadde hørt hønsehaukunger her noen dager tidligere.

Sven Haugen (her sammen med datter og barnebarn Anita og Sebastian) og Ragnar Ødegård rykket ut og fikk fanget inn hønsehauken som kanskje hadde kollidert med vindu og forårsaket hjerneblødning.

Gradvis bedret situasjonen seg for hønsehauken som fuglefangerne slapp ved en hønsehauklokalitet i nærheten av der den ble funnet.

Spurvehauk nr. 11

Satt på gardsplassen til finneren og rømte nedover i hagen før den ble fanget inn og tatt hånd om. Ved ankomst var den i for dårlig form til å rømme unna siden ustabile bein gjorde at den bare la seg. Mellom fingerknoklene (litt utenfor håndleddet) hadde det vært en liten blødning fra et sår og leddet her var ustabil. Dette tydet på kollisjon med ledning og at den eventuelt i fallet mot bakken ble skikkelig mørbanket. Bare etter et par dager løp den raskt på beinene med litt støttehjelp av vingene og spiste selv. Den fjerde dagen fikk den luft under vingene, den femte dagen holdt den seg oppe i lufta, sjuende dagen fløy den tilnærmet godt og åttende dagen fløy den svært bra. Den niende dagen kunne den fly rett av gårde og seile mot noen større grantre for så å bli borte i skogen.

Fiskeørn nr. 12

Stein Roger Nybakke fikk en lang dag på «jobb» med to lange kjøreturer, først slipp av spurvehauk ved Einaffjorden for deretter nytt oppdrag med henting av fiskeørna ved Kapp.

Like etter at Stein Roger Nybakke kjørte herfra med spurvehauk nr. 9 for slipp, ble han oppringt om en havarert fiskeørn. Spurvehauken ble sluppet først ved funnstedet. Fiskeørna ankom sent på kvelden. Den hadde ingen ytre skader, var kanskje noe underernært og var infisert med ekstremt mye lus. Ytterste tåa på venstre fot hadde en skade langt ute hvor det hadde blitt et mørkt felt. Ingen av disse forholdene skulle tilsi at fiskeørna var i så vidt dårlig forfatning at den hadde problemer med å stå på beinene og langt mindre kunne gå eller bruke vingene.

Behandlingen ble i første omgang konsentrert om tilførsel av væske, oppfôring og antibiotikakur. Tåa fikk sårbehandling i form av honningspray og bandasjering siden det her ble et åpent sår. Noen andre sår på foten ble også behandlet. Etter noen dager ble den behandlet for lus med Frontline vet. Dette medikamentet viste seg å være svært så effektivt med total utryddelse av lus. I løpet av den første uka viste den klare tegn til bedring ved at den begynte å bevege seg og fly opp på vagle. Den var vanskelig å fôre for hand og vekta hadde ikke økt. Endelig etter elleve dager begynte den å spise selv.

Framover ble den mer aktiv og betydelig bedre til å fly. Fortsatt hadde den trøbbel med venstre foten. Det var ingen bruddskader i foten som for øvrig var like sterk som den andre foten. Da er det naturlig å tenke i retning bløtvevskade lår/hofte. Helt spekulativt kan en tenke seg at fiskeørna på en av sine første fisketuren fikk tilslag på en stor fisk. Ørna er på god fart framover i det den skal dra fisken opp av vannet og stor motstand kunne nok påføre ørna strekkskader. Ungfugler har en kropp der muskulaturen ikke er ferdig utviklet slik at de ikke tåler så godt stor belastning.

Den ble stadig mer aktiv i buret og flyveferdighetene utviklet seg tilfredsstillende. Det virket som om den haltet litt, men den satt normalt på vagler og fløy mot nettingen der den gjerne hang etter beinene. Vekta økte ikke så veldig mye, fra 1442 g ved ankomst til 1569 g før den ble sluppet etter en snau måned 24. september. Fiskeørna ble også sluppet ved funnstedet hvor den iflg. Stein Roger fløy høyt til værs og ble borte før den kom tilbake og satte seg i et tre i nærheten. Ungfugler har nedarvet reiseruta til overvintringsområder i Vest-Afrika slik at det ikke var så farlig om de fleste fiskeørnene allerede hadde dradd av gårde. Dessverre synes sjansene for at den skal komme tilbake være små, siden den skal forsere mange hinder underveis, bl.a. Sahara to ganger, store vindmølleparker, ulovlig jakt og et sterilt jordbrukslandskap uten mange tilgjengelige fiskevann.

Fiskeørna begynte ikke å spise selv før etter elleve dager. Før det hadde den fått antibiotika, middel mot ektoparasitter og sårbehandling.

Kattugle nr. 13

Lars Ivar Brandvold gjorde akkurat som han skulle da det smalt i bilen, nemlig stoppet opp og tok hand om ei kattugle som han fant på taket, med litt blod på hodet. Han tok med seg kattugla hjem og fikk ordnet med transport dagen etter. Kattugla hadde ingen ytre skader eller noen sår som kunne forklare blod på hodet. Fôring for hand gikk greit. Den fløy godt allerede første dagen slik at det trolig dreide seg «bare» om en hjernerystelse. Hjernerystelse er egentlig en alvorlig diagnose for både folk og dyr og bør behandles deretter med karantenetid. Den begynte å spise selv etter den fjerde dagen og ble flyttet ut i hubroburet hvor den fløy svært godt med full kontroll og spiste både mus og kyllingkjøtt selv. Den fikk friheten tilbake ved funnstedet etter ei god uke.

Lars Ivar Brandvold kolliderte med kattugla og ordnet med videre opplegg som Anja Kristin Venes Årteig tok seg av med transport av kattugla til mottaket og slipp ved funnstedet.

Kattugle nr. 14

Denne kattugla ble funnet i vegbanen av andre enn den som forårsaket ulykken. Anne Gri Henriksen tok ansvaret for videre oppfølging og kom med fuglen på morgenen dagen etter. Den var i godt hold, hadde ingen ytre skader, men var åpenbart i dårlig almenntilstand uten evne til å bevege seg. Venstre øye var lukket. Hodet dreide mye til den ene siden, noe som indikerte hjerneblødning. Etter hvert skulle det vise seg at øyet også var skadet, en ytterligere bekreftelse på at hodet hadde blitt utsatt for store krefter. Også kroppen hadde fått hard medfart. Røntgenbilde viste at skulderen på venstre side var trykt innover og at knoklene som sammenføyes her var ute av stilling og at det var brudd øverst på ravnebeinet. Det var noe av forklaringen på at kattugla ikke begynte å spise selv før etter elleve dager. Den fikk luft under vingene etter bare ei ukes tid, men vegret seg for å ta av. Men det var øyet som ble den store utfordringen.

Øyelokket åpnet seg gradvis, men blunkerefleksjonen fungerte ikke. Hornhinna ble dermed tørr og utsatt for infeksjon. Øyet ble dryppet med Kloramfenikol noen ganger daglig uten at verken blunkhinna eller øyelokket ble noe mer aktive. Behandlingen ble ytterligere intensivert etter et par uker med både Kloramfenikol og øyedråper (Aptus sentrex). Fire til seks behandlinger daglig av begge medisinene som måtte gis uavhengig av hverandre, slik at det i praksis ble så mange dryppinger som en bare klarte å få til. Hver gang kattugla ble tatt inn ble det en uheldig belastning på skulderen i det den kjempet imot. Siden begge parter – pasient og pleier – hadde mye å tjene på en «våpenhvile» der pasienten kunne sitte stille under øyedryppingen og skulderen fikk være i ro,

fikk vi jenket det hele til slik at medisineringen fungerte bedre. I to uker pågikk denne behandlingen uten at øyelokket ble noe mer virksomt. Blunkehinna virket delvis, men dekket bare en firedel av øyet. Belegg på resten av hornhinna var vanskelig å holde i sjakk. I tillegg ble det mer og mer tydelig at det var noe fundamentalt galt med øyet. Mens det friske øyet framstod som mørkt, var det andre lyst. Om linsa og regnbuehinna hadde løsnet vites ikke. Det er tvilsomt om kattugla så på dette øyet. Men den oppførte seg som om den så ved at den landet sikkert på vagler og fløy helt kontrollert i buret. Det tilsier at avstandsbedømmelsen er i orden og til det kreves det egentlig syn på begge øynene.

Etter om lag en måned etter kollisjonen var fysikken såpass god at den ble betraktet som slippeklar. Selv om kattugla opplagt hadde et skadet øye, virket det riktig at den fikk en sjanse i det fri. Kattugla kan også jakte på hørselen. Både Geir Sonerud og Stein Roger Nybakke har erfaring med at henholdsvis perleugle og kattugle klarer seg med et øye skadet. Derfor ble kattugla ikke avlivet, men sluppet i nærheten av funnstedet. Even Dehli får da forhåpentligvis muligheten til å kontrollere den til våren og lese av ringen som han satte på kattugla for 7 år siden.

Kattugle nr. 15

Fikk hard medfart i sammenstøtet med en bil. Det var avklart at den hadde overarmsbrudd før den ble sendt hit. Røntgenbilde viste to brudd på overarmen, det ene midt på knokkelen mens det andre var 2 cm fra albuen. Begge bruddene var kompliserte med flere fragmenter som lå langt fra hverandre. En operasjon og forsøk på å fikserte bruddene ble av den grunn ikke aktuelt. Som et siste halmstrå ble det forsøkt å teipe vingen i håp om at bruddene ble liggende så noenlunde riktig og at det hele ville gro sammen slik det har vært noen lignende eksempler på. Dette ble kontrollert med røntgenbilde som viste at dette forsøket ikke var vellykket. Kattugla ble derfor avlivet.

Spurveugle nr. 16

Finneren hørte et dunk i vinduet, for øvrig med julestjerne, og fant fuglen liggende under vinduet. Den var raskt på vingene da den kom innendørs, men på forespørsel om hva de skulle gjøre anbefalte jeg noen dagers karantene i og med at den ganske sikkert hadde fått hjernerystelse. Dessuten får en kontrollert om den begynner å spise selv og om flyveferdighetene er intakte. Denne begynte å spise selv utpå neste dag. Prøvde å føre den første kvelden, men ga opp siden det var vanskelig og forhåpentligvis ikke helt nødvendig siden den var i bra kondisjon da den fløy i vinduet. Den beholdt vekta og økte litt før den ble sluppet i skogen ovenfor boligområdet hvor den forulykket.

Spurveugla fløy rett i et vindu med ei lysende julestjerne. Alt tydet på at det bare ble en hjernerystelse. Den fikk noen dager i karantene og dokumenterte at alt fungerte ved at den spiste selv og fløy godt. Forhåpentligvis fikk den ei god jul i det fri!

Tabell 3. Kommune- og fylkesoversikt for innkomne, transport (km) og veterinærutgifter (kr)

Nr.	Art	Kommune	Fylke	Kjøring	Kjøring HG	Vet. Utg.
26	Hønsehauk	Nord-Aurdal	Oppland	250	44	3393
30	Hønsehauk	Elverum	Hedmark	200	-	-
1	Kongeørn	Nord-Aurdal	Oppland	596	44	1391
2	Spurveugle	Lillehammer	Oppland	20	-	-
3	Lappugle	Kongsvinger	Hedmark	700	20	1053
4	Kattugle	Søndre Land	Oppland	197	-	-
5	Spurvehauk	Vågå	Oppland	130	-	-
6	Tårnfalk	Gausdal	Oppland	40	-	-
7	Vandrefalk	Ringsaker	Hedmark	70	80	4096
8	Hornugle	Lom	Oppland	620	40	1115
9	Spurvehauk	Vestre Toten	Oppland	324	-	-
10	Hønsehauk	Lillehammer	Oppland	70	-	-
11	Spurvehauk	Øyer	Oppland	22	40	-
12	Fiskeørn	Østre Toten	Oppland	296	24	-
13	Kattugle	Nordre Land	Oppland	240	-	-
14	Kattugle	Lunner	Viken	517	20	1317
15	Kattugle	Kongsvinger	Hedmark	-	50	4892
16	Spurveugle	Lillehammer	Oppland	50	-	-
Sum				4342	362	17257

Resultat

Av 18 fugler kom 12 på vingene igjen, dvs. 66,7 % behandlingssuksess. Hønsehauk (26) og hønsehauk (30) er medregnet her siden skjebnen til disse ble avgjort dette året. Noen få av årets fugler har vært relativt enkle, mens mange har hatt krevende skader, hvorav spesielt lappugle nr. 3 og kattugle nr. 14 hadde skader som ville kommet innunder kategorien dårlig prognose. For vandrefalk nr. 7 var det svært overraskende at skadene ble leget. Den kom likevel ikke på vingene på grunn av en tilsynelatende uskyldig infeksjon innledningsvis som kanskje kunne vært unngått. Mistanken går i retning av forurenset mat ved at kyllinger kan ha en del møkk på seg. Rengjøring av maten har blitt rutine etter det. På den andre siden har kyllinger blitt brukt til mat over mange år uten at det har forårsaket noen problemer.

Ellers er det vanskelig å se at flere av de pasientene med negativt behandlingsresultat kunne fått en annen skjebne.

Nedslagsfelt

Av de 16 rovfuglene som kom inn i løpet av 2023, kom 12 fra tidligere Oppland, 3 fra tidligere Hedmark og 1 fra Viken. Det uvanlig lave antall fugler fra Hedmark skyldes i hovedsak at de fleste pasientene som ble overført til andre mottak var Hedmarksfugler. De skadde rovfuglene kom fra 13 forskjellige kommuner, 3 fra Lillehammer, 2 fra Kongsvinger og 1 fra kommunene Nord-Aurdal, Søndre Land, Vågå, Gausdal, Ringsaker, Lom, Vestre Toten, Øyer, Østre Toten, Nordre Land og Lunner (tab. 3).

Transport

til sammen er det kjørt 4704 km i forbindelse med transport av fugler, hvorav undertegnede har kjørt 362 km (tab. 3). For å få fordelt noe av utgiftene til hele virksomheten blir det i første omgang forsøkt å få finneren eller den lokalt ansvarlige til å utføre transporten. Når det ikke har vært mulig, har fuglekontakten Stein Roger Nybakke steppet inn og kjørt flere fugler.

Økonomi og drift

Kostnadene til veterinærtjenester ble totalt kr. 17 257 (tab. 3). Veterinær kan søke Mattilsynet om bidrag for behandling av skadet vilt. Det er ikke søkt om bidrag for noen av fuglene som har vært til veterinær. Grunnen til dette er at bidraget er så vidt lite at det ikke dekker utgiftene for utført arbeid i noen tilfeller. Det tar uforholdsmessig lang tid å fylle ut søknadsskjema, og i tillegg tar det lang tid før et eventuelt bidrag blir utbetalt. Mattilsynets gjeldende praksis på området er av gammel dato og er tiltenkt datidens «behandling», som kun var å avlive skadd vilt. Selv om Norge ligger langt etter våre naboland på dette området, har det etter hvert blitt mer vanlig med rehabiliteringstilbud for skadet vilt også her til lands. Mattilsynets praksis har dermed gått ut på dato. Det er derfor på høy tid å revurdere den økonomiske kompensasjonsordningen slik at den i større grad tilpasses dagens virkelighet og gjeldende lover. Dette er et ansvar staten må ta før eller senere uansett.

Driftsutgiftene dekkes privat. Driften av rovfuglmottaket er basert på ideelt arbeid. Et forsiktig anslag vil være at ett pasientdøgn medfører en times arbeid direkte knyttet opp mot fuglen. Antall pasientdøgn i 2023 var 417 (tab. 2). Alt annet arbeid som følger med antas å være i nesten samme størrelsesorden. Estimert tidsforbruk ligger derfor et sted mellom et tredels og et halvt årsverk. Antall «fridager», dvs. dager uten ansvar for skadd fugl, har i 2023 vært 85 eller på den andre siden 280 dager med pleiansvar. Til tross for at flere fugler ikke ble tatt imot i år på grunn av kapasitetsproblemer, ble det ikke mange fridager. Skadde fugler kommer inn på kort varsel og fridagene dukker opp tilfeldig. Stort sett er hele sommerhalvåret og vel så det bundet opp med pleie av fugler. Det har så langt latt seg gjøre å kombinere driften i Nordhågåen med å ta seg av skadde rovfugler ved å dagpendle og samtidig ha med fugler, som trengte behandling flere ganger daglig, til Nordhågåen. Dette kan dessverre bli vanskelig til neste år siden det er planer om å gjøre bilvegen opp til Nordhågåen om til traktorveg slik at det blir umulig å kjøre med personbil. Å kombinere drift av rovfuglmottak og småbruk vil da ikke bli mulig. Men fortsatt mottak av havarerte rovfugler kan trolig gå greit fram til og med mars 2024.

Alle døde fugler blir pakket inn, merket og fryst ned. For alle fuglene føres journal med funndata, epikrise og andre relevante data. Førstekonservator Roar Solheim ved Naturmuseum og botaniske hage, Universitetet i Agder, har tatt og tar imot noen av fuglene som ikke har kommet på vingene. Resten av fuglene tar Randsfjordmuseene v/konservator Finn Audun Grøndahl inn i sine samlinger.

Mottatte døde rovfugler

9. april 2023 ble en død kongeørn 2KF funnet midt på Mjøsisen utenfor Vingrom av Redningsselskapets sjøredningskorps Mjøsa ved Anders Laeskogen og Tom Sandsengen. Den hadde ingen ytre skader, men var avmagret. Røntgenbilde viste et røntgentett legeme som fagperson mener høyst sannsynlig er av metall. Kongeørna vil bli obdusert.

Hønehauk 1KF ble funnet 28. august 2023 ved vegbanen etter Torpavegen med 250 som nærmeste adresse. Stein Roger Nybakke hentet fuglen som var døende ved ankomst. Vekt 734 g. Klart avmagret.

Spurvehauk 1KM ble funnet 8. september 2023 ved Litrabygget, Nordre Ål i Lillehammer av Bjørnar Andersen. Spurvehauken var døende ved innhenting. Den hadde leddbåndskade venstre skulder og var avmagret.

Takk

Følgende personer har bidratt med transport (nr. på pasienten i parentes): Stein Roger Nybakke (nr. 1, 4, 9, 12 og 14), Margareth Konst (nr. 2), Ivar Langerud (nr. 3), Håvard Myrom (nr. 5), Ann Kristine Martinussen (nr. 6), Per Jarle Hagevik (nr. 7), Øyvind Angard og Sigrid Garmo (nr. 8), Sven Haugen (nr. 10), Asmund Kristiansen (nr. 11), Anja Årteig (nr. 13), Anne Gri Henriksen (nr. 14), Ivar Langerud (nr. 15) og Emil Haug (nr. 16).

Noen av disse sjåførene har kjørt «sin» fugl begge veier – både syke transport til mottaket og tilbake for slipp. Mange har kjørt svært lange transportetapper. Felles for alle syke transportturene er at de må effektueres på så kort varsel som mulig. Kjøring i forbindelse med slipp kan skje i mer planlagte former. Det er imponerende at tilfeldige finnere av skadde rovfugler viser så stort engasjement!

ABC-klinikken, Lillehammer og Lillehammer dyreklinikk har stått for veterinærtjenestene. Statsforvalteren i Innlandet har sammen med privat giver støttet arbeidet økonomisk. Prof. Geir Sonerud NMBU har administrert økonomien.

Takk til alle!

Mediedekning:

Oppland Arbeiderblad. Kongeørn Sak 1: Stein Roger Nybakke fikk en telefon han sent vil glemme.

GD papirutgave Lappugle 27. mai 2023.

GD video på Gd-nytt noen dager senere.

KONGEØRN I OPPLAND 2023

Rapportsammendrag

Jon Opheim og Geir Høitomt

Med god assistanse fra BirdLife Norge avd. Oppland ble det også i 2023 foretatt bestandsregistreringer av kongeørn i tidligere Oppland fylke. Foreningen har mottatt et økonomisk tilskudd for sin deltagelse. Kistefos Skogtjenester AS har stått for organiseringen av feltarbeidet, samt utarbeidelse av rapport. Vi bringer her et redigert sammendrag.

Statens naturoppsyn (SNO) har det overordnede ansvaret for bestandsovervåkingen av kongeørn i henhold til det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. Feltarbeidet ble gjennomført i nært samarbeid med SNO v/regionansvarlig Espen Rusten og Statsforvalteren i Innlandet v/Harald Klæbo.

Registreringen er utført etter samme opplegg som i de seneste 12 årene. I tillegg til BirdLife Oppland har også noen lokale fjellstyrer deltatt i feltarbeidet. 81 lokaliteter ble besøkt, dvs. noen flere enn i de tidligere årene. 47 personer har bidratt med registreringer og opplysninger.

Det ble i år dokumentert *vellykket hekking* – dvs. observasjon av minimum 50 døgn gamle unger – på 20 lokaliteter fordelt på 16 kommuner. På 3 av disse lokalitetene ble det registrert utfløyne unger i tidsrommet 11.10.–14.10. I henhold til Rovdata sin instruks for overvåking av kongeørn tas ikke observasjoner etter 15.09. med som dokumentasjon på vellykket hekking. Siden observasjonene med stor tydelighet viste at hekking hadde funnet sted i disse områdene, har vi likevel valgt å ta disse med i oversikten over hekkefunn.

Ellers ble *hekkforsøk påvist* på en lokalitet. Her ble det sett en unge i reiret, men som senere ble funnet død på bakken.

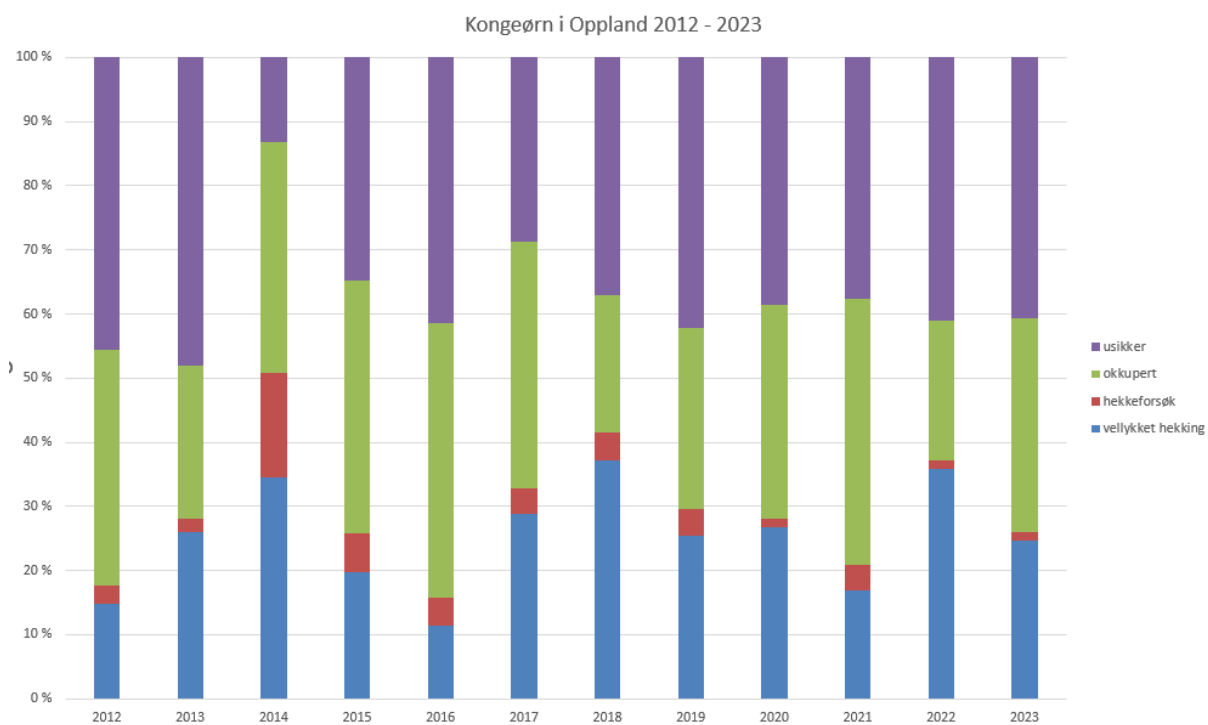
Utover dette ble det konstatert tilstedeværelse av kongeørn (*okkupert territorium*) på 27 lokaliteter, men uten påvist hekkforsøk.

Hekking, eller territoriehevdende kongeørn, ble dermed registrert på til sammen 48 lokaliteter i 2023.

I tillegg ble det gjort spredte observasjoner av kongeørn på noen andre lokaliteter i perioden 01.02.–15.09., men uten at det var tegn til hekkforsøk eller at territoriet var okkupert (kategori "*usikker*").

På de 20 lokalitetene med vellykket hekking vokste det opp 21 unger. Antall unger pr. besatt revir blir dermed 0,44.

År	Antall besøkte lokaliteter	Lokaliteter med vellykket hekking (antall unger i parentes)	Lokaliteter med hekkeforsøk påvist (antall unger i parentes)	Hekkeforsøk ikke påvist, men territorium okkupert	Usikker
2012	69	12 (14)	1 (1)	33	23
2013	56	12 (14)	2 (2?)	24	18
2014	61	21 (26)	10 (13)	22	8
2015	66	13 (14)	4 (5)	26	23
2016	70	8 (8)	3 (4)	30	29
2017	73	21 (26)	3 (2)	28	21
2018	70	26 (30)	3 (2)	15	26
2019	71	18 (20)	3 (?)	20	30
2020	75	20 (25)	1	25	29
2021	77	13 (13)	3 (2)	32	29
2022	78	28 (30)	1	17	32
2023	81	20 (21)	1	27	33

Registreringene i perioden 2012–2023 gir en god dokumentasjon på svingninger i antall hekkende par hos kongeørn, fra hhv. 13, 14, 11 og 16 i «bunnårene» 2012, 2013, 2016 og 2021 til hhv. 31, 29 og 29 hekkinger i «toppårene» 2014, 2018 og 2022. Både «*vellykket hekking*» og «*hekkeforsøk påvist*» er inkludert i disse tallene. Resultatet for 2023, med 20 vellykkete hekkinger og 1 mislykket hekking, ble således å regne som et «middels» godt produksjonsår for kongeørn.

Det ligger i kongeørnas natur å veksle mellom flere reir innenfor reviret, og at de med mellomrom etablerer nye reir. I 2023 ble det funnet hele 52 nye alternative reir på 14 lokaliteter. Dette har i stor grad sammenheng med saumfaring av noen djupe elvekløfter i Gudbrandsdalen som av bl.a. terrengmessige årsaker har vært dårlig eller ikke undersøkt tidligere. De nye reirfunnene har noen steder medført usikre «grenser» lokalitetene imellom, og i et par tilfeller er det skilt ut «nye» lokaliteter.

Siden 2002 har vi registrert hekkende kongeørn på i alt 76 lokaliteter. For siste 5-års periode er vellykket hekking påvist på 57 lokaliteter, mens antall lokaliteter med registrert kongeørn (*hekkforsøk ikke påvist, men territorium okkupert*) i samme periode er 72. Ut fra dette mener vi at bestandsanslaget fra 2014 på mellom 55–65 hekkende par (Opheim og Høitomt 2014) fortsatt er nokså realistisk. Vi vurderer bestanden som relativt stabil, og mener at årets ungeproduksjon på 21 unger ligger innenfor "normalen" av det vi kan forvente av svingninger i en kongeørnpopulasjon.

Ett av de «nye» kongeørnreirene som ble funnet i 2023.
Foto: Gunvald Killi.

HUBRO I OPPLAND 2023

Jon Opheim og Geir Høitomt

Som i flere tidligere år presenterer vi et sammendrag av årets hubroregistreringer i tidligere Oppland fylke. Rapporten er utarbeidet av Kistefos Skogtjenester AS og er en oppfølging av "nasjonal handlingsplan for hubro". BirdLife Norge avdeling Oppland har deltatt i registreringene og mottatt noe av tilskuddsmidlene som er bevilget gjennom Fylkesmannen i Nordland, som er tildelt koordineringsansvaret for dette arbeidet.

Rapporten er en oppfølging av tidligere registreringsarbeid, og har som hovedmålsetting å få kartlagt hubroens tilholdssteder med tanke på videre forvaltning av arten. Den står i dag oppført som *sterkt truet* (EN) i *Norsk Rødliste 2021*. Arter i denne kategorien har svært høy risiko for å dø ut (*Artsdatabanken 2021*).

I tråd med søknaden om økonomisk tilskudd har feltarbeidet i 2023 omfattet både «aktive» hubrolokaliteter og "gamle lokaliteter," hvor det ikke er registrert hubro i de senere årene.

Ansvar for den nasjonale overvåkingen av hubro ble fra 2020 overtatt av Statens naturoppsyn (SNO). Selv om tidligere Oppland fylke ikke ligger innenfor noen av de 6 intensivområdene som er valgt ut, har SNO lokalt stått for utplassering av lydopptakere på 19 lokaliteter under årets feltarbeid. I tillegg har Kistefos Skogtjenester AS hatt ute lytteutstyr på 5 lokaliteter og Tom Skaansar Borgersen på 2 lokaliteter. Alle disse har stått ute i den mest aktive roeperioden for hubro på ettervinteren/våren. Opptaksutstyret har vært både effektivt og arbeidsbesparende.

Utover dette har vi som tidligere hatt god bistand fra medlemmer i BirdLife Oppland, samt oppsynspersonell i noen av fjellstyrene.

Mesteparten av feltarbeidet er utført som lytteturer på kvelds- og nattestid i perioden februar - april. Noen lokaliteter har også blitt oppsøkt på ettersommeren og høsten med henblikk på hekking (lytting etter ungetigging og «sportegn»).

Fra utsetting av lytteutstyr i 2023.
Foto: Geir Høitomt
06.03.2023.

Rapporten omfatter besøk på 38 lokaliteter i 18 kommuner. I 2023 ble hubro påvist på 10 av disse, fordelt på 9 kommuner. I tillegg kommer en usikker observasjon fra en lokalitet i Sør-Aurdal. Par ble registrert på 3 av lokalitetene, men hekking ble ikke konstatert dette året.

I de 10 siste årene har antall lokaliteter med registrert hubro variert mellom 8–17, med et gjennomsnitt på i underkant av 12. I alt er hubro de siste 10 og 5 årene påvist på hhv. 38 og 25 lokaliteter.

Etter 1990 er hubro registrert på 60 lokaliteter. Antall lokaliteter med påvist hubro i 5-årsperiodene innenfor denne tidsperioden har vist en god stabilitet, med variasjon fra 19–28 lokaliteter.

Det foreligger bare 10 sikre hekkefunn (på like mange lokaliteter) i perioden 1980–2023. Dette lave tallet skyldes i stor grad manglende prioritet på å oppsøke lokalitetene i hekketida, dvs. i ungeperioden sommer og høst. I 2023 ble det utført lytting og leting etter reir på 5 lokaliteter på ettersommeren/høsten.

Våre bestandsanslag på hubro har vært justert flere ganger opp gjennom årene. Med bakgrunn i senere års registreringer opprettholder vi det siste bestandsestimater på 20–25 par i Oppland.

Tabell 1. Oppsummert forekomst av hubro i Oppland i ti-års perioden 2014–2023.

År	Besøkte lokaliteter	Lokaliteter med registrert hubro				SUM
		Hekking	Par	Hann hørt	Observert/spor/drept/syk	
2014	36		4	13		17
2015	51			12	1	13
2016	38		1	9	2	12
2017	37		2	7	2	11
2018	37	2		6		8
2019	37		1	7	4	12
2020	39	1	2	10	1	14
2021	35	1	2	8	3	14
2022	32	2		6		8
2023	38		3	7	1?	10 (11?)

En av de få ungene som ble registrert i Oppland i 2022 ble funnet død i ei strømmast på Hjerkinns før jul samme år. Foto: Thomas Kronberget i *Fjellnett*.

FJELLMYRLØPER I OPPLAND

Registreringer i 2022 og 2023

Jon Opheim

Med midler fra "Tilskudd til vilttiltak" er det i 2022 og 2023 gjennomført et registreringsprosjekt på fjellmyrløper i tidligere Oppland fylke. BirdLife Norge avdeling Oppland har stått ansvarlig for feltarbeid og utarbeidelse av rapport. Her følger et redigert sammendrag.

Registreringene er en oppfølging av tidligere kartleggingsarbeid av fjellmyrløper i tidligere Oppland fylke. Det vises til rapportene *Kjente observasjoner av fjellmyrløper i Oppland fylke pr. 1.1.1988* (Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland v/Opheim 1988) og *Status for fjellmyrløper i Oppland* (Isaksen 2002).

Formålet med registreringene har vært innhenting av mer kunnskap om fjellmyrløperens utbredelse, bestandssituasjon og biotopkrav i Oppland. Dette som et grunnlag for den videre forvaltning av arten.

Den sørnorske hekkebestanden av fjellmyrløper, som av Shimmings & Øien (2015) er anslått til ca. 50 par, har sin hovedtyngde i Innlandet fylke. Tidligere registreringer viser en hekkebestand på om lag 20 par innenfor tidligere Oppland fylke. Denne regionen av Innlandet har således et stort forvaltningsansvar for denne sjeldne og spesialiserte vadefuglarten, som i *Norsk rødliste for arter 2021* (Artsdatabanken 2021) står oppført som «nær truet» (NT).

Registreringene av fjellmyrløper i 2022 og 2023 ble langt på vei gjennomført som planlagt. Av de 13 lokalitetene som på forhånd ble satt opp som framtidige overvåkings-/referanseområder, ble 11 undersøkt. I tillegg til disse ble det gjort feltarbeid i 7 andre aktuelle områder, og på to av disse ble fjellmyrløper påvist for første gang. De besøkte lokalitetene fordelte seg på Dovre (3), Ringebru (1), Øyer (4), Gausdal (4), Nord-Aurdal (1) og Øystre Slidre (5).

Fjellmyrløper ble disse to årene funnet på til sammen 9 lokaliteter med i alt 16 ind. Disse utgjorde trolig en hekkebestand på 11–12 par.

Rapporten omfatter også alle tidligere kjente funn av fjellmyrløper i hekkesesongen. Medregnet 2 funn fra slutten av 1800-tallet og 3 funn i 1901, utgjør dette 30 lokaliteter fordelt på kommunene Dovre (3), Ringebru (2), Øyer (5), Lillehammer (1), Gausdal (9), Nord-Aurdal (2), Etnedal (1) og Øystre Slidre (7). I perioden 1970–2023 er fjellmyrløperen påvist på 25 lokaliteter i tidligere Oppland fylke.

Fjellmyrløperen er en vanskelig art å registrere på hekkeplass. Den trykker hardt i myra, og selv om den har et særegent fluktspill på våren – og kan spille såret mot inntrengere i ungeperioden – gjør den forholdsvis lite av seg. Bestandsanslag hos denne arten er derfor forbundet med stor usikkerhet, og registreringene i 2022 og 2023 blir minimumstall. Ser vi på registreringene som er gjort i perioden 2000–2023 er arten påvist på 19 lokaliteter med en antatt maksimumsbestand på 24–30 par. Dette stemmer bra med et tidligere bestandsanslag på 20–30 par (Opheim 1998). Isaksen (2002), som i 2001 fant arten på 7 av 17 tidligere kjente lokaliteter, vurderte et anslag på 10–20 par for hele Oppland som rimelig, men at 10–15 par sannsynligvis var mer realistisk.

For å få mer klarhet i bestandssituasjonen hos fjellmyrløper trengs fortsatt noe mer feltarbeid, men inntil videre opprettholdes et bestandsanslag på 20–30 par i tidligere Oppland fylke.

Ellers viser våre registreringer at fjellmyrløperen går en god del høyere til fjells enn tidligere beskrevet. Av 25 lokaliteter med tilhold av fjellmyrløper etter 1970, lå alle i høydelaget 800–1325 moh. med et gjennomsnitt på ca. 970 moh. Dette er med stor sannsynlighet høyere enn i andre regioner av landet.

Fjellmyrløper med hekkeadferd på Fokstumyra i 2022.

Foto: Sven Haugen.

Fra feltarbeidet i Valdres i juli 2023.

Foto: Thor Østbye.

TRANETELLINGEN I OPPLAND HØSTEN 2023

Jon Opheim

I forbindelse med et større overvåkningsprogram for trane ble det i perioden 2000–2010 gjennomført ei høsttelling i Trøndelagsfylkene og i Oppland, finansiert med midler fra Direktoratet for Naturforvaltning (DN) i Trondheim.

Prosjektet ble ikke forlenget utover denne ti-års perioden, men siden disse tellingene er godt innarbeidet i våre høstaktiviteter har vi valgt å fortsette. I år ble hovedtelling utført 08.09.–10.09. I rapporten har vi også tatt med noen tellinger fram til 22.09., der det ikke er fare for dobbelttelling.

Vi takker årets 17 deltakere for god innsats: John Apeland, Harald Bolstad, Egil Brækken, Per Lavrans Bådshaug, Margaret M. Eggen, Lars Olav Granbu, Tor Martin Haugen, Bjørn Harald Larsen, Bjørn Roar Løkken, Brita Siri Nesja, Jon Opheim, Jens Petter Ous, Kurt Pedersen, Per Åge Skålerud, Ole Knut Steinset, Arne Sveen og Sigrid Øiumshaugen.

Resultat

Tabell 1.

Tranetelling i Oppland i september 2023.

Kommune	Lokalitet	Ad.	Juv.	SUM	% juv	1-kull	2-kull	Snitt kull	Antall kull
Lesja	Bjorli	2		2					
Lesja	Lesjaleira	2	1	3	33,3	1		1	1
Dovre	Fokstumyra	2		2					
Lom	Skim/Åsjo	2	1	3	33,3	1		1	1
Sel	Selsmyrene	2	1	3	33,3	1		1	1
Nord-Fron	Sildtjønnlia	1		1					
Sør-Fron	Frya/Hundorp	622	6	628	1,0	6		1	6
Lillehammer	Lågendeltaet	38		38					
Gausdal	Østre Gausdal	70	5	75	6,7	5		1	5
Vestre Toten	Børsvoll	95	12	107	11,2	6	3	1,4	9
Vestre Toten	Einafjorden	4	2	6	33,3	2		1	2
Østre Toten	Vindflomyra/Kolbu	760		760					
Søndre Land	Fluberg bru	4		4					
Vestre Slidre	Røn/Fere	41	3	44	6,8	3		1	3
SUM		1645	31	1676	1,8	25	3	1,1	28

Merknader

I Østre Toten ble det registrert hele 760 ind. på trekk mot overnattingsplassen på Vindflomyra på kvelden, uten mulighet til å telle unger.

Tabell 2.

Høsttelling av trane i tidligere Oppland fylke i perioden 2000–2023. Alle tellingene er utført i midten av september måned.

Kommune	Lokalitet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Lesja	Lesjaleira/Lesjaskog				7					8		4	
Dovre	Fokstumyra							2					
Skjåk	Risheimøyi							3					4
Lom	Tesse		4										
Lom	Skim/Åsjo									4			2
Vågå	Lalmsvatnet	7	16	11	16	10	1	5	6	25	5	5	
Vågå	Sandranden									4			
Sel	Selsmyrene		3		3						4	2	
Sør-Fron	Harpefoss												
Sør-Fron	Frya/Hundorp	120	71	56	153	217	51	270	99	278	234	320	6
Ringebu	Fåvang/Ringebu	141	91	150	104	16	220	37	193	142	178	115	509
Ringebu	Gullhaugen				3								
Øyer	Sørbygda		2									3	
Øyer	Rognhaugen											3	
Lilleh.	Rustad gard			4		3							
Lilleh.	Lågendeltaet									3	3	6	
Gausdal	Østre Gausdal	40	68	2	93	50	28	120	25	128	101	112	144
Gausdal	Dalbakk, Espedalen												1
Gjøvik	Svennevollene												
Gjøvik	Balleropmyra												
Gjøvik	Vardalsåsen				2	3		2					
Ø. Toten	Vindflomyra/Kolbu	60	145	157	93	100	240	381	349	345	509	408	730
V. Toten	Bøverbru												
V. Toten	Eina/Skjelbreia	4							2		53	4	
V. Toten	Sivesindhøgda							3					
V. Toten	Tomlevoll												5
Gran	Gulsjøen	1											
Gran	Skirstadtjern										4		
S. Land	Svingvoll				4								
S. Land	Fluberg bru		5				4	4	52		8	5	19
S. Land	Hov												
S./N. Land	Dokkadeltaet	9	23	17	6	24		29	67	23	6	2	6
N. Land	Åmot				2								
N. Land	Nord-Torpa												
Etnedal	Steinbue												
N.-Aurdal	Gaukli											4	
N.-Aurdal	Strand												
V. Slidre	Røn/Fere					3		13		17	2	37	
Ø. Slidre	Heggefjorden	36		8	54	25	6	8		3		8	1
SUM		418	428	405	540	451	550	877	793	976	1107	1038	1427

Kommune	Lokalitet	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lesja	Bjorli												2
Lesja	Lesjaleira/Lesjaskog		3						2			2	3
Dovre	Fokstumyra									2			2
Skjåk	Risheimøyi					3							
Lom	Ved Tesse												
Lom	Skim/Åsjo	4	2	3				4	4	2	3	3	3
Vågå	Lalmsvatnet		25	2		6	3	3					
Vågå	Sandranden												
Sel	Selsmyrene		2	4	4	4				4	3		3
Nord-Fron	Sildtjønna												1
Sør-Fron	Harpefoss		45										
Sør-Fron	Frya/Hundorp	213	245	384	479	507	617	614	626	658	334	255	628
Ringebu	Fåvang/Ringebu	254	7	19	12	6	6	71	5	9	457	417	
Ringebu	Gullhaugen												
Øyer	Sørbygda												
Øyer	Rognhaugen												
Øyer	Gillebofjorden								4				
Øyer	Brennlia											3	
Lilleh.	Rustad gard												
Lilleh.	Lågendeltaet	10				2	2						38
Gausdal	Østre Gausdal	9	92	148	68	75	32	40		110	155	182	75
Gausdal	Dalbakk, Espedalen												
Gausdal	Aulestad						3						
Gausdal	Fossetslættet										3		
Gjøvik	Svennesvollene		4			4				2	19		
Gjøvik	Eikstadtjernet								3				
Gjøvik	Balleropmyra											8	
Gjøvik	Vardalsåsen											4	
Ø. Toten	Vindflomyra/Kolbu	665	677	845	715	665	111		341	610	690	129	760
V. Toten	Bøverbru/Børsvoll		35									99	107
V. Toten	Eina/Skjelbreia	3		16				13	3	4	12	4	6
V. Toten	Sivesindhøgda		5										
V. Toten	Tomlevoll												
Gran	Gulsjøen												
Gran	Skirstadtjern					1			1	4			
Gran	Jorstadtjern											12	
S. Land	Svingvoll												
S. Land	Fluberg bru	12	14	12	5			12	9	8		4	4
S. Land	Hov					2							
S./N. Land	Dokkadeltaet	8	10	9	21	8	8	8	12	6			
N. Land	Åmot												
N. Land	Nord-Torpa			3									
Etnedal	Steinbue			4									
N.-Aurdal	Gaukli												
N.-Aurdal	Strand			5									
V. Slidre	Ved Røn/Fere	1	57	4	12	40	70	23	21	65	75	90	44
V. Slidre	Søre Syndin							2					
Ø. Slidre	Ved Heggefj.	3	4	2	4	3	4	3	2				
Ø. Slidre	Lykkjestølane						3			3			
SUM		1182	1227	1460	1320	1326	859	793	1033	1487	1754	1215	1676

Kommentarer

Våre årlige tellinger siden 2000 er med på å underbygge at tranebestanden er i solid vekst. Riktignok var det en liten «nedtur» i 2022, men med årets resultat på 1676 er vi igjen oppe i et nesten rekordhøyt antall.

Jordbrukslandskapet på Østre og Vestre Toten og vollene langs Lågen i Sør-Fron og Ringebu kommuner hadde – som tidligere – de største konsentrasjonene med hhv. ca. 760 og 628 ind. Andre områder som peker seg ut er jordbrukslandskapet øst for Einafjorden på Vestre Toten, Østre Gausdal og området Fere/Røn i Valdres. Her ble det registrert hhv. 107, 75 og 44 ind.

På tellingene gjør vi også forsøk på registrering av årsunger, noe som er temmelig krevende, og som denne høsten ble svært mangelfull. Vårt generelle inntrykk var likevel en lav ungeproduksjon sammenlignet med mange tidligere år.

Antall rastende traner på Fryavollene i Sør-Fron har økt betydelig i løpet av siste 20-års periode. Flokker som dette er temmelig utfordrende å få telt, uten bruk av foto.
Foto: Jon Opheim.

Kartleggingen på horndykker i Oppland i 2022

– en kort oppsummering –

Av Paul Shimmings, BirdLife Norge

I 2022 ble utbredelsen til horndykker i Innlandet fylket grundig kartlagt. Dekningsgraden var meget bra, slik at de fleste kjente lokaliteter der arten hekker ble besøkt i løpet av sesongen. Her oppsummeres noen av resultatene for Oppland, og disse sammenlignes med tilsvarende kartleggingen gjort for 15 år siden.

Innledning

Horndykker *Podiceps auritus* er en trua art, og er oppført som sårbar (VU) på den siste norske rødlista (Stokke mfl. 2021). I 2009 publiserte Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) en handlingsplan for arten. Handlingsplanen har som langsiktig målsetting at horndykkeren skal ha en livskraftig bestand innenfor artens naturlige utbredelsesområde i Norge, som på lang sikt er i størrelsesordenen 1 000–1 500 par (Direktoratet for naturforvaltning 2009).

I Europa hekker horndykker fra Island og Skottland i vest og østover inn i Russland, med hoveddelen av bestanden konsentrert i Fennoskandia, med et estimert europeiske bestand på 6 400–9 200 hekkende par (Keller mfl. 2020).

Den norske bestanden av horndykker ble i 2015 anslått til 650–750 par (Shimmings & Øien 2015). Dette er noe lavere enn estimatet fra 2007 på 750–850 par (Øien mfl. 2008). Hvorvidt forskjellen mellom disse to estimatene reflekterer en reell bestandsnedgang er vanskelig å si, siden det ikke er gjennomført nye landsdekkende undersøkelser av bestanden siden 2007. Likevel er det dokumentert lokale endringer, blant annet nedgang i Troms, en økning i Nordland og i det tidligere fylket Sør-Trøndelag, mens bestanden er regnet som stabil i det tidligere fylket Nord-Trøndelag og i Finnmark (Gjerstad mfl. 2020, Hanssen mfl. 2022, Shimmings & Øien 2015, Shimmings 2018, 2019, 2021).

Regionale og lokale undersøkelser er gjort i store deler av landet. Også i gamle Oppland fylke er arten overvåket ved enkelte lokaliteter. Det mangler derimot en fullstendig oversikt av statusen for horndykker i Oppland i nyere tid. Den siste bestandstall for horndykker er fra 2007, da estimert i til 32–41 par ved 50 lokaliteter i tidligere Oppland fylke (Øien mfl. 2008). Siden den landsomfattende kartleggingen i 2007, er det kjent at horndykker hekker i områder som ikke var i bruk eller ikke kjent i 2007, og det er også lokaliteter som nå står tomme (*Artsobservasjoner* 2023).

Material og metode

I 2022 ønsket BirdLife Norge å få kartlagt alle kjente og mulige hekkeplasser for horndykker i Oppland. I et tidligere nummer av *Hujon* (nr. 2/2022) skrev forfatteren et opprop om kartlegging av horndykker i hele Innlandet fylke som skulle foregå i 2022. Her ble det bedt om hjelp fra lesere for å kartlegge forekomsten av horndykker i Oppland, slik at vi kunne sammenligne bestandsstørrelsen i 2007 med nåværende bestanden. Takket være innsatsen fra ivrige ornitologer ble feltarbeid gjennomført i 2022. Her presenteres noen av resultatene.

Registreringer skulle foregå på lokaliteter der arten har vært rapportert i hekkesesongen de ti foregående årene (2012–2021). Steder der arten tidligere har vært registrert i hekkesesongen skulle prioriteres, og egnede habitater i nærheten av disse lokaliteter som kunne huse horndykker skulle også kontrolleres.

Registreringer ble gjort etter isgangen, og gjerne når parene gikk til hekking. Under feltarbeidet ble det registrert antall hekkende par (eller sannsynlig hekkende par) på hver lokalitet. Alle observasjoner gjort i felt ble registrert i *Artsobservasjoner*.

For hver lokalitet ble det notert antall individer, og hvor mange som ble vurdert å være i par (basert på adferden). Det var også av interesse at det ble rapportert antall reir, men det var anbefalt å ikke oppsøke selve reiret for å unngå forstyrrelse av både horndykker og andre arter. Når lokaliteten ble sjekket etter klekkingen, så ble antall unger som var observert og antall voksne fugler som passer på disse notert. Det er vanlig at de voksne fordeler ungepass mellom seg slik at hannen og hunnen tar ansvar for hver sine ungfugler.

Noen få lokaliteter der vi vet at horndykker hekker ble ikke besøkt i 2022. For slike lokaliteter er det estimert antall hekkende par basert på tidligere registreringer i *Artsobservasjoner*.

Resultater

Resultater fra feltarbeid i Oppland i 2022 er oppsummert kommunevis (Tabell 1). Resultatene viser en økning i antall par i Oppland (32–41 par i 2007, mot 53–102 par i 2022). Selv om den øvrige (maksimum) antall par kan være et overestimat, og vi bare regner med minimumstallene, så er det klart en økning i bestandsstørrelsen i Oppland. Dessuten er det en økning i antall hekkelokaliteter i Oppland i samme perioden (26 lokaliteter i 2007, mot 47–58 lokaliteter i 2022). Økningen i antall lokaliteter og utbredelsen mellom 2007 og 2022 i Oppland er påfallende, og er forventet når arten har etablert seg i nye kommuner og ved nye lokaliteter siden den forrige undersøkelsen.

Når vi sammenligner resultatene fra 2007 (Øien mfl. 2008) med de for denne undersøkelsen i 2022, så ser vi noen endringer i forekomsten og utbredelsen til horndykker i Oppland. Horndykker har i den tidsrom etablert seg som hekkefugl i flere kommuner der den ikke fantes i 2007 slik som Lom, Vågå, Nord-Fron, Ringebu, Øystre Slidre og Lunner. Hovedtyngden av utbredelsen i er i dag, i likhet med ved forrige undersøkelsen i 2007, sentrert rundt Gjøvik kommune (Tabell 1).

En mer fullstendig oppsummering på resultater som er presentert her finnes i en fagrapport på BirdLife Norges nettsider (Shimmings 2023).

Arkivfoto: Per Åge Skålerud

Tabell 1. Sammenligning av bestandstall for hornedykker i kommuner i gamle Oppland fylke i årene 2007 og 2022. Legg merke til at Lunner kommune er inkludert i tabellen, siden den tilhørte Oppland før endringer i 2020. Data for 2007 er hentet fra Øien mfl. 2008, og for 2022 fra Shimmings 2023.

kommune	min. par	maks. par	antall lok.	min. par	maks. par	antall lok.
	2007	2007	2007	2022	2022	2022
Lesja	0	0	0	0	2	1
Dovre	0	1	1	3	6	4
Lom	0	0	0	4	9	3-4
Vågå	0	0	0	2	4	3
Sel	0	1	1	5	6	5-6
Nord-Fron	0	0	0	0	6	4
Sør-Fron	1	2	1	6	13	4-5
Ringebu	0	0	0	1	2	2
Gausdal	3	5	3	3	5	4
Øystre Slidre	0	0	0	1	3	1
Etnedal	2	2	1	2	3	1-2
Nord-Aurdal	3	3	1	0	1	1
Sør-Aurdal	2	2	1	0	1	0-1
Nordre Land	2	2	2	2	5	2-5
Søndre Land	2	3	1	0	0	0
Lillehammer	1	1	1	0	1	0-1
Gjøvik	13	16	10	15	25	7
Gran	1	1	1	6	7	3
Lunner	0	0	0	3	3	2
Gjøvik/Søndre Land	1	1	1	.	.	.
Gjøvik/Vestre Tøten	1	1	1	.	.	.
SUM OPPLAND	32	41	26	53	102	47-58

Gjøvik/Søndre Land = Gåstjernet, ingen fugler i 2022, sist obs. er fra 2014, Gjøvik / Vestre Toten = Åstjern, finner ingen data derfra i Artsobservasjoner

Diskusjon

I Norge har horndykkeren utvidet sitt utbredelsen som hekkefugl siden 1800-tallet, da den var kun kjent fra noen få vatnet på Helgelandskysten i Nordland. Arten har siden kolonisert flere norske fylker (Fjeldsjå 1994). Sammenligner man utbredelseskart i Gjershaug mfl. (1994) med dagens utbredelse (*Artsobservasjoner* 2023, Keller mfl. 2020) så ser vi en positiv endring med etablering i Innlandet fylke siden 1990-tallet.

Ser vi på utbredelsen hos horndykker i Europa i sin helhet, så har det vært et skift i bestanden med en økning i bestanden i den nordlige delen av utbredelsesområde, men med færre fugler i sør. Et skift i bestanden mot nord kan kun delvis forklares på grunn av klimaendringer (Keller mfl. 2020). Arten var også i frammarsj i Sverige i første halvdel av 1900-tallet (Ottosson mfl. 2012), og var først rapportert hekkende i Skottland i 1908 (Benn mfl. 2023).

Flere undersøkelser viser at horndykkeren skifter hekkelokalitet mellom sesongene, og at arten kan etablere seg i et nytt område (se f.eks. Øien mfl. 2008, Benn mfl. 2023). I Innlandet er det anlagte flere nye vanddammer, og i tillegg er det restaurert en del eksisterende dammer. Noen av disse tilbyr gunstige hekkeforhold til horndykker, og man har sett at de har raskt tatt i bruk nyanlagte eller nyrestaurerte våtmark. I tillegg til at horndykker forflytter seg til områder som nylig er blitt laget eller restaurert, så er det en rekke andre faktorer som kan påvirke hvorvidt arten hekker ved det lokalitet eller ikke. Faktorer som forstyrrelser, predasjon, gjødsling fra avrenning fra landbruk, og når på våren et vann blir isfritt virker inn på om horndykker har tilhold eller ikke.

Som resultatene for 2022 viser, så har horndykkeren etablerte seg i flere nye områder siden 2007, men kjerneområdene ikke har endret seg siden den forrige komplette kartlegging. Med tanke på bevaring av arten er det viktig at lokaliteter i kjerneområdet i Oppland (Gjøvik) ikke ødelegges. Det er også viktig at våtmarkene utenfor kjerneområdene ikke ødelegges, siden disse har også en viktig funksjon for arten. Vi vet i dag ikke hva slags funksjon hekkelokalitetene, både i og utenfor kjerneområdene, har for horndykker med tanke på ungeproduksjon og rekruttering i bestanden (både på lokal og nasjonal plan). Bevaring, og eventuelle nyetablering og restaurering av våtmark, er nøkler til å kunne garantere at vi har en levedyktig bestand av horndykker også i framtiden.

Takk

Prosjektet ble delvis finansiert med midler fra Statsforvalteren i Innlandet, og vi takker for den økonomiske støtten slik at feltarbeid og rapportering kunne gjennomføres. En stor takk rettes til de mange titalls feltslitere som sjekket tidligere kjente og mulige våtmarks lokaliteter for å se etter horndykker.

Litteratur

- Artsobservasjoner 2023. Artsobservasjoner - rapportssystem for arter. www.artsobservasjoner.no
- Benn, S., Harvey, M., & Ewing, S. 2023. *A history of breeding Slavonian Grebes in Britain*. British Birds 116: 308-318.
- Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for horndykker *Podiceps auritus*. DN-Rapport 2009-7. 30 s.
- Fjeldsjå, J. 1994. Horndykker *Podiceps auritus*. s. 38 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 552 s.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 552 s.
- Gjerstad, D., Didriksen, H. & Didriksen, T.-A. 2020. Kollaps i horndykkerbestanden i Troms – men ikke i Finnmark. Publisert 22.01.2020. Tilgjengelig fra: <https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/finnmark/nyheter/?id=2508>
- Grøndahl, F.A. & Müller, E. 2022. Kittilbudammen – et vindu inn i Hynna. Notat. Randsfjordmuseet. 15 s.
- Hanssen, S.A, Frivoll, V., Strann, K.-B., Heggås, J., Hagtvedt, M. & Johnsen, T.V. 2018. Overvåking av hekkende horndykker i Troms 2018. NINA Rapport 1579. Norsk institutt for naturforskning.
- Keller, V., Herrando, S., Voříšek, P., Franch, M., Kipson, M., Milanesi, P., Martí, D., Anton, M., Klvaňová, A., Kalyakin, M.V., Bauer, H.-G. & Foppen, R.P.B. 2020. *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change*. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona. 967 s.
- Larsen, B.H. 2008. Horndykker i Oppland i 2007 – og litt om utvikling og historikk i fylket. Hujon 34: 12–42.
- Stenbråten Henriksen, A.G. 2022. Kartlegging av horndykkerbestanden i Vardal / Snertingdal / Biri, Innlandet 2022. Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS. Rapport 2022-35. 36 s.
- Shimmings, P. 2018. Kartlegging av horndykker i Sør-Trøndelag i 2018. NOF-notat 2018–26. 14 s.
- Shimmings, P. 2019. Kartlegging av horndykker nord i Trøndelag i 2019. NOF-notat 2019–18. 14 s + vedlegg.
- Shimmings, P. 2021. Horndykker i Nordland 2021. NOF-Rapport 1-2021. 19 s.
- Shimmings, P. 2022a. Kartlegging av horndykker i Innlandet i 2022. Kornkråka 52: 40–43.
- Shimmings, P. 2022b. Kartlegging av horndykker i Innlandet i 2022. Hujon 48: 99–101.
- Shimmings, P. 2023. Horndykker i Innlandet – statusrapport for arten i 2022. BirdLife Norge-Rapport 2023-7. 30 s.
- Shimmings, P. & Øien, I.J. 2015. Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2-2015. 268 s.
- Stokke, B.G., Dale, S., Jacobsen, K.-O., Lislevand, T., Solvang, R. og Strøm, H. 2021. Fugler Aves – Norge. i: Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken, Norge.
- Øien, I.J., Aarvak, T., & Reinsborg, T. 2008. Horndykkeren i Norge – truet art i frammarsj. Vår Fuglefauna 31: 20–27.

VANNFUGLTELLINGEN VINTEREN 2022/2023

Jon Opheim

INNLEDNING

Årets vannfugltelling er den 46. på rad, og vår 43. telling der tilnærmet alle åpne elvestrekninger og større innsjøer i tidligere Oppland fylke er blitt undersøkt. Registreringene omfatter 50 vassdrag/innsjøer, som er inndelt i 95 lokaliteter. Samlet lengde av åpent vatn som ble undersøkt var 407,1 km, fordelt på 198,7 km vannareal (innsjøer) og 208,4 km elvestrekninger. Det er utført tellinger i 26 kommuner, inkl. Jevnaker og Lunner i Viken fylke.

Tellingene ble i all hovedsak foretatt i perioden 09.12.–31.12. Som i tidligere år ble det foretatt organiserte optellinger i de største vassdragene.

Hele 29 medlemmer deltok i vinterens telling (se de enkelte vassdrag). Alle takkes for stor innsats. I tillegg er det innhentet noen observasjoner fra *artsobservasjoner.no*.

SAMMENDRAG

Første delen av vinteren ble noenlunde «normal» når det gjelder både temperatur og snøforhold. November bød på mye mildvær, men fra månedsskiftet og utover i desember kom ei kuldeperiode som førte til en god del tilfrysing i mange av vassdragene. Likevel ble ikke vinteren sett under ett spesiell kald, og mesteparten av Mjøsa og Randsfjorden holdt seg åpne.

Årets vannfugltelling endte opp med 2 438 ind. fordelt på 25 arter (havørn og vintererle medregnet). Dette er et av de svakeste resultatene vi har hatt i de siste ti-årene og ca. 325 ind. under gjennomsnittet for alle tellinger som er utført siden 1980/81.

Våre to største innsjøer – Mjøsa og Randsfjorden – har i de fleste år stått for mellom 40–50 % av det samlede antall vannfugl, noe som også slo til i år med en andel på 46%. Av de 25 artene som ble registrert under årets telling ble hele 22 påvist i disse innsjøene.

Vinterbestanden av våre to svanearter har vært nokså ustabil. Antall sangsvaner på 151 ind. er blant de laveste registreringene de siste 30 årene og ca. 60 ind. under gjennomsnittet for denne perioden. For knoppsvana ble nedgangen enda større. Årets 43 ind. utgjør bare halvparten av gjennomsnittet for de 30 siste årene.

Kanadagåsa er i enda større grad enn svanene en ustabil overvintrer, og trekker raskt ut når isforholdene blir ugunstige. Årets resultat på bare 12 ind. er et av de laveste antallene vi har hatt siden slutten av 1980-årene.

Blant endene dominerte som vanlig stokkanda, som denne gangen sto for over halvparten (53%) av totalantallet. Likevel var antallet lavt sett i forhold til siste 30-års periode.

Antall kvinender (268 ind.) ble også dårligere enn på flere år og ca. 70 ind. under gjennomsnittet for perioden etter 1980/81. Laksanda, som er vår tredje vanligste vinterart blant endene, viste også negativ utvikling. Med bare 45 registrerte ind. må vi helt tilbake til vinteren 1986/87 for å finne et lavere antall.

Av måkene har fiskemåka vært den mest stabile, med antall på mellom 50–100 ind. i de fleste årene siden 1990. Årets resultat på 62 ind. ligger innenfor dette, men vi må likevel 13 år tilbake for å finne et svakere resultat. Som vanlig hadde de fleste fuglene (58 ind.) tilhold ved Hunnselvas utløp i Gjøvik. Gråmåka har vært en av våre mest ustabile vinterarter med antall på over 1000 ind. i enkelte milde vintre. Årets resultat på bare 8 ind. var langt under forventet og et av de dårligste årene for denne arten. Alle fuglene ble registrert i Mjøsa.

Bestanden av fossekall har vist en nokså tydelig nedadgående tendens. Årets resultat på 483 ind. er litt bedre enn fjoråret, men likevel ca. 100 ind. lavere enn gjennomsnittet for tidsperioden etter 1980/81. Bak disse tallene finner vi til dels store endringer i noen av våre større vassdrag. Gudbrandsdalslågen har hatt en ganske god stabilitet med 174 fossekaller i snitt siden vinteren 1979/80 (årets resultat var på 156 ind.). Begnavassdraget hadde fram til vinteren 2000 et gjennomsnitt på 167 fossekaller, dvs. av samme størrelse som i Lågen. Etter dette har gjennomsnittet falt til 91 ind., dvs. en reduksjon på ca. 45%. I Hunnselva og Randselva ser vi også tydelig tilbakegang fra et gjennomsnitt på hhv. 32 og 14 fossekaller i årene fram til 2000 til et snitt på hhv. 22 og 10 ind. fra år 2000 og fram til i dag. Samlet sett er nok fossekallens tilbakegang enda større enn våre tall forteller. Større deltagelse og flere undersøkte vassdrag i de senere årene har i stor grad kompensert for minkende antall i flere av de større vassdragene.

Også dette året fikk vi flere overraskende vintergjester. I første rekke en gråstrupedykker i Mjøsa (Østre Toten). Denne arten er tidligere bare registrert 4 ganger i forbindelse med disse vintertellingene. Ellers nevnes bergand (3), havelle (1), dvergdykker (1), toppdykker (1), horndykker (3), lomvi (4), enkeltbekkasin (1), kvartbekkasin (2), samt ei vintererle.

Med den lange tidsserien vi har på disse tellingene ser vi flere utviklingstrekk hos mange arter, som ellers ville vært vanskelig å fange opp.

RESULTAT I DE ENKELTE VASSDRAGENE

TABELL 1. Lora, Lesja kommune. Telt 15.12 av Tor Martin Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Lora - Lorkvenna	0,3	5	5	1,5
SUM	0,3	5	5	1,5

TABELL 2. Veslnesåe, Lesja kommune. Telt 15.12 av Tor Martin Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Nedre del mot Lesjaleira	0,1	1	1	-
SUM	0,1	1	1	-

TABELL 3. FOLLA, Dovre kommune. Telt 12.12 av Tor Martin Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Vålåsjøen - Avsjøen	0,6	1	1	0,9
SUM	0,6	1	1	0,9

TABELL 4. HINDÅE, Dovre kommune. Telt 18.12 av Tor Martin Haugen.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Nedre del - mot Lågen	0,2	5	5	1,5
SUM	0,2	5	5	1,5

TABELL 5. GUDBRANDSDALSÅGEN, Lesja, Dovre, Sel, Nord- og Sør-Fron, Ringebu, Øyer og Lillehammer kommuner. Telt 10.12., 11.12., 15.12., 17.12., 18.12., 23.12., 25.12., 26.12., 28.12. og 03.01. av Tom Skaansar Borgersen, Olav Brendjord, Per Bådshaug, Knut Gundersen, Tor Martin Haugen, Gunnar Håkenstad, Bjørn Roar Løkken, Jon Opheim, Ole Thøring, Gro Treider og Ragnar Ødegård.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Stokk-and	Kvin-and	Laks-and	Fosse-kall	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
Lordalsvegen - Prestgardsbrua	0,3					1		1	1,5
Bottheimsbrua - Talleråsbrua	2,6		4			14	3	21	7,0
Talleråsbrua - Sel grense	0,8					18		18	14,1
Dovre grense - Otta	0,3			1		10		11	11,9
Bru ved Sjoa - Kvam bru	9,0				2	14		16	24,0
Vinstra - Harpefosdammen	5,3		8			16		24	26,7
Harpefosdammen-Fryas utløp	3,0					2		2	25,4
Fryas utløp - Vålas utløp	1,5					12		12	7,6
Vålas utløp - Elstad	1,5					5		5	5,5
Ved Fåvang (øst- og vestsida)	0,4	1	29					30	12,5
Trettenstrykene - Hovdfossen	4,5			11	1	46	6	64	74,6
Tingberg bru - Hunderfossen	2,6					1		1	10,8
Lågendeltaet - Vingnesbrua	6,9		23	3		17		43	123,0
SUM	38,7	1	64	15	3	156	9	248	344,6

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Knoppsvane: 6 ind. Trettenstrykene, Øyer, 15.12.

Havørn: 1 ind. mellom Bottheimsbrue og Brustugubrua, Lesja, 11.12.

Enkeltbekkasin: 1 ind. mellom Brustugubrua og Dombfossen, Lesja, 17.12.

Kvartbekkasin: 1 ind. mellom Brustugubrua og Dombfossen, Lesja, 17.12.

TABELL 6. OTTAELVA, Vågå og Sel kommuner. Telt 12.12. og 18.12. av Per Bådshaug og 20.12. av Geir Gaarder.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Knoppsvane	Stokk-and	Kvin-and	Laks-and	Fosse-kall	Sum	Gj. snitt tidl. år
Otta - Lalm	17,0					1	28	29	40,6
Lalmsvatnet	0,2					1	2	3	25,5
Lalmsvatnet - t.o.m. utosen av Vågåvatnet	10,0	26	8	6	13	5	13	71	52,2
SUM	27,2	26	8	6	13	7	43	103	118,3

TABELL 7. SJOA, Vågå kommune. Telt 28.12. av Per Nettet og 04.01. av Bjørn Roar Løkken, Hans Andreas Sagstuen og Jon Opheim.

Strekning	Åpen km	Stokk-and	Kvin-and	Fosse-kall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utosen av Gjende - Øvre Sjudalsvatn	4,0	6	1	17	24	26,4
Øvre Sjudalsvatn - Nedre Sjudalsvatn	0,7			6	6	7,8
Nedre Sjudalsvatn - Russlii	2,8	10		12	22	19,8
SUM	7,5	16	1	35	52	54,0

TABELL 8. SELSMYRBEBKEN, Sel kommune. Telt 18.12. av Per Bådshaug.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utosen av Selsvatnet	0,2	3	3	1,2
SUM	0,2	3	3	1,2

TABELL 9. MURUA, Nord-Fron kommune. Telt 22.12. av Ragnar Ødegård.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Slangen - Olstappen	2,0	3	3	7,7
SUM	2,0	3	3	7,7

TABELL 10. ESPA, Sør-Fron kommune. Telt 05.02. av Harald Bolstad.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Breisjøen - Olstappen	1,0	3	3	4,0
SUM	1,0	3	3	4,0

TABELL 11. VÅLA, Ringebu kommune. Telt 10.12. av Gro Treider.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Ringebu sentrum - Lågen	0,4	2	2	1,4
SUM	0,4	2	2	1,4

TABELL 12. NORDÅA, Lillehammer kommune. Telt 16.12. av Sven Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Reinsvatnet - Mellsjøen	1,1	1	1	3,0
SUM	1,1	1	1	3,0

TABELL 13. STUVA, Lillehammer kommune. Telt 16.12. av Sven Haugen.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utosen av Mellsjøen - Kroksjøen	0,5	1	4	5	7,2
SUM	0,5	1	4	5	7,2

TABELL 14. RAUDTJERNBEKKEN, Lillehammer kommune. Telt 16.12. av Sven Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidl. år
Utosen av Raudtjernet	0,1	1	1	0,9
SUM	0,1	1	1	0,9

TABELL 15. MESNAELVA, Lillehammer kommune. Telt 11.12. av Sven Haugen.

Strekning	Åpen, km	Stokk-and	Kvin-and	Fosse-kall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Kroken - Mesnasaga	5,5	41	4	21	66	43,2
SUM	5,5	41	4	21	66	43,2

TABELL 16. RINDA, Lillehammer. Telt 25.12. av Jon Opheim.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidl. år
Nedre del, Vingrom - Mjøsa	0,3	3	1	4	0,6
SUM	0,3	3	1	4	0,6

TABELL 17. GAUSA, Lillehammer og Gausdal kommuner. Telt 10.12. av Ragnar Ødegård og 11.12. av Jon Opheim.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Kvinand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Lågen ved Fåberg - Segalstad bru	3,4	50	1	6	57	29,3
SUM	3,4	50	1	6	57	29,3

TABELL 18. MJØSA, Lillehammer, Gjøvik og Østre Toten kommuner. Telt 11.12., 12.12., 15.12., 17.12., 18.12., 19.12., 20.12., 21.12., 23.12., 27.12. av Ragnar Ødegård, Bjørn Harald Larsen, Tom Dalhøy og Geir Gaarder.

Strekning	Åpen km	Knopp-svane	Stokk and	Kvin and	Laks and	Fiske måke	Grå-måke	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
F.o.m. Svennesvollene - Stokkelvas utløp	10,0	2	8	14				7	32	32,0
F.o.m. Stokkelvas utløp - Gjøvik brygge	11,0		2	16	4	3	2	4	31	29,3
F.o.m. Gjøvik brygge - t.o.m. Rambekkvika	3,0	2	218	4		58	2	1	285	272,5
Rambekkvika - Kapp	11,0		5	12	6			4	27	19,7
F.o.m. Kapp - Totenvika	7,0	5	75	13	4	1	2	6	106	91,7
Totenvika	5,0	5	150	14	1		2	14	186	81,8
Totenvika - Akershus grense	8,0		2		2			8	12	44,8
	55,0	14	460	73	17	62	8	44	678	571,8

Rubrikken **andre arter** omfatter:

- Sangsvane: 12 ind. Totenvika, Østre Toten, 19.12.
Toppand: 1 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 21.12.
Bergand: Tils. 2 ind. (1 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 21.12. og 1 ind. ved Kapp brygge (05.12.–11.12.)
Havelle: 1 ind. Stokkelvas utløp, Gjøvik, 21.12.
Sjømurre: 1 ind. Hammerstadvika, Østre Toten, 19.12.
Dvergdykker: 1 ind. Mjøsa ved Kapp, Østre Toten, 12.12.–18.12.
Toppdykker: 1 ind. Mjøsa utenfor Panengen, Østre Toten, 19.12.
Gråstrupedykker: 1 ind. ved Bjertnes, Østre Toten, 21.12.
Horndykker: Tils. 3 ind. (1 ind. Tangnes/Gåserud, Østre Toten, 21.12. og 2 ind. Veibyvika, Østre Toten, 19.12.)
Storskarv: Tils. 7 ind. (2 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 21.12., 1 ind. Stokkelvas utløp, Gjøvik, 21.12., 1 ind. Rambekkvika, Gjøvik, 17.12., 1 ind. Hekshusstranda, Østre Toten, 21.12., 1 ind. Kapp brygge, Østre Toten, 18.12. og 22.12. og 1 ind. Sandodden/Fjellhaug, Østre Toten, 19.12.)

Havørn:	Tils. 2 ind. (1 ad. ind. Stokkelvas utløp, Gjøvik, 21.12. og 1 ind. Kapp brygge, Østre Toten, 18.12.). Kan dreie seg om samme ind.
Kvartbekkasin:	1 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 21.12.
Lomvi:	Tils. 4 ind. (2 ind. Båkinstranda, Østre Toten, 21.12., 1 ind. Mjøsa utenfor Panengen, Østre Toten, 19.12. og 1 ind. Strandli, Østre Toten, 19.12.
Fossefall:	Tils. 6 ind. (1 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 21.12., 1 ind. Glomstadbukta ved Bråstad, Gjøvik, 21.12., 1 ind. Båkinstranda, Østre Toten, 21.12., 2 ind. Totenvika, Østre Toten, 21.12. og 1 ind. Veibyvika 27.12.
Vintererle:	1 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 21.12.

TABELL 19. HUNNELVA, Gjøvik og Vestre Toten kommuner. Telt 17.12. av Bjørn Harald Larsen og 19.12. av Rolf Jørn Karlsen.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Einavatn - Breiskallen	10,0	135	3	138	223,3
Breiskallen - Mjøsa	1,0		5	5	23,4
SUM	11,0	135	8	143	246,7

TABELL 20. EIKSTADTJERNBEKKEN, Gjøvik kommune. Telt 18.12. av Tina Maria Brenden.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Eikstadtjernet - Hunnelva	0,2	2	2	-
SUM	0,2	2	2	-

TABELL 21. KONGELSTADELVA, Gjøvik kommune. Telt 19.12. av Rolf Jørn Karlsen.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Utløpet av Skumsjøen	0,2	2	2	-
SUM	0,2	2	2	-

TABELL 22. EINAVATNET, Vestre Toten kommune. Telt 11.12. av Bjørn Harald Larsen.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Knoppsvane	Bergand	Svartand	Kvinand	Stor-skarv	Fosse-kall	Sum	Gj.snitt tidligere år
Vestsida ved Strande	3,0				1	1			2	44,2
Østsida Nedre Hegernes - Lønhaug	3,0		2	1			1	2	6	16,5
Einavoll		4							4	3,6
SUM	6,0	4	2	1	1	1	1	2	12	64,3

TABELL 23. LENAELVA, Østre Toten kommune. Telt 23.12. av Geir Gaarder.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Totenvika - Kolbu	7,0	3	3	6	15,0
SUM	7,0	3	3	6	15,0

TABELL 24. VIGGA, Gran og Lunner kommuner. Telt 25.12. og 27.12. av Even Dehli og Tosten Tøfte og 31.12. av Anne Gri Henriksen.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Kvinand	Gråhegre	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Røykenvika - Jarenvannet	5,8	4	1		10	15	28,8
Jarenvannet - Lunner	3,3	10		1	1	12	53,1
SUM	9,1	14	1	1	11	27	81,9

TABELL 25. LANGTJERN-/BREDTJERNBEKKEN PÅ TINGELSTAD, Gran kommune. Telt 30.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen km	Stokkand	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Langtjern - Bredtjern	0,7	2	2	4	1,5
SUM	0,7	2	2	4	1,5

TABELL 26. TINGELSTADVASSDRAGET, Gran kommune. Telt 23.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Grunningen - Randsfjorden	1,8	2	2	3,3
SUM	1,8	2	2	3,3

TABELL 27. RANDSELVA, Jevnaker kommune. Telt 26.12. av Even Raassum.

Strekning	Åpen km	Knopp-svane	Stokk-and	Kvin-and	Laks-and	Stor-skarv	Fosse-kall	Sum	Gj.snitt tidligere år
Utosen Randsfjorden - Buskerud grense	2,6	2	6	14	1	1	17	41	85,6
SUM	2,6	2	6	14	1	1	17	41	85,6

TABELL 28. RANDSFJORDEN, Jevnaker, Gran og Søndre Land kommuner. Telt 25.12. av Geir Høitomt og 26.12. og 27.12. av Even Raassum.

Strekning	Åpen km	Sang-svane	Knopp-svane	Stokk-and	Kvin-and	Laks-and	Fosse-kall	Andre arter	Sum	Gj.snitt tidl. år
Østsida, Jevnaker - Røykenvika	21,0	56	1	39	6			16	118	172,8
Røykenvika	2,0	2		175	3			1	181	185,0
Røykenvika - Horn	11,0	6	4	40			2	3	55	77,0
Østsida, Horn - Fluberg bru	19,0		2	26	19		5	10	62	69,7
Vestsida, Fluberg bru - Bjoneroa	20,0	3		8	17	3	9		40	52,1
Bjoneroa - Jevnaker	33,0			2					2	53,1
SUM	106,0	67	7	290	45	3	16	30	458	609,7

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Kanadagås: 6 ind. strekningen Horn - Fluberg bru, Søndre Land, 25.12.

Toppand: 15 ind. ved Nøkkelbytangen, Jevnaker, 26.12.

Storskarv: Tils. 9 ind. (1 ind. ved Nøkkelbytangen, Jevnaker, 26.12., 1 ind. Kirketangen i Røykenvika, Gran, 27.12., 3 ind. Eidsand, Gran, 27.12. og 4 ind. Horn - Fluberg bru, Søndre Land, 25.12.)

TABELL 29. LAUSELVA, Søndre Land kommune. Telt 19.12. av Rolf Jørn Karlsen.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Utløpet av Gåstjern	0,2	2	2	-
SUM	0,2	2	2	-

TABELL 30. DOKKA, Nordre Land kommune. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Samløpet Dokka/Etna - Randsfjorden	4,5	5	5	6,6
SUM	4,5	5	5	6,6

TABELL 31. ETNA, Nordre Land og Etnedal kommuner. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Samløpet Dokka - samløpet Dalselvi	4,5	3	3	4,1
SUM	4,5	3	3	4,1

TABELL 32. SYNNA, Etnedal kommune. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utoen av Synnfjorden	0,4	2	2	2,1
SUM	0,4	2	2	2,1

TABELL 33. DALSELVI, Etnedal kommune. Telt av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utoen av Steinsetfjorden	1,0	2	2	3,5
SUM	1,0	2	2	3,5

TABELL 34. BEGNA, Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Sør-Aurdal kommuner. Telt 09.12. av Thor Østbye, 10.12. av Olav Rødningen og Julia Helgesen og 24.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Stokkand	Kvinand	Laksand	Fossefall	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
Buskerud grense - Bagn	37,0	13	31	38	4	35	3	124	164,6
Bagn - Sundvoll bru	2,0			2		1		3	8,8
Sundvoll bru - Strondafjorden	5,6	20	74	18	7	8	1	128	79,8
Slidrefjorden - Vangsmjøsa	10,0	2	8			5		15	31,0
SUM	54,6	35	113	58	11	49	4	270	284,2

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Kanadagås: 3 ind. sør Bagn, Sør-Aurdal, 24.12.,

Storskarv: 1 ind. Dokkafjorden, Nord-Aurdal, 10.12.

TABELL 35. AURDØLA, Sør-Aurdal kommune. Telt 24.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gj. snitt tidl. år
Mellom Aurdalsfjorden og Aurdalssætra	5,0	3	3	7,5
SUM	5,0	3	3	7,5

TABELL 36. STRONDAFJORDEN, Nord-Aurdal og Vestre Slidre kommuner. Telt 10.12. av Olav Rødningen og 09.12. (ved Fagernes) John Apeland.

Strekning	Åpen km	Knopp-svane	Kanada-gås	Stokk-and	Kvin-and	Stor-skarv	Fossefall	Sum	Gj. snitt tidl. år
Faslefoss - Fossheimfoss	12,0	2	3	51	12	3	1	72	24,6
SUM	12,0	2	3	51	12	3	1	72	24,6

TABELL 37. FERISFJORDEN, Vestre Slidre kommune. Telt 11.12. av Olav Rødningen.

Strekning	Åpen, km	Knopp-svane	Stokk-and	Kvin-and	Laks-and	Hav-ørn	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
F.o.m. Fossheimfoss - Slidrefjorden	0,7	2	26	12	3	1	2	46	70,7
SUM	0,7	2	26	12	3	1	2	46	70,7

TABELL 38. SLIDREFJORDEN, Vestre Slidre kommune. Telling i Lomendeltaet 09.12. av Thor Østbye. Ellers ikke telt.

Strekning	Åpen km	Stokkand	Kvinand	Fossefall	Sum	Gj.snitt tidligere år
Ferisfjorden- Lomendeltaet	1,0	12	11	1	24	18,3
SUM	1,0	12	11	1	24	18,3

TABELL 39. NESELVA, Nord-Aurdal og Øystre Slidre kommuner. Telt 09.12. av John Apeland, Sven Haugen, Hans Sagstuen og Jon Opheim.

Strekning	Åpen km	Stokk-and	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Strondafjorden - Sæbufjorden	2,5		8	8	19,2
Sæbufjorden - Hovsfjorden	5,5		24	24	17,3
Hovsfjorden - Volbufjorden	1,3		5	5	8,8
Volbufjorden - Heggefjorden	2,5	5	8	13	7,6
Heggefjorden - Sagahaugfjorden	0,9		3	3	2,0
Sagahaugfjorden - Mørstadvfjorden	0,6		2	2	2,0
SUM	13,3	5	50	55	56,9

TABELL 40. VANGSJØÅNE, Øystre Slidre kommune. Telt 10.12. av Rolf Jørn Karlsen.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Innløp og utløp av Vangsjøen	0,3	3	3	-
SUM	0,3	3	3	-

TABELL 41. VANGSMJØSA, Vang kommune. Telt 09.12. av Thor Østbye.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Kvinand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Kvam - Øylo	18,0	6	7	3	16	30,0
SUM	18,0	6	7	3	16	30,0

BESØKTE LOKALITETER UTEN FUGL

1) Kvernåi, Lesja (0,3 km), **2)** Gudbrandsdalslågen Otta - bru ved Sjoa Gudbrandsdalslågen, Sel (0,2 km), **3)** Kvam bru - Vinstra, Nord-Fron (0,3 km), **4)** Gudbrandsdalslågen Hovdfossen - Tingberg bru, Øyer (0,9 km), **5)** Mosåas utløp, Øyer, 0,1 km), **6)** Hynna ved Hornsjøen i Åstdalen, Øyer (0,2 km), **7)** Vismunda ved Storlondammen, Lillehammer/Nordre Land (0,1 km), **8)** Mjøsa Vingnesbrua - Vingrom, Lillehammer (frosset), **9)** Mjøsa f.o.m. Vingrom - Stokkelvas utløp, Lillehammer og Gjøvik (mye frosset), **10)** Ivistubekken, Gran (0,5 km), **11)** Glorudbekken, Gran, (0,1 km), **12)** Kalvsjøbekken (utløpet), Lunner (0,2 km), **13)**, Randsfjorden ved Land Sag, Søndre Land (0,2 km), **14)** Sæbufjorden, Nord-Aurdal (frosset), **15)** Strandefjorden, Vang 1,0).

TABELL 42. REGISTRERT ANTALL AV VANNFUGLARTENE

Nr.	Vannfuglart	Antall ind.	Prosentandel
1	Stokkand	1303	53
2	Fossefall	483	20
3	Kvinand	268	11
4	Sangsvane	151	6
5	Fiskemåke	62	2
6	Laksand	45	2
7	Knoppsvane	43	2
8	Storskarv	22	1
9	Toppand	16	1
10	Kanadagås	12	0,5
11	Gråmåke	8	0,5
12	Lomvi	4	0,2
12	Havørn	4	0,2
14	Bergand	3	0,1
14	Hornedykker	3	0,1
16	Kvartbekkasin	2	0,1
16	Svartand	1	
16	Sjøorre	1	
16	Havelle	1	
16	Gråhegre	1	
16	Dvergdykker	1	
16	Toppdykker	1	
16	Gråstrupedykker	1	
16	Enkeltbekkasin	1	
15	Vintererle	1	
SUM	25 arter	2438	100

TABELL 43. ANTALL VANNFUGL I DE ENKELTE VASSDRAG.

Forkortelser:

SA: Sangsvane, **KN:** Knoppsvane, **KG:** Kanadagås, **ST:** Stokkand, **KV:** Kvinand, **LA:** Laksand, **DV:** Dvergdykker, **SS:** Storskarv, **FI:** Fiskemåke, **GR:** Gråmåke, **FO:** Fossefall, **A:** Annen vannfugl.

Vassdrag/innsjø	Åpen km	SA	KN	KG	ST	KV	LA	DV	SS	FI	GR	FO	A	SUM
Mjøsa	55,0	12	14		460	73	17	1	7	62	8	6	18	678
Randsfjorden	106,0	67	7	6	290	45	3		9			16	15	458
Begna	54,6	35		3	113	58	11		1			49		270
Gudbrandsdalslågen	38,7	1	6		64	15	3					156	3	248
Hunnselva	11,0				135							8		143
Ottaelva (Vågå og Sel)	27,2	26	8		6	13	7					43		103
Strondafj. (N.-Aurdal)	12,0		2	3	51	12			3			1		72
Mesnaelva (Lilleh.)	5,5				41	4						21		66
Gausa (Lilleh./Gausd.)	3,4				50	1						6		57
Neselva (Ø. Slidre)	13,3				5							50		55
Sjoa (Vågå)	7,5				16	1						35		52
Ferisfjorden (V. Slidre)	0,7		2		26	12	3					2	1	46
Randselva (Jevnaker)	2,6		2		6	14	1		1			17		41
Vigga (Gran + Lunner)	9,1				14	1						11	1	27
Slidrefjorden (V. Slidre)	1,0				12	11						1		24
Vangsmjøsa (Vang)	18,0	6				7						3		16
Einavatnet (V. Toten)	6,0	4	2			1			1			2	2	12
Lenaelva (Østre Toten)	7,0				3							3		6
Dokka (Nordre Land)	4,5											5		5
Hindåe (Dovre)	0,2				5									5
Lora (Lesja)	0,3											5		5
Stuva (Lillehammer)	0,5				1							4		5
Langtj/Breitj.bkn. (Gran)	0,7				2							2		4
Rinda (Lillehammer)	0,3				3							1		4
Aurdøla (Sør-Aurdal)	5,0											3		3
Espa (Sør-Fron)	1,0											3		3
Etna (N. Land/Etnedal)	4,5											3		3
Murua (Nord Fron)	2,0											3		3
Selsmyrbekken (Sel)	0,2											3		3
Vangsjøåane (Ø. Slidre)	0,3											3		3
Dalselvi (Etnedal)	1,0											2		2
Eikstadtjernbkn. (Gjøvik)	0,2											2		2
Kongelstadelva (Gjøvik)	0,2											2		2
Lauselva (Søndre Land)	0,2											2		2
Synna (Etnedal)	0,4											2		2
Tingelstadv.draget (Gran)	1,8											2		2
Våla (Ringebu)	0,4											2		2
Folla (Dovre)	0,6											1		1
Nordåa (Lillehammer)	1,1											1		1
Raudtjernbekken (Lilleh.)	0,1											1		1
Veslnesåe (Lesja)	0,1											1		1
SUM	404,2	151	43	12	1303	268	45	1	22	62	8	483	40	2438

TABELL 44. OPPSUMMERING AV DE VANLIGSTE ARTENE I PERIODEN 1979–2022.

Forklaring til tabellen:

De 5 årene med høyest antall er skravert for hver art. Året med høyest antall er uthevet med fet skrift.

Art/år	79/ 80	80/ 81	81/ 82	82/ 83	83/ 84	84/ 85	85/ 86	86/ 87	87/ 88	88/ 89	89/ 90	90/ 91
Sangsvane	19	20	18	12	8	16	36	23	30	61	57	55
Knoppsvane				14	4	4	21	18	17	24	47	37
Kanadagås						1				7	21	16
Stokkand	253	236	128	248	352	511	277	324	331	544	696	813
Toppand								1		1	2	3
Kvinand	139	189	122	201	201	239	148	160	188	283	201	272
Laksand	20	26	20	36	41	80	42	34	57	64	51	65
Dvergdykker					2	3	3	4	1	1	1	1
Storskarv					1	1						
Gråhegre					2	6		1				
Fiskemåke	21	14		27	41	69	4	44	64	72	113	88
Gråmåke	1	3			2	7			12	16	14	136
Fossefall	387	642	438	559	686	658	500	579	656	707	718	592

Art/år	91/ 92	92/ 93	93/ 94	94/ 95	95/ 96	96/ 97	97/ 98	98/ 99	99/ 00	00/ 01	01/ 02	02/ 03
Sangsvane	104	140	125	167	231	143	167	184	195	289	239	410
Knoppsvane	100	32	57	70	12	15	45	38	83	126	74	113
Kanadagås	18	23	12	3	1	1	39	11	34	162	37	182
Stokkand	699	1213	1355	623	832	717	1019	1769	1348	3256	1418	1239
Toppand	1	1	4	2	3	1	1		1	110		2
Kvinand	425	479	558	593	423	433	563	481	431	810	419	300
Laksand	89	127	153	235	147	105	127	77	113	209	78	82
Dvergdykker	3	3	2	1		3	1	2		4		4
Storskarv	3		4					2		7		2
Gråhegre	4	2	7		3		2		3	13	1	5
Fiskemåke	85	73	32	57	42	37	115	60	23	103	59	49
Gråmåke	783	960	416	847	43	79	1022	345	496	282	230	100
Fossefall	584	507	434	470	512	465	533	636	583	641	778	469

Art/år	03/ 04	04/ 05	05/ 06	06/ 07	07/ 08	08/ 09	09/ 10	10/ 11	11/ 12	12/ 13	13/ 14	14/ 15
Sangsvane	272	459	326	284	272	228	261	74	239	110	175	175
Knoppsvane	87	134	139	100	129	109	82	21	125	40	111	131
Kanadagås	83	200	219	125	50	17	5		323	4	30	37
Stokkand	1518	1351	1668	1847	1489	1344	1123	819	1498	1153	1321	1365
Toppand	16	2	1	7	4	1			2		3	7
Kvinand	314	326	317	591	311	391	339	199	372	285	348	346
Laksand	98	110	140	223	82	116	85	53	120	58	68	114
Dvergdykker	3	3	4	6	2	1	4	2	5	5	5	6
Storskarv	1	6		23	8	11	3		6	3	4	39
Gråhegre	1	3	4	3	1	9		1	2	3		3

Fiskemåke	82	57	83	103	110	108	56	70	106	74	82	89
Gråmåke	545	47	102	1062	136	89	15	7	407	41	191	167
Fossefall	454	568	680	668	733	696	576	421	493	576	528	607

Art/år	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Sangsvane	252	217	114	92	143	174	198	151
Knoppsvane	143	99	28	75	87	133	116	43
Kanadagås	100	32	1	38	11	160	97	12
Stokkand	1885	1729	1588	1423	1048	1647	1371	1303
Toppand	4	11	2	4	2	1	1	16
Kvinand	288	282	211	252	370	373	323	268
Laksand	87	59	57	51	69	88	51	45
Dvergdykker	4	6	6	1	1	4	2	1
Storskarv	30	7	4	14	18	69	40	22
Gråhegre	3	4	2	4	7	13	4	1
Fiskemåke	147	78	88	69	86	69	94	62
Gråmåke	188	105	55	118	54	292	23	8
Fossefall	568	611	539	412	470	538	467	483

Vinterbestanden av fossefall har vist en nokså tydelig nedadgående tendens siden vi startet med disse tellingene i slutten av 1970-årene. Som vinterbiotop står Trettenstrykene fuglefredningsområde i en særstilling med 46 registrerte ind. i årets desembertelling. Oppstikkende steiner, som vist på bildet, er viktige for fossefallet. Disse blir gjerne «sang- og vaktposter» når arten – selv i de kaldeste vintermånedene – synger for å markere sitt areal. Steiner ute i elva er også svært viktig for fossefallens næringsøk. For det første brytes/bremses elvestrømmen, slik at fuglene finner «lommer» med mer stille vatn der det er lettere å søke næring. Samtidig slipper den å fly helt inn til land for å hvile og fortære maten den finner på elvebunnen. Våre tellinger har vist en tydelig sammenheng mellom antall fossefall og mengden av oppstikkende stein i elva.

Foto: Jon Opheim.

KATTUGLEKASSEPROSJEKTET: ÅRSRAPPORT 2023

Av Even Dehli

Kattuglekasseprosjekt i Oppland er nå inne i sitt syttende år.

Medhjelpere

Kattuglekasseprosjektet har en rekke medhjelpere som har satt opp kasser og/eller bidratt med inspeksjoner og ringmerking. Disse er Per Bådshaug (Lom), Svein Arild Bakken (Heidal), Thor Østby (Vang), Tom Borgersen, Bjørn Roar Løkken, Arild Tagestad, Sigrid Øiomshaugen, (Ringebu, Sør- og Nord-Fron), Rune Nilsson og Jon Opheim (Øyer), Sven Haugen (Lillehammer og Gausdal), Rolf Jørn Karlsen og Gunnar Nyhus (Gjøvik), Jan Erik Holm, Bjørn Harald Larsen, Rolf Jørn Karlsen, Hans David Øfstaas, Stein Roger Nybakke, Gunnar Nyhus (Vestre Toten), Ketil Kristiansen, Per Gihleengen, Stein Roger Nybakke, Gunnar Nyhus, Eyvind Sandnes, John Knut Bakken, Frank Hafsum, Rolf Jørn Karlsen og Jan Tangsveen (Østre Toten), Torun Ekeløf, Morten Haug, Per Olsen, Even Raassum og Tosten Tøfte (Gran), Olaf Ballangrud, Ole Bosse, Knut Hovland og Sondre Strand Watterud (Lunner).

Medarbeiderne rapporterer om eventuelle hekkinger og noen hjelper til med merking.

Alle som er interessert i å delta i prosjektet kan ta kontakt. Det er fortsatt behov for hjelp og nye kasser.

KASSEOVERSIKT FOR 2023

Hadeland: 95 kasser (Gran: 60, Lunner: 17, Jevnaker: 18)

Land: 10

Vang: ca. 8

Toten: 33 (Østre Toten: 21, Vestre Toten: 12)

Gjøvik: 33

Lillehammer, Gausdal: 14

Øyer: 4

Ringebu: 4

Fron: Ca. 20

Lesja: Ca. 5

Sum: Ca. 225 kasser.

Ca. 170 av disse er satt opp i prosjektområdet Hadeland, Land, Toten og Gjøvik. Bare der undersøkes kassene systematisk og ringmerking blir foretatt.

RESULTATER

Se tabell 1. (Tall fra 2022 i parentes.)

Antall hekkinger

I **Gran** ble det 7 eller 9 (6) hekkinger mens **Lunner** fikk 4 (4). I **Jevnaker** ble det hele 6 (4) hekkinger.

I **Søndre Land** var det i år 2 hekkinger (2).

Nordre Land hadde heller ikke i år hekkinger.

I **Østre Toten** ble det hele 6 (3) hekkinger.

I **Vestre Toten** ble det 4 (3) hekkinger.

I **Gjøvik** ble det 2 (5) hekkinger.

I **Lillehammer/søndre del av Gausdal** ble det ikke registrert noen (2) hekkinger.

I **Øyer og Ringebu** ble det ingen hekkinger (0).

I **Heidal** var det ei hekking i en bygning (via Svein Arild Bakken).

Vang, Lesja og Lom hadde i 2022 ei kjent hekking (1).

Mange mislykka hekkinger

Det ble registrert 34 (25) hekkforsøk i prosjektområdet på Hadeland, Land, Toten og Gjøvik. Se tabell 1. Av disse var bare 22 eller 20 (21) vellykka. Det var ikke alltid lett å fastslå om det faktisk hadde vært hekkforsøk. 35 % mislykka hekkinger er det meste vi har registrert noen gang. Det understreker hvor vanskelig det uvanlige året 2023 var også for kattuglene. 64 (55) unger ble merka. Det gir et gjennomsnitt på 3,2 (2,7) unger pr. vellykka hekking. Gjennomsnittlig antall egg var 3,3 (2,6) i 20 registrerte kull. Antall egg og unger var dermed noe lavere enn gjennomsnittet.

Sein egglegging

Gjennomsnittlig start på egglegginga i 2023 var 15.april. (Tab.1.) Dette er ca. 2 uker seinere enn normalt og blant de seineste som er registrert i de 17 åra kattuglekasseprosjektet har pågått.

Det var ingen signifikant forskjell i hekkestarten mellom Gjøvik/Toten og Hadeland/Land.

År	Antall Kasser Høst	Antall påbegynte hekkinger	Antall vellykka hekkinger	Gj.sn. antall egg (antall kull)	Gj.sn. antall merka unger (ant. kull)	Antall hunner merka eller (kontrollerte)	Gj.sn dato første egg (ant. kull)
11,8	57	5	5	(ikke obs.)	3.0 (5)	2 (1)	31.3 (5)
2008	73	6	6	3.8 (4)	3.2 (6)	4 (3)	7.4 (5)
2009	77	11	9	3.3 (9)	3.2 (9)	7 (5)	13.4 (10)
2010	95	17	15	4.7 (7)	4.2 (15)	6 (8)	2.4 (12)
2011	104	14	14	3.6 (7)	3.6 (14)	1 (6)	7.4 (14)
2012	106	10	8	(ikke obs.)	3.3 (8)	1 (7)	19.3 (8)
2013	101	11	9	3.9 (11)	3.4 (9)	1 (10)	18.4 (10)
2014	110	13	10	(ikke obs.)	4.5 (11)	3 (8) (+ en f. død)	14.3 (11)
2015	120	17	15	3.6 (7)	3.2 (15)	7 (8)	27.3 (15)
2016	150	31	27	3.6 (23)	3.2 (27)	7 (22)	27.3 (26)
2017	190	37	31	3.7 (18)	3.6 (31)	6 (18)	18.3 (26)
2018	200	33	25	4.0 (20)	3.5 (26)	8 (16)	14.4 (21)
2019	195	24	19	3.2 (13)	2.7 (19)	8 (8)	10.4 (16)
2020	194	38	33	4.5 (28)	3.8 (33)	12 (23)	23.3 (31)
2021	185	33	28	3,3 (9)	3,4 (27)	5 (19)	21.3 (29)
2022	210	25	21	2,6 (16)	2,7 (21)	5 (14)	2/4 (20)
2023	225	34	22 (20 ?)	3,3 (20)	3,2 (20)	3 (17)	15/4 (28)

Tabell 1. Antall kasser, hekkinger, egg og merka unger og hunner samt eggleggingstidspunkt på Hadeland, Land, Toten og Gjøvik 2007–2023.

Merking og kontroll av voksne hunner: Vi har kontroll!

Bare 3 nye hekkende hunner ble merka mens 17 tidligere ringmerkete hunner ble kontrollert. Dette tyder på at kasseprosjektet har en ganske bra «kontroll» på kattuglebestanden. Trolig hekker de fleste av Opplands kattugler i våre kasser.

13 av hunnene hekka på samme sted som i 2022 eller tidligere. Ingen av de hekkende hunnene var 2K (ettårig) noe som ellers er ganske vanlig. Det var nok spesielt vanskelig for uerfarne hunner å hekke i 2023, på samme måte som det var i 2022.

Den eldste hunnen i prosjektet i 2023 var «Gamlemor» i Raastadbakka i Lunner. Hun ble merka der i 2010, minst 2 år gammel (3K+). Det vil si at hun nå i 2023 var minst 15 år gammel (16K+).

Kattuglene er svært bofaste og forlater ikke området sjøl om livet blir vanskelig. Likevel er det sjelden at de ikke går til hekking. Det varierte kostholdet gjør det mulig å i hvert fall legge noen få egg sjøl om smånagerne svikter. Noen eldre ugler stod likevel trolig over hekkinga i 2022. En annen mulighet var at de var døde. Dette lot seg til en viss grad sjekke i 2023, med noen eksempler: I 2023 hekka nr. 3028646 (10K) igjen i kassa ved Knotterud oppi Moen etter å ha stått over der i 2022. Nr. 3055876 (8K+), var tilbake i kassa ved Moe i Jevnaker for første gang sida 2018. Nr. 3061688(4K), hekka i Gjestrumsbakken på Bøverbru i 2021, den var borte

i 2022, men tilbake der i 2023. Nr. 3035201 (6K+) hekka ved Nordlia kirke, Østre Toten i 2019 og 2020. Den var borte derfra i 2021 og 2022, men kom tilbake året etter. Tallmaterialet for disse vurderingene er naturligvis altfor lite til å konkludere, men det kan tyde på at året 2022 var så vanskelig at flere av kattuglene unnlot å hekke. At bare 25 par gikk til hekking dette året peker i samme retning.

Få hekkinger på nye lokaliteter

I 2023 ble det bare 2 hekkinger på ny lokalitet i Oppland hvorav en i Heidal.

Antall kjente hekkinger i hele fylket var 36 (29).

Konklusjon: Et hardt år

Som vi ser, var 2023 enda et vanskelig år for kattuglene i Sør-Oppland med svært mange mislykka hekkinger. En ekstrem mangel på smånagere var trolig en av årsakene til dette. Det store snøfallet i slutten av april gjorde det nok heller ikke lettere. Kattugla er ikke flink til å finne mus under snø og denne seine snøen bidro trolig til at flere ga opp hekkinga tidlig. Unormalt mange par (5) hekket svært seint, med egglegging ikke før i mai. Alle disse ble seinere oppgitt eller predatert.

Arkivbilde fra 1970 – 80 året.

ÅRSRAPPORT FOR PERLEUGLEKASSEPROSJEKTET 2023

Av Even Dehli

Foto: Line Nygård

Perleuglekasseprosjektet er inne i sitt 11. år. Prosjektdeltakerne har sjekket de aller fleste av sine kasser i år.

PROSJEKTETS HOVEDMÅL:

Følge svingningene i perleuglebestanden i Oppland.

Etablere kontakt med folk som har satt opp perleuglekasser eller andre store kasser der perleugle kan hekke. Disse rapporterer til prosjektleder.

Snekre og sette opp nye kasser i nye områder.

Ringmerking av unger og hekkende hunner og ved nettfangst om høsten.

Innsamling av uglematter etter hekking for analyse av småpattedyrutbredelse utført av Randsfjordmuseet (tidligere år).

Aktivisere egne medlemmer og gi sjeldne naturopplevelser til barn, ungdom og voksne.

For nærmere prosjektbeskrivelse se Hujon nr.1. 2014.

TABELL 1. OVERSIKTSTABELL PERLEUGLEKASSEPROSJEKTET 2023

OMRÅDE	CA. ANT. KASSER	ANT. HEKKINGER	RAPPORTØRER
Valdres	40	0	Erling Aasen, P.A. Møller, Rune Rødningen, Ole Knut Steinset, Laila Stenfinsbø, Trond Vidar Vedum, Thor Østbye
Dokka, Torpa	22	1	Even Dehli, Finn Audun Grøndahl, Håvard Lucasen, Ketil Sollien, Anne Kathrine Svingheim, Jo Wattum
Hadeland	92	3	Olaf Ballangrud, Ole Bosse, Even Dehli, Torun Ekeløf, Morten Haug, Anne Gri Henriksen, Tore Johansen, Svein Olerud, Per Olsen, Even Raassum
Gjøvik, Toten	54	2	John Knut Bakken, Frank Hafsund, Stein Roger Nybakke, Gunnar Nyhus, Rolf Jørn Karlsen
Gausdal, Espedalen	5	0	Even Dehli, Kjølv Falklev, Finn Audun Grøndahl,
Skåbu, Kvikne, Vinstra, Kvam	22	3	Harald Bolstad, Knut Holmen, Bjørn Roar Løkken, Nils Ivar Øyen, Arild Tagstad, Arne Sveen
Lillehammer, Fåvang, Øyer, Ringebru	81	3	Tom Borgersen, Finn Audun Grøndal, Helge Grønlien, Sven Haugen, Knut Holmen, Rune Nilsson, Morten Winnes, Ragnar Ødegård
Dovre, Lesja, Vågå	51	0	Rolf Bergseth, Kjetil Bevanger, Olav Brenjord, Per Bådshaug, Andreas Hole, Per Jordhøy, Ola Nørstebø, Unni Olsen. Ola Sveen, Ola Thøring,
SUM	367	12	47 deltakere

RESULTATER SESONGEN 2023 OG DISKUSJON:

ENDA ETT DÅRLIG ÅR!

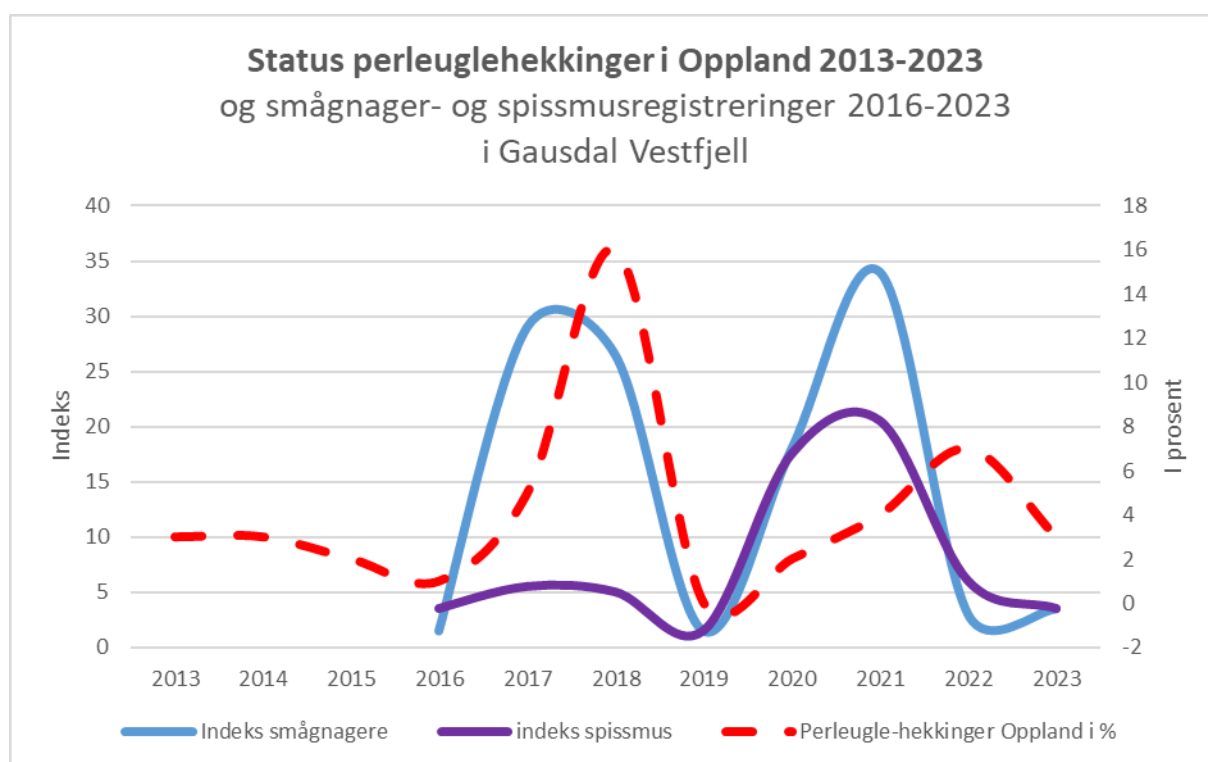
Bare 12 perleuglepar hekka i våre 367 undersøkte kasser i år, dvs. i 3,3% av de kassene som ble sjekka.

Antall undersøkte kasser var: 2023 (367), 2022 (385), 2021 (349), 2020 (317), 2019 (364), 2018 (317), 2017 (430), 2016 (413), 2015 (246), (2014) 359 og i 2013 ca. 260.

Antallet kasser og spredninga av dem gir trolig et bra grunnlag for overvåking av perleuglebestanden i Oppland (Tabell 1).

TIDLIGERE ÅR:

Det var 12 hekninger i 2023 (3%), 26 i 2022 (7%), 14 i 2021 (4%), 7 i 2020 (2%), ingen i 2019 (0%), hele 50 hekninger i 2018 (16%), 20 i 2017 (5%), 6 i 2016 (1%), 5 i 2015 (2%), 11 i 2014 (3%) og 8 i 2013 (3%).

Figuren viser indeks for felle fangst av smågnagere og spissmus for årene 2016–2023 (heltrukne linjer) i Gausdal Vestfjell (830 moh). Indeksen regnes ut fra fangst per 100 felle døgn og hvor fellene står ute i to fulle døgn. Fellene plasseres likt fordelt på myr, barskog, vierområder og rikere bekkemiljø i grense til beitemark og engareal. Ca. 75 % fellene er levendefangende. Figuren viser prosent tilslag i hekketasser for perleugle for 2023 (påbegynt hekking og vellykket hekking (stiplet linje).

Kilde: Grøndahl, F. A., Wattum, J. & Van der Kooij, J. 2023. Variasjoner i smågnager- og spissmus bestandene. Fellefangst 29.–31. august 2023, Kittilbu, Gausdal kommune. Notat Randsfjordmuseet.

2023 ble dermed enda ett dårlig perleugleår. De aller fleste kassene i Oppland var tomme. Ingen områder peker seg ut med mange hekkinger (Tabell 1.). F.eks. var det i de nordlige og vestlige kommunene i Land, Valdres, Lesja, Vågå og Dovre kun ei hekking på 113 kasser! 4 av de 12 hekkingene var dessuten mislykka. De årlige smånagerregistreringene på Kittilbu i august viste igjen svært lave tall (se figur). Kattuglekasseprosjektet for Sør-Oppland bekreftet også dette med uvanlig små kull og svært mange mislykka hekkinger. Også i fjellet der var det uvanlig lite å se til musespesialistene fjellvåk, jordugle og tårnfalk.

I Hedmark var det et historisk dårlig hekkeår for perleugle i 2023. Det var absolutt ingen hekkinger i noen av de mange hundre kassene i Åmot, Trysil og Engerdal!

Tusen takk til alle dere som deltar i perleugleprosjektet og som samvittighetsfullt sjekker kasser i nok et bunnår.

Perleuglefangsten på Hadeland og Vardalsåsen i september 2023 ga likevel et forsiktig håp om bedring. Ca. 20 ugler ble merka eller kontrollert.

Kanskje er smånagerbestanden på veg oppover.

Foto: Line Nygård

Delrapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen i Oppland (LRSK)

Av Jon Opheim, Bjørn Harald Larsen og Ragnar Ødegård

«Siste nytt» 01.08.–31.12.2023

Årets høst- og førjulssesong var rent værmessig av det variable slaget. I august fikk vi merke ekstremværet «Hans» med store oversvømmelser og en langvarig høy vannstand i våre vassdrag. Og høsten tok brått slutt med kraftig snøfall i månedsskiftet oktober/november. Heretter ble det vinterlig fram til jul og med til dels sterk kulde. Med andre ord fikk vi igjen smaken av det som noen av oss gjerne kaller en «gammeldags» vinter. Det ble også en del fugl å se, og flere overraskelser. Størst oppmerksomhet fikk nok ei polarsvømmesnipe på Svennesvollene i svært vinterlige forhold i begynnelsen av november. Vårt andre funn i Oppland. Av andre sjeldenheter er det også verdt å nevne besøk av islom, steppehauk og tyvjo.

Polarsvømmesnipe – høstens overraskelse. Her sammen med en kvartbekkasin på Svennesvollene. Foto: Ragnar Ødegård.

Knoppsvane

Det er gjort en rekke observasjoner fra nord til sør i hele perioden. Her tas bare med noen observasjoner av ungekull fra tidlig på høsten. Når det gjelder vinterfunn inngår disse i vannfugltellingen som blir publisert i et senere nr. av Hujon. **Sør-Fron:** 1 ad. og 2 årsunger Olstadtjønnen i Hundorp naturreservat 30.08., **Lillehammer:** 1 par med 4 unger Hunderfossdammen i perioden 24.08.–17.10., **Lunner:** 1 par med 1 årsunge Kalvsjøtjernet 30.08.

Sangsvane

Her nevnes bare noen observasjoner av ungekull fra tidlig på høsten, samt store antall. **Dovre:** På Fokstummyra ble det gjort en rekke observasjoner på høsten av par med alt fra 1–4 unger. Disse er vanskelig å tolke fra hverandre. Mest sannsynlig fikk minst to par fram unger dette året. Ellers 1 par med 4 unger på Avsjøen 03.09. og 10.09. Et par på Vålåsjøen 18.09. var trolig samme familiegruppe. **Skjåk:** 1 par med 2 unger Risheimøyi 27.09., **Sel:** 1 par med 3 unger Skottvatnet 18.08.–23.09. og hele 65 ind. på Selsvollene 28.10., **Gran:** 1 par fikk fram 4 unger på Tommelsjøen, senest sett 09.09., **Søndre/Nordre Land:** 65 ind. Dokkadeltaet 18.10., **Nordre Land:** 1 par med 3 unger Oppsjøen 29.09.

Kortnebbgås

Årets høsttrekk ble svært beskjedent sammenlignet med tidligere år, noe som kan ha flere forklaringer, bl.a. at de store gåseflokkene valgte en litt annen kurs på veg sørover. Ca. 3 900 ind. ble registrert på direkte sørtrekk i tidsperioden 17.08.–29.10. De største trekkdagene ble 24.09., 02.10. og 05.10. med hhv. ca. 1065, 800 og 600 ind. I tillegg ble mange mindre flokker med rastende ind. sett ved Einafjorden i Vestre Toten i perioden 27.09.–29.10. Hvor stor utskifting det var i disse flokkene er vanskelig å si. Største dagsobservasjon ved Einafjorden var 55 ind. 27.09. og så sent som 29.10. rastet 40 ind. i området. Ellers ble 1–2 ind. sett på Jarenvannet i perioden 19.10.–26.10.

Grågås

Sør-Fron: 42 ind. på sørlig trekk over Brennhaugen 13.08. og 24 ind. Fryasletta 30.08., **Vestre Toten:** Hhv. 36 og 125 trekkende ind. Lier, Børsvollen, 10.09. og 05.10. På Einafjorden ble 9 rastende ind. sett 21.08. og 23.08., samt jevnlig observasjoner mellom 35–80 ind. på ulike steder i perioden 05.10.–29.10., **Østre Toten:** Hhv. 30 og 43 ind. på sørlig trekk over Kapp 17.08. og 03.10., **Gran:** 1 ind. Jarenvannet 20.10. og 26.10., **Lunner:** 5 ind. over Dælsbekken/Daelstjernet 16.08.

Kanadagås

Sør-Fron: Hhv. 20, 10 og 46 ind. Fryasletta 30.08., 01.10. og 03.10., hhv. 60 og 9 ind. Hundorp naturreservat 09.09. og 30.10., 54 ind. Lågen ved Breivegsbrua 12.10. og 42 ind. Hovevollan vest for Hundorp bru 30.10., **Ringebu:** 9 ind. Ringebuvollene 01.08. og 6 ind. Fåvang naturreservat 01.10., **Lillehammer:** 1–11 ind. Lågendeltaet følgende dager: 6 ind. 01.08., 10 ind. 03.08., 11 ind. 17.08., 2 ind. 24.08., 1 ind. 04.09. og 05.09., 4 ind. 10.09., 1 ind. 30.09. og 7 ind. 13.10. og hhv. 1 og 2 ind. Hunderfossdammen 04.09. og 30.09., **Vestre Toten:** 25 ind. Linnerud, Børsvoll, 19.09., samt følgende antall på Einafjorden: 40 ind. 20.08. og 23.08., 100 ind. 13.10., 130 ind. 20.10., 110 ind. 22.10., 100 ind. 24.10., 50 ind. 29.10., 65 ind. 04.11. og 35 ind. 08.11., **Gran:** 67 ind. Jarenvannet 20.10. og 33 ind. Aschimlandet 26.11., **Søndre/Nordre Land:** Hhv. 10, 20 og 10 ind. Dokkadeltaet 17.08., 05.10. og 18.10., **Nordre Land:** Hhv. 20, 4 og 20 ind. Elveflata 09.08., 02.10. og 03.10., **Sør-Aurdal:** 6 ind. Høvreslie 19.08. og hhv. 7 og 1 ind. ved Bagn 26.11. og 11.12., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Grandadn 15.09.

Hvitkinngås

Lillehammer: Opptil 40 ind. Vingnes/Strandtorget i Lågendeltaet der det ble gjort følgende observasjoner: 2 ind. 01.08., flokk på 16 ad., samt 2 par med tils. 5 unger, 03.08., flokk på 14 ad., samt 3 par med hhv. 2, 4 og 4 unger, 04.08., 1 par med 3 unger 09.08., 1 par med 4 unger 10.08., 21 ind. 17.08., 37 ind. 04.09., 40 ind. 07.09., 10.09. og 19.09. og 24 ind. 30.09. 01.10. og 02.10., **Gran:** 70 ind. Røykenvika 20.08., **Østre Toten:** Opptil 185 ind. Mjøsa ved Kapp brygge, der dette er notert: 14 ind. 13.08., 6 ind. 05.10., 160 ind. 08.10., 40 ind. 17.10. og 185 ind. 29.10.

Stripegås

Vestre Toten: 1 ind. Jutulrud, Einafjorden, 20.08.–25.08. (Bjørn Harald Larsen).

Stripegås sammen med en gluttsnipe på Einafjorden.

Foto: Bjørn Harald Larsen.

Gravand

Lesja: 1 ind. Lesjaleira 29.08., **Sel:** 1 ind. Skottvatnet 22.09.–14.10., **Lillehammer:** 3 ungfugler Jørstadvollene i Lågendeltaet 16.08.–21.08. og 2 ungfugler samme sted 25.08.

Krikkand

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Gausdal: 1 ind. Gausa ved Follebu Bruk 15.12., **Jevnaker:** 1 ind. Randselva ved Jevnaker 04.12. og 28.12.

Stjertand (VU: «Sårbar»)

Lillehammer: 1 ind. Lågendeltaet 25.08. og 30.09., **Vestre Toten:** Hhv. 2, 1 og 1 ind. Nesvika, Einafjorden, 24.08., 07.10. og 13.10. og hhv. 1 og 2 ind. Sangnes, Einafjorden, 24.10. og 28.10., **Østre Toten:** 2 ind. Mjøsa ved Kapp 11.09., **Søndre/Nordre Land:** 4 ind. Dokkadeltaet 02.10.

Skjeand (VU: «Sårbar»)

Vestre Toten: 1 ind. Nesvika, Einafjorden, 07.10.

Bergand (EN: «Sterkt truet»)

Dovre: 10 ind. Hjerkinnsdammen 18.10., **Sel:** 3 ind. Skottvatnet 17.09., **Lillehammer:** 1 ind. Lågendeltaet 01.11.–15.11., **Vestre Toten:** 1 ind. Blilisanden, Einafjorden, 05.10. og 4 ind. Einavoll 05.11. og 08.11., **Gran:** 1 ind. Jarenvannet 27.10., **Vang:** 6 ind. Stavtjerne 05.10.

Havelle (NT: «Nær truet»)

Dovre: 16 ind. Istjørni 06.08., **Lillehammer:** 1 ind. Lågendeltaet 30.09., 01.10., 13.11. og 14.11.,
Østre Toten: 5 ind. Mjøsa ved Kapp 12.11., **Øystre Slidre:** 1 ind. Fisketjerne på Valdresflye 17.08.

Svartand (VU: «Sårbar»)

Dovre: Hhv. 3, 3 og 1 ind. Hjerkinndammen 01.08., 24.08. og 18.10. og 1 ind. Vålåsjøen 18.10.,
Lillehammer: 1–18 ind. Lågendeltaet følgende dager: 1 ind. 14.09. og 20.10., 3 ind. 23.10., 6 ind.
25.10., 9 ind. 26.10. og 28.10., 10 ind. 29.10., 1 ind. 30.10., 11 ind. 01.11., 6 ind. 04.11., 16 ind.
05.11., 4 ind. 06.11., 2 ind. 08.11., 3 ind. 11.11., 6 ind. 12.11., 18 ind. 13.11. og 1 ind. 15.11.,
Gausdal: 5 ind. Dokkvatnet 19.09., **Gjøvik:** Hhv. 3, 7 og 40 ind. Svennesvollene 26.10., 30.10. og
10.11., 55 ind. Mjøsa ved Sveastranda 10.11. og 1 ind. Mjøsa ved Dalsjordet 20.12., **Vestre Toten:**
Einafjorden: 3 ind. Blilisanden 26.10., 19 ind. Bjørnerud 29.10., 5 ind. Sisselbergbukta 11.11. og 1 ind.
Teiterud 16.11., **Østre Toten:** Hhv. 5, 40, 72 og 1 ind. Mjøsa ved Kapp 01.10., 29.10., 12.11. og
21.11., **Søndre/Nordre Land:** 11 ind. Dokkadeltaet 25.10. og 02.11., **Etnedal:** 10 ind. Svillin 05.09.,
Nord-Aurdal: Hhv. 6, 15 og 12 ind. Ølsjøen 25.10., 26.10. og 29.10., 1 ind. Kvitingen 29.10., 4 ind.
Grandadn 12.11., 1 ind. Strøndafjorden 12.11. og 1 ind. Begna ved Sundvoll bru 25.12.

Sjøorre (VU: «Sårbar»)

Sel: 2 ad. og 8 unger Høgsetertjønn 16.09., **Nord-Fron:** 5 ind. Afstjønna 02.08.,
Sør-Fron: 1 hunn med 6 unger Øvre Karusstjønna 19.08., **Vestre Toten:** 2 ind. Nedre Hegernes,
Einafjorden, 24.10., **Nord-Aurdal:** 4 ind. Gaukelitjednet 08.09. og 3 unger samme sted 09.09. og
14.09. Ellers 1 ind. Ølsjøen 20.10.–29.10., **Vestre Slidre:** 1 ind. Ferisfjorden 16.12.

Lappfiskand (VU: «Sårbar»)

Sel: 1 ind. Selsvatnet 22.09. og 23.09., 1 ind. Skottvatnet 11.10. og 1 ind. Mattistjønna på Selsvollene
14.10., **Vestre Slidre:** 1 hunnfarget ind. Ferisfjorden 16.12.

Kommentar: Observasjonene i Sel dreier seg svært sannsynlig om samme ind.

Siland

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Gjøvik: 1 ind. Mjøsa ved Hunnselvas utløp 20.12., **Østre Toten:** 3 ind. Mjøsa ved Tangnes 23.12.

Smålom

Lesja: 1 ind. Aursjøen 02.08. og 2 ind. samme sted 17.08.–24.08., **Vågå:** 1 ind. Nedre Leirungen
24.08., **Lillehammer:** 4 ind. Lågendeltaet 03.08. og 1 ind. samme sted 17.08., 11.10., 13.10., 14.10.
og 29.10., **Vestre Toten:** 1 ind. over Lier, Børsvollen, 06.09., samt følgende observasjoner fra
Einafjorden: 8 ind. Nesvika 08.08., 1 ind. Sundsødegård 17.08., 1 ind. Jutulrud 22.08., 6 ind. Sørvika
23.08. og 03.09., 1 ind. Sangnes 22.10. og 24.10. og 1 ind. Gråstein 23.10., 26.10. og 28.10.,
Østre Toten: 2 ind. Myrsjøen 11.08., hhv. 1, 10 og 1 ind. Kapp brygge 18.08., 28.08. og 01.09. og
1 ind. Veibyvik i Mjøsa 30.11., **Vang:** 4 ind. Stavtjerne 24.08.

Islom (til høyre)

Vestre Toten: 1 ind. på ulike steder på
Einafjorden i perioden 19.10.–27.10.

(oppdaget av Bjørn Harald Larsen).

Foto: John Apeland.

Dvergdykker (EN: «Sterkt truet»)

Sel: 1 ind. Skottvatnet 17.08., **Jevnaker:** Hhv.
2, 1 og 2 ind. Randselva ved Jevnaker 04.12.,
16.12. og 28.12.

Toppdykker

Gjøvik: 1 ind. Svennesvollene 15.10., **Vestre Toten:** 1 ind. Gråstein, Einafjorden, 29.10. og 1 ind. Tomlevoll, Einafjorden, 05.11., **Østre Toten:** Hhv. 1 og 2 ind. Mjøsa ved Kapp 29.08. og 01.09., **Gran:** 1 ind. Skirstadtjernet 22.08., 1 ind. Randsfjorden ved Eidsand 09.10., hhv. 4, 6, 4, 12 og 5 ind. Jarenvannet 11.10., 19.10., 20.10., 26.10. og 27.10., samt 1 ind. Røykenvika 27.10., **Lunner:** 4 ad. og 2 årsunger Kalvsjøtjern 30.08., der det senere ble sett hhv. 6 og 1 ind. 07.09. og 20.10., **Jevnaker:** 2 ind. sørenden av Randsfjorden 24.09. og 3 ind. Storetjern 20.10., **Søndre/Nordre Land:** Følgende observasjoner i Dokkadeltaet: 14 ind. 17.08., 1 par med 5 unger 31.08., 15 ad. og to kull på hhv. 3 og 2 unger 10.09., 1 ind. 13.09., 6 ind. 02.10., 4 ind. 05.10. og 18.10. og 1 ind. 25.10.

Horndykker (VU: «Sårbar»)

Dovre: Hhv. 3, 1 og 1 ind. Fokstumyra 02.08., 11.08. og 16.08., **Vågå:** 1 ind. Hånåttjønn 13.08. og 3 ind. tjern ved Nessesetra 29.08., **Sel:** 2 ind. Skottvatnet 24.08., **Nord-Fron:** 2 ind. Vollsdammen 09.09., **Sør-Fron:** 2 årsunger Flåtjønn 19.08., 1 ad. og 7 årsunger Øvre Karusstjønn 19.08. og 4 ind. Gålåvatnet 09.09., **Ringeby:** 2 ind. Fennatjønn 04.09., **Lillehammer:** 1 ind. Lågendeltaet 22.09. og 1 ind. Mjøsa ved Vingrom 23.09., **Vestre Toten:** 1 ungfugl Sisselbergbukta, Einafjorden, 01.08. og 1 ind. Blilisanden, Einafjorden, 11.10. og 20.10., **Østre Toten:** Hhv. 4 og 1 ind. Totenvika 17.09. og 30.11. og 2 ind. Mjøsa ved Kapp 05.10., **Gran:** 1 ind. Gjærvika i Randsfjorden 27.10., **Søndre/Nordre Land:** Hhv. 8, 1, 2, 4, 3 og 2 ind. Dokkadeltaet 17.08., 10.09., 13.09., 02.10., 18.10. og 25.10.

Storskarv (NT: «Nær truet»)

Dovre: 1 ind. Vålåsjøen sør 03.09. og 1 ind. Hjerkinndammen 10.09., **Lom:** 1–5 ind. følgende dager i Årsjø: 5 ind. 10.08., 2 ind. 05.09., 1 ind. 13.09., 4 ind. 14.09., 1 ind. 29.09. og 2 ind. 30.09., **Vågå:** 1 ind. utosen av Vågåvatnet 29.09., 30.09., 28.10. og 29.12. og 1 ind. Tessand 23.10., **Sel:** 2 ind. Meringsdalsvatnet 04.08., hhv. 2, 3, 1, 5 og 5 ind. Skottvatnet 17.08., 18.08., 17.09., 22.09. og 23.09. og hhv. 2, 5 og 6 ind. Einangsøyene sør for Otta 13.09., 17.09. og 29.09., **Nord-Fron:** 1 ind. Lågen Vinstra - Eidefossen 01.08., 8 ind. Øia, Harpefoss, 20.08., 4 ind. Lågen Kvam - Stormorken 24.08. og 03.10. og 4 ind. Lågen Kvam - Storesanden 31.08., **Sør-Fron:** Hhv. 10 og 8 ind. Harpefossdammen 14.08. og 03.10., hhv. 2, 10 og 2 ind. Hundorp naturreservat 30.08., 09.09. og 03.10. og 25 ind. Fryavollene 09.09., **Ringeby:** Hhv. 1 og 5 ind. Ringebyvollene 01.08. og 29.09., hhv. 6, 2, 6 og 2 ind. Fåvang naturreservat 30.08., 06.09., 08.09. og 01.10., samt 1 ind. Ringebyvollene 06.09., **Øyer:** Hhv. 6, 1 og 1 ind. Trettenstrykene 17.09., 12.10. og 14.11., **Lillehammer:** Fast tilhold i Lågendeltaet fram til midten av november med 7, 60, 142 og 118 ind. som største notering i hhv. august, september, oktober og november. Også fast tilhold på Hunderfossdammen fram mot 01.11. med 1 ind. notert 15.08. og senere opptil 44 ind. i september og 74 ind. i oktober. Videre 1 ind. tjern på Maihaugen 23.08. og 1 ind. Mjøsa ved Vingrom 30.09., **Gausdal:** 1 ind. Sjøsetervatnet 09.08., **Gjøvik:** 1–11 ind. Svennesvollene følgende dager: 4 ind. 24.09., 1 ind. 15.10., 26.10. og 30.10., 2 ind. 08.11. og 09.11., 11 ind. 10.11., 2 ind. 11.11 og 1 ind. 18.11., **Vestre Toten:** 2 ind. over Lier, Børsvollen, 08.10. Eller følgende observasjoner fra Einafjorden: 1 ind. Sisselbergbukta 19.10., 1 ind. Odden 22.10., hhv. 5 og 2 ind. Einavoll 29.10. og 08.11., 1 ind. Nedre Hegernes 04.11. og 2 ind. Tomlevoll 05.11., **Østre Toten:** Hhv. 6 og 1 ind. Mjøsa ved Kapp 27.08. og 29.10., 14 ind. Torøya 27.08., hhv. 3, 3, 2 og 2 ind. Totenvika 01.09., 17.09., 08.10. og 25.10., 3 ind. Båkinstrand på Kapp 15.09. og 1 ind. Veibyvika i Mjøsa 27.11., **Gran:** 2 ind. Skirstadtjernet 04.08., 1 overflyvende ind. Vestlandsfjorden - Espetjern 17.09. og 6 ind. Jarenvannet 09.11., **Lunner:** Hhv. 2, 1, 2 og 2 ind. Dælsbekken/Daelstjernet 16.08., 06.09., 11.09. og 29.09. og 4 ind. Kalvsjøtjernet 20.10., **Jevnaker:** Hhv. 1, 2 og 2 ind. sørenden av Randsfjorden 01.09., 23.09. og 16.12., 3 ind. Gullerudvika i Randsfjorden 28.12. og 1 ind. Sløvika i Randsfjorden 25.11., **Søndre/Nordre Land:** Hhv. 4, 2, 10, 11 og 24 ind. notert i Dokkadeltaet 17.08., 28.08., 02.10., 05.10. og 25.10., **Sør-Aurdal:** 3 ind. Begna ved Bagn 16.08., **Nord-Aurdal:** 15 ind. Strøndafjorden 04.08., hhv. 8, 2 og 2 ind. Fløafjorden 21.08., 03.10. og 21.10., 4 ind. ved Ulnes bru 01.10., hhv. 7 og 1 ind. Dokkafjorden i Vestringsbygde 21.10. og 29.10. og 15 ind. Kattøyne i Strøndafjorden 12.11., **Vestre Slidre:** 1 ind. Mosvatnet 11.08., hhv. 2 og 1 ind. Vistemyrskogen 19.08. og 26.08., 1 ind. Hamre 26.08., 18–75 ind. notert følgende dager Jutulhatten i Strøndafjorden:

28 ind. 01.09., 56 ind. 22.09., 46 ind. 29.09., 60 ind. 05.10., 43 ind. 10.10., 75 ind. 20.10., 50 ind. 27.10., 25 ind. 01.11. og 18 ind. 09.11. Videre hhv. 2 og 3 ind. Bryggjenøbbe, Røn, 10.10. og 20.10., 80 ind. Katten i Strøndafjorden 12.10., 1 ind. Vasetvatnet 15.10. og 1 ind. Ferisfjorden 21.11., **Vang:** 3 ind. Vangsmjøse 09.09.

Gråhegre

Store antall/vinterfunn (01.12.–31.12.):

Nord-Fron: 1 ind. Lågen ved Kvam 28.12., **Ringebu:** 20 ind. Fåvang naturreservat 29.09., **Vestre Toten:** 1 ind. Vestbakkdammen i Hunnselva 19.12., **Gran:** 1 ind. Holebrua, Tingelstad, 17.12.

Vepsevåk (NT: «Nær truet»)

Sør-Fron: 1 ind. Brennhaugen 12.08., **Øyer:** 1 ind. Granrudmoen 15.08., **Vestre Toten:** 1 ind. Hågård, Eina, 01.08. og hhv. 4 og 1 trekkende ind. Lier, Børsvollen, 16.08. og 17.08., **Østre Toten:** 1 trekkende ind. Evenrudgutua på Kapp 01.09., **Søndre Land:** 1 ind. Brattlandsbakken, Fluberg, 13.08., **Søndre/ Nordre Land:** 1 ind. Dokkadeltaet 17.08., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Fløafjorden 05.09.

Havørn

Lesja: 1 ind. Lesjaleira 16.09. og 1 ad. ind. Lordalsmunningen 29.10., **Dovre:** 1 ind. Hjerkinnholen 30.09. og 1 ungfugl over Dovre sentrum 18.09., **Skjåk:** 2 ind. Liavatnet 24.08., **Lom:** 1 ind. Skim, Risheimøyi, 11.09., **Ringebu:** 1 ad. ind. Vekkom 24.11. og 26.11., **Øyer:** 1 ind. Trettenstryka 30.11., **Østre Toten:** 1 ind. (3K+) Totenvika 30.11., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Fløafjorden 21.10.

Sivhauk (NT: «Nær truet»)

Lesja: En ungfugl funnet trafikkdrept i Årbogen 18.09., **Dovre:** 1 ind. Fokstummyra 15.08., **Lom:** 1 hunnfarget ind. Årsjo 10.08., **Gausdal:** 1 hunnfarget ind. Kveine 09.08., **Vestre Toten:** 1 trekkende hunnfarget ind. Lier, Børsvollen, 22.08. og 1 trekkende hann samme sted 23.08., **Østre Toten:** 1 hunnfarget ind. over Evenrudgutua på Kapp 30.09., **Gran:** 2 ad. ind. Skirstadtjern 04.08.

Myrhauk (EN: «Sterkt truet»)

Lesja: 1 hunn Storvatnet 06.08. og 1 ind. Lesjaleira 20.09., **Dovre:** Følgende observasjoner fra Fokstummyra: 1 hunn 02.08., 1 par 06.08., 1 hunn 15.08., 1 hann og 2 årsunger 16.08., 1 par og 1 årsunge 17.08., 1 ad. hunn 18.08. og 20.08. og 1 hann 30.09., **Lillehammer:** 1 ind. Jørstadvollene i Lågendeltaet 22.09., **Vestre Toten:** Følgende observasjoner fra Lier, Børsvollen: 1 hunnfarget ind. på trekk 06.09., 1 hann 15.09., 2 ind. (hunnfarget ind. og en ungfugl) på trekk 23.09., 1 trekkende hann 02.10. og 1 hunnfarget ind. på trekk 08.10., **Østre Toten:** 1 hunnfarget ind. på trekk over Kapp 24.09., **Nord-Aurdal:** 1 hann Knattetjern, Valtjernstølan, 06.08., 1 hann Valtjedn, Valtjednstølan, 16.08., 1 hann Brattåsen 08.09., 1 ungfugl Gauklie - Brattåsen 07.10. og 1 ungfugl Tyrisholt 07.10., **Vestre Slidre:** 1 hann Trøllhøvd 23.08., 1 hunn Tidheimstølen 15.09. og 1 ind. Krististølen 28.10., **Øystre Slidre:** 1 hann Vassklepp langs Jotunheimvegen 13.08.

Steppehauk

Skjåk: 1 trekkende ungfugl ved Vollungsbrue 13.09. (Egil Soglo).

Musvåk

Dovre: 1 ind. Fokstummyra 17.08., **Skjåk:** 1 ind. Myrvang 14.08., **Øyer:** 2 ind. Skjønbergaksla 10.09., **Lillehammer:** 2 ind. Kringsjø i Nordre Ål 09.08., hhv. 1, 1, 1, 3 og 1 ind. Jørstadvollene i Lågendeltaet 21.08., 24.08., 25.08., 31.08. og 06.09. Ellers 2 ind. Skårsetlia 12.09., **Gausdal:** 1 ind. Li gard 18.08. og 1 ind. Holthaugen 10.09., **Gjøvik:** 1 ind. Eriksrud 24.09., **Vestre Toten:** 1 ind. Bøverbru 03.08., opptil 33 ind. på trekk Lier, Børsvollen, følgende dager: 12 ind. 16.08., 11 ind. 17.08. og 19.08., 27 ind. 22.08., 19 ind. 23.08., 18 ind. 10.09., 4 ind. 13.09., 10 ind. 14.09., 13 ind. 15.09., 33 ind. 17.09., 2 ind. 19.09., 11 ind. 22.09., 18 ind. 23.09., 11 ind. 24.09., 18 ind. 26.09., 10 ind. 02.10., 19 ind. 03.10., 4 ind. 05.10. og 3 ind. 08.10. Videre 1 ind. Jutulrud, Einafjorden, 26.08., 4 ind. ved Ås

kirke 15.09. og 1 ind. Børsvollsvea 03.10., **Østre Toten**: Hhv. 1, 2 og 1 ind. Dyrud 03.08., 06.09. og 29.09., 1–7 ind. på Kapp følgende dager: 7 ind. 16.08., 2 ind. 17.08. og 18.08., 7 ind. 28.08., 1 ind. 29.08. og 10.09., 4 ind. 24.09., 1 ind. 30.09. og 01.10. Videre 1 ind. Båkinnskogen på Kapp 02.09., 1 ind. Homb 03.09., 1 ind. Smotolykkja 05.09., 1 ind. Nedre Skjefstad 07.09. og 09.09., 10 ind. Båkinstranda på Kapp 15.09., 6 ind. Kloppen 15.09. og 7 ind. Slagsvoll 24.09., **Gran**: 1 ind. Skirstadtjern 02.08. og 29.08. og 1 ind. Buhammaren 21.08., **Lunner**: Hhv. 2, 3 og 5 ind. Daelstjernet 16.08., 30.08. og 29.09. og 1 ind. Glitrehøgda 29.09., **Nordre Land**: 1 ind. Nordsinni kirke 30.08.

Fiskeørn (VU: «Sårbar»)

Vågå: 1 ind. over Sjoa ved Hindseter 05.08., **Øyer**: 1 ind. Lågen ved Tingberg 26.08., **Lillehammer**: 1 ind. Svartevja i Lågendeltaet 21.08. og 24.08., **Vestre Toten**: 1 ind. Lier, Børsvollen, 16.08., 23.08., 10.09. og 13.09., **Gran**: 2 årsunger i området Vestlandsfjorden - Espetjern 03.08.–14.08. og 1 ind. Skirstadtjern 06.08., **Søndre/Nordre Land**: 1 ind. Dokka naturreservat 31.08., **Etnedal**: 2 ind. Øyvatnet 28.08., **Sør-Aurdal**: 2 ind. ved Bagn kirke 16.08., **Nord-Aurdal**: Hhv. 2, 1 og 2 ind. Fløafjorden 13.08., 21.08. og 23.08., **Vestre Slidre**: 1 ind. Ferisfjorden 25.08.

Dvergfalk

Vinterfunn (01.12. – 31.12.):

Gjøvik: 1 ind. Biri Travbane 08.12.

Lerkefalk (NT: «Nær truet»)

Lillehammer: 1 ind. Jørstadvollene i Lågendeltaet 21.08., 31.08. og 05.09., 1 ind. Hovslivegen 03.09. og 1 ind. Langmoen, Jørstadvollen, 09.09., **Vestre Toten**: 1 ind. Sundsødegård, Einafjorden, 17.08. og 1 ind. Jutulrud, Einafjorden, 25.08., **Østre Toten**: Hhv. 2 og 5 ind. på Kapp 18.08. og 01.09., **Gran**: 1 ind. Skirstadtjern 04.08. og 29.08., **Søndre Land**: 3 ind. ved Fluberg kirke 08.09.

Jaktfalk (VU: «Sårbar»)

Lesja: 1 ind. Lurven 13.12., **Dovre**: 1 ind. Fokstummyra 12.08., **Nord-Fron**: 1 overflyvende ind. Kvam sentrum 18.08., **Øystre Slidre**: 3 ind. (1 ad. og 2 årsunger) Fisketjerne på Valdresflye 17.08.

Vandrefalk

Lesja: 1 ind. Bjorli 26.08., **Lillehammer**: 1 ind. Kringsjø 26.08. og 21.09. og 1 ind. Langmoen, Jørstadvollen, 09.09., **Gausdal**: 2 ind. Nedre Reinsjøen 04.08. og 1 ungfugl samme sted 18.08. og 1 ind. Kråbølsvollan 18.08., **Sør-Fron**: 1 ind. Harpefoss 01.08., 1 ungfugl Steig 21.08. og 1 ind. Fryasletta 30.08., **Vestre Toten**: 3 ind. Sisselbergbukta, Einafjorden, 01.08., 1 ind. Steffensrud 17.08., 1 ungfugl Jutulrud, Einafjorden, 21.08., 1–5 ind. Lier, Børsvollen, i perioden 22.08.–18.10. og 1 ind. Nesvika, Einafjorden, 13.10., **Østre Toten**: 1 ind. Kloppen 31.08., 1 ind. Kapp 30.09. og 16.10. og 1 ind. Totenvika 08.10., **Nord-Aurdal**: 1 ungfugl Fløafjorden 13.08. og 1 ind. samme sted 21.08., 1 ind. Valtjernstølan 12.09. og 1 ungfugl Åbjørdalen 12.09., **Øystre Slidre**: 1 ind. Kalvedalen 01.08.

Sothøne (VU: «Sårbar»)

Lom: Følgende observasjoner fra Åsjo naturreservat, som er en av de få faste hekkeplassene i Oppland: 17 ad. og 7 unger 10.08., 5 ad. og 3 unger 14.08., 8 ind. 05.09. og 14.09., 11 ind. 22.09., 6 ind. 29.09., 4 ind. 30.09. og 2 ind. 28.10., **Sel**: 1 ind. Skottvatnet 24.08., 17.09. og 23.09., **Gran**: 1 ind. Jarevannet 26.10., **Lunner**: Hhv. 26, 30 og 10 ind. notert på Kalvsjøtjernet 30.08., 07.09. og 20.10., **Jevnaker**: 4 ind. Stortjernet 20.10.

Tjeld (NT: «Nær truet»)

Gjøvik: 23 ind. Fredevika 12.08., **Østre Toten**: Hhv. 4 og 2 ind. Kapp brygge 13.08. og 27.08.

Sandlo

(Hekkefunn/indikasjon på hekking):

Dovre: 3 ind. med hekkeadferd Istjerni 06.08., **Lom:** 4 ind. Tesse ved Nåvårsætrin 04.08. og 1 ind. elveslette ved Krossbu 11.08., **Øystre Slidre:** 3 ind. Valdresflye 13.08. og 3 ad. ind. med hhv. 3, 3 og 4 unger samme sted 17.08.

Tundralo

Øystre Slidre: 1 ungfugl Sanddalen 19.09.

Boltit

Lesja: 6 ind. Grashøi 17.09.

Vipe (CR: «Kritisk truet»)

Sør-Fron: 1 ind. Lågen ved Hovevollan 30.10., **Lillehammer:** 1 ind. Jørstadmovollene i Lågendeltaet 21.08., **Gausdal:** 1 ind. Kveine 09.08., **Lunner:** 2 ad. og 5 ungfugler Sandstad, Roa, 03.08.

Fjæreplytt

Dovre: Min. 1 par med hekkeadferd ved Istjørne 06.08.

Brushane (VU: «Sårbar»)

Lesja: Hhv. 2, 26, 22 og 3 ind. Lesjaleira 29.08., 01.09., 08.09. og 20.09., **Lom:** 1 ind. elveslette ved Krossbu 11.08.–13.08., **Lillehammer:** 1–48 ind. sett følgende dager Jørstadmovollene i Lågendeltaet: 3 ind. 16.08., 17 ind. 17.08., 48 ind. 23.08., 25 ind. 25.08., 22 ind. 31.08., 23 ind. 05.09., 15 ind. 06.09., 3 ind. 10.09. og 1 ind. 12.09., **Ringebu:** 4 ind. Risøya på Frya 11.09., **Gjøvik:** 7 ind. ved Biri Travbane 04.09., **Vestre Toten:** 10 trekkende ind. Lier, Børsvollen, 19.08., hhv. 12, 11, 9, 11 og 1 ind. Jutulrud, Einafjorden, 20.08., 21.08., 22.08., 23.08. og 25.08. Videre hhv. 8, 8, 5 og 1 ind. Hanshaugen 22.08., 23.08., 24.08. og 26.08., **Østre Toten:** 10 ind. Gunnerød 03.09., 2 ind. Steinberg 03.09. og 1 ind. Engebakken 04.09., **Sør-Aurdal:** 5 ind. Trestikkeveien, Skjenfjellet, 21.08.

Kvartbekkasin

Sør-Fron: 4 ind. Lågen ved Hovevollan vest for Hundorp bru 11.10., **Lillehammer:** 2 ind. Nordre Traaseth 20.10., **Gjøvik:** Hhv. 2 og 1 ind. Svennesvollene 08.11. og 10.11., **Vestre Toten:** 1 ind. Jutulrud, Einafjorden, 24.10., **Østre Toten:** 1 ind. Totenvika 07.10., 08.10. og 25.10.

Dobbeltbekkasin (NT: «Nær truet»)

Vågå: 1 ind. Russhaugen 11.08., 1 ind. Hindkjørre 14.08. og 1 ind. Ormhaugen 15.08., **Nord-Aurdal:** 1 ind. ved Valtjernstølan 17.08.

Sotsnipe

Sel: 1 ungfugl (1 K) Rautjønn 26.08., **Vestre Toten:** 1 ind. Sisselbergbukta, Einafjorden, 02.09.

Steinvender (NT: «Nær truet»)

Vestre Toten: 4 ungfugler (1K) Jutulrud, Einafjorden, 20.08.

Polarsvømmesnipe

Gjøvik: 1 ind. (1 K) Svennesvollene 08.11.–10.11. (Oppdaget av Ragnar Ødegård).

Kommentar: Funn nr. 2 i Oppland.

Foto til høyre: Ragnar Ødegård.

Tyvjo (VU: «Sårbar»)

Østre Toten: 2 ind. (1 ad. og 1 ungfugl)

Mjøsa utenfor Kapp brygge 28.08. (Tom Dalhøy).

Kommentar: Funn nr. 14 i Oppland.

Hettemåke (CR: «Kritisk truet»)

Dovre: 1 ind. Hjerkinnsdammen 01.08., **Lom:** 1 ind. elveslette ved Krossbu 12.08., **Vågå:** 3 ad. og 1 årsunge Hånåtjønn 13.08., **Lillehammer:** 1 ind. Lågendeltaet 13.10., **Gausdal:** 1 ind. Holthaugen 14.08., **Østre Toten:** Hhv. 3, 1 og 3 ind. ved Kapp brygge 13.08., 16.08. og 27.08.

Fiskemåke (VU: «Sårbar»)

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Gjøvik: Hhv. 60, 20 og 48 ind. Hunnselvas utløp 16.12., 18.12. og 20.12. og 24 ind. Rambekkvika 20.12., **Østre Toten:** Hhv. 1 og 2 ind. Kapp brygge 17.12. og 26.12. og hhv. 4 og 3 ind. Totenvika 14.12. og 23.12.

Sildemåke

Ringebu: 1 ind. Ringebuvollene 01.08., **Lillehammer:** 1–32 ind. notert følgende dager i Lågendeltaet: 6 ind. 01.08., 8 ind. 03.08., 32 ind. 12.08., 1 ind. 17.08. og 21.08., 3 ind. 23.08. og 4 ind. 24.08., **Østre Toten:** 3 ind. Kapp brygge 13.08., **Gran:** 12 ind. Vestre Morstad 12.08., **Lunner:** 1 ind. Volla 12.08., **Jevnaker:** 1 ind. Verkevika 01.09.

Gråmåke (VU: «Sårbar»)

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Gjøvik: Hhv. 5 og 15 ind. Hunnselvas utløp i Mjøsa 16.12. og 18.12., **Østre Toten:** 1 ind. Mjøsa ved Kapp 07.12., 25.12. og 26.12.

Svartbak

Lillehammer: Opptil 8 ind. i Lågendeltaet (17.08.), hvor 1–4 ind. ble sett nokså regelmessig i perioden 01.08.–08.11. Ellers 3 ind. over Kringsjø, Nordre Ål, 22.08., **Søndre/Nordre Land:** 2 ind. Dokkadeltaet 17.08., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Strøndafjorden 04.08.

Makrellterne (EN: «Sterkt truet»)

Lillehammer: Hhv. 18, 22 og 8 ind. Lågendeltaet 01.08., 03.08. og 04.08.

Lomvi (CR: «Kritisk truet»)

Lillehammer: 1 ind. Lågendeltaet i perioden 05.10.–28.10., **Gjøvik:** 1 ind. Svennesvollene 20.10., **Vestre Toten:** Følgende observasjoner fra Einafjorden: 2 ind. Gråstein 28.10., 1 ind. Bjørnerud 29.10., 1 ind. Odden 29.10. og 1 ind. Sangnes 04.11., **Østre Toten:** Hhv. 1, 4 og 1 ind. Mjøsa ved Panengen 17.09., 30.11. og 14.12., 1 ind. Brennsætersjøen 26.09., hhv. 1, 1 og 2 ind. ved Kapp 25.11., 26.11. og 25.12., 1 ind. Mjøsa ved Fjellhaug 30.11. og 3 ind. Veibyvika i Mjøsa 30.11., **Søndre/Nordre Land:** 1 ind. Dokkadeltaet 30.09., **Etnedal:** 1 ind. Tollerud 14.10., **Øystre Slidre:** 1 ind. Hedalsfjorden 16.10.

Skogdue

Vestre Toten: 1 ind. Lier, Børsvollen, 19.09., 26.09. og 07.10., **Lunner:** 1 ind. Lunner sentrum 06.09.

Tyrkerdue (NT: «Nær truet»)

Dovre: Hhv. 1, 1, 4, 5 og 4 ind. Dombås 29.08., 18.09., 17.10., 20.10. og 29.11., **Lillehammer:** Mer eller mindre fast tilhold Halvdan Svartsv. ved Kringsjø med høyeste antall i august, september, oktober, november og desember på hhv. 2, 14, 8, 1 og 1 ind. Videre hhv. 2, 2, 25, 1, 2, 5 og 3 ind. Søndre Park/Skoletorget 03.08., 04.08., 15.08., 23.09., 25.10., 01.11. og 21.11., 1 ind. Olsen Bergs gt. 09.08., hhv. 11 og 1 ind. Nordre Gravlund 13.08. og 26.10., hhv. 1, 1, 12, 10 og 2 ind. Maihaugen 18.08., 12.09., 24.09., 29.09. og 01.10., 1–3 jevnlig i Cathinka Guldbergsveg ved Maihaugen i perioden 08.10.–15.12., 1 ind. Gardvegen 16.10. og 1 ind. Martin Seips veg 05.12., **Gjøvik:** 2 ind. Gjøvik gård 03.08., **Østre Toten:** 1 ind. Taraldrudlinna, Panengen, 22.12., **Gran:** 1 ind. Brandbu 29.12.

Haukugle

Dovre: 1 ind. Grønbogen 01.12., **Skjåk:** 1 ind. Billingen 24.10., **Lom:** 1 ind. Netoseter 06.11., **Vågå:** 1 ind. Randsverk Sag 30.11., **Lillehammer:** 1 ind. Reinahøgda 23.09., **Gjøvik:** 1 ind. Vardalsåsen 20.10., **Etnedal:** 1 ind. Skardtjernet 23.10., **Vestre Slidre:** 1 ind. Grønelie/Grønlihovde 07.10., **Øystre Slidre:** 1 ind. Søre Trollåsen 22.10., **Vang:** 1 ind. Haugastølen og Solsteinlie 27.11.

Kattugle

Sør-Fron: 1 ind. Brennhaugen 08.09., **Lillehammer:** 1 ind. Nordre Traaseth 08.09. og 1 ind. Kvernhusvegen, Skårset, 22.11., **Vestre Toten:** 1 ind. Trosterud 27.09., **Østre Toten:** 1 ind. Hekshuselva naturreservat 29.08., **Gran:** 1 ind. Brandbukampen 06.10., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Marsteinhøgda 10.09., **Vestre Slidre:** 1 ind. Hagali 27.10.

Hornugle

Nord-Fron: 1 ind. Skåbu 25.11., **Sør-Fron:** 1 ind. Brennhaugen 27.10., **Lillehammer:** 1 ind. Jørstadmovollene i Lågendeltaet 30.11.

Gråspett

Dovre: 1 ind. Joramo Næringstun 04.10. og 13.10. og 1 ind. Grønbogen 19.11., 07.12. og 27.12., **Vågå:** 1 ind. Kaldbakk 11.11., **Sør-Fron:** 1 ind. Øverbygdsvegen 28.10., **Lillehammer:** 1 ind. Reistadbakkene 16.11., **Gausdal:** 1 ind. Paulsrudvegen 08.11. og 11.11. og 1 ind. Synstgardseter 30.12., **Gjøvik:** 1 ind. Svennesvollene 15.10., **Nordre Land:** 1 ind. Nordrum i Nord-Torpa 05.10., 06.11., 09.12. og 14.12., **Etnedal:** 1 ind. Bjødneigarden 02.09., 1 ind. Granlund, Brufat, 11.11. og 1 ind. Fjelltun 23.12., 24.12. og 29.12.

Dvergspett

Dovre: 1 ind. Rasken, Furuhaugli, 14.11., **Øyer:** 1 ind. Nordhågan i Nordbygda 10.10., **Lillehammer:** 1 ind. Korpeberget 23.09., 1 ind. Smestad 03.10., **Vestre Toten:** 1 ind. Thunetjernet 14.09. og 1 ind. Fjerdingsmyra 19.09., **Sør-Aurdal:** 1 ind. Kringletjern, Skjenfjellet, 21.08.–23.08. og 16.09.–18.09.

Fjellerke

Lesja: 1 ind. Rundhøe 06.08.

Vintererle

Ringebru: 1 ind. nederst i Svartåa i Fryadalen 08.09., **Øyer:** 1 ind. ved Ile gård i Sørbygda 22.08., **Lillehammer:** Hhv. 1, 1, 3, 2, 2 og 1 ind. Lågendeltaet 01.08., 04.08., 17.08., 13.09., 30.09. og 20.10., 1 ind. Maihaugen 16.08., 19.08. og 03.09., 1 ind. Gausa ved Diserud 16.08., 2 ind. Mesnaelva ved Badedammen 27.08., 1 ind. Nordre Traaseth 02.09. og 15.10., hhv. 2 og 1 ind. Mjøsa ved Vingrom 15.09. og 23.09., 1 ind. Jørstadmoskogen 29.10. og 1 ind. Gausa ved Flåkålibrua 15.12., **Gjøvik:** Hhv. 2, 6, 3 og 1 ind. Svennesvollene 30.10., 09.11., 10.11. og 11.11., **Vestre Toten:** 2 ind. Sisselbergbukta, Einafjorden, 07.10., **Østre Toten:** 1 ind. Slagsvoll 24.09., 1 ind. Kapp 17.10., **Gran:** 1 ind. Åstjern 05.10. og 2 ind. Viggja nord for Brandbu 24.10., **Lunner:** 1 ind. Dælsbekken 16.08., **Jevnaker:** 1 ind. sørenden av Randsfjorden 23.09., **Søndre/Nordre Land:** 1 ind. Dokkadeltaet 17.08., **Vestre Slidre:** 2 ind. Mosvatnet 11.08., **Øystre Slidre:** 4 ind. Kalvedalen 01.08.

Gjerdsmett

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Lillehammer: 2 ind. Svartevjua, Lågendeltaet, 14.12. og 3 ind. Gausa ved Flåkålibrua 15.12., **Østre Toten:** 1 ind. Kapp 06.12. og 30.12., **Gran:** 1 ind. Brandbu 06.12. og 5 ind. Ivistubekken 22.12.

Rødstrupe

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Sel: 1 ind. Hjellum, Otta, 20.12., **Nord-Aurdal:** 1 ind. på foringsplass i Marsteinhøgda 17.12.

Svarttrost

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Dovre: 1 hann 01.12., **Lillehammer:** 1 hann Halvdan Svartsv. ved Kringsjå 02.12.–20.12., hhv. 3, 1 og 2 ind. Smestad 04.12., 05.12. og 13.12. og 1 ind. ved Skårset 30.12., **Østre Toten:** Hhv. 1 hann og 1 hunn Evenrudgutua på Kapp 01.12. og 09.12. og 1 hann samme sted 11.12.–31.12., **Nord-Aurdal:** 1 hann Marsteinhøgda 08.12. og 25.12.

Gråtrost

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Sør-Fron: 1 ind. Brennhaugen 12.12. og 1 ind. Sjørdorp Gjestgiveri 21.12., **Øyer:** 1 ind. Granrudmoen 14.12., **Lillehammer:** 1 ind. Erlendsveg, Kringsjå, 01.12., 13.12. og 21.12., 2 ind. Halvdan Svartsv. ved Kringsjå 02.12., 1 ind. Fåberg stasjon 14.12., 1 ind. Gamleveien 15.12., 1 ind. Skårset 15.12., 1 ind. Cathinka Guldbergsveg ved Maihaugen 15.12., 1 ind. Vingnes, 18.12. og 1 ind. Smestad 23.12., **Vestre Toten:** 1 ind. Sisselbergbukta på Eina 01.12., **Østre Toten:** 1–5 ind. Evenrudgutua på Kapp i perioden 05.12.–31.12., 1 ind. Hammerstadvika 14.12., 1 ind. Totenvika 14.12. og 1 ind. Krabyskogen 22.12., **Søndre Land:** 1 ind. Hov 31.12.

Sivsanger

Gran: 1 ind. ringmerket Skirstadtjernet 06.08.

Tornsanger

Vestre Toten: 1 ind. Trosterud gard 19.09.

Bøksanger

Sør-Aurdal: 1 ind. Høvreslie 16.08.

Munk

Seine observasjoner/vinterfunn (01.12.–31.12.):

Dovre: 1 hann Joramo Næringstun 23.11. og 24.11., **Østre Toten:** 1 hann Evenrudgutua, Kapp, 20.11.

Gulbrynsanger

Vang: 1 ind. Sparstadsanden ved Vangsmjøse 23.09. (Thor Østbye og Ingrid Hemsing).

Kommentar: Funn nr. 23 i Oppland.

Tornskate

Vestre Toten: 1 ind. Trosterud 10.08., **Østre Toten:** 1 ad. og 1 årsunge Garsjølia 01.08.,

Nord-Aurdal: 1 ind. Tyrisholt 06.08.

Varsler

Dovre: 3 ind. Mesætermyre 05.08., **Vågå:** 1 ind. Tesse 22.10., **Ringebu:** 1 ind. Elstad Camping 22.11.,

Lillehammer: 1 ind. Jørstadvollene i Lågendeltaet 31.08., **Østre Toten:** 1 ind. Panengen 23.12.,

Nord-Aurdal: 1 ind. Forohytta, Golsfjellet, 21.10.

Nøttekråke

Lesja: 1 ind. Torelykkja på Lora 15.11., **Skjåk:** 1 ind. ved Vollungsbrua 16.08., **Nord-Fron:** 1 ind.

Vinstra sentrum 14.08. og 4 ind. Vesteng 11.09., **Øyer:** 1 ind. Granrudmoen 15.08., 1 ind.

Skjønbergaksla 10.09. og 1 ind. Nordhågan i Nordbygda 10.10., **Lillehammer:** 1–2 ind. med fast tilhold i Halvdan Svartsv. ved Kringsjå fram til 20.11., 1 ind. Lillehammer kirke/Søndre Park 03.08.,

01.09. og 25.10., 1 ind. Langmoen, Jørstadvollene, 11.08., 09.09., 10.09. og 16.09., 2 ind. Nordre

Gravlund 13.08., 1 ind. Jørstadvollene 13.08., hhv. 1 og 2 ind. Maihaugen 12.09. og 22.09., hhv. 2,

1 og 1 ind. Skårset 12.09., 02.10. og 15.11., 1 ind. Fåberg tettsted 02.10., 1 ind. Sjøseterlia 16.10. og

1 ind. Reistadbakkene 05.11., **Gausdal:** 1 ind. Holthaugen 12.08. og 1 ind. Follebu 05.09., **Gjøvik:** 1

ind. Kirkeby 12.08., 1 ind. Bråstad 05.09., 1 ind. Eriksrudberget 24.09., 2 ind. Strandgata 22.10., 1 ind.

Alset 30.10. og 16.11. og 1 ind. Biri Øverbygd 21.11., **Vestre Toten**: 2 ind. Midtskogen 03.09. og hhv. 1, 1, 1, 3 og 1 ind. Lier, Børsvollen, 10.09., 22.09., 05.10., 08.10. og 18.10., **Østre Toten**: Hhv. 2, 2 og 1 ind. på Kapp 13.08., 26.08. og 03.09., 1 ind. Båkinnskogen på Kapp 03.09., 1 ind. Dyrud 07.09. og 1 ind. Narumsfeltet i Kolbu 18.10., **Gran**: 1 ind. Brandbukampen 12.08., 30.08. og 23.09., 2 ind. Egge Øvre 13.09. og 1 ind. Sølvsberget nord 06.11., **Lunner**: Hhv. 2, 1 og 2 ind. Dælsbekken, Daelstjernet 16.08., 30.08. og 06.09. og 1 ind. ved Kalvsjøtjernet 07.09., **Søndre Land**: 1 ind. sett jevnlig Brattlandsbakken, Fluberg, i perioden 02.08.–26.09., samme sted 2 ind. 01.10. og 1 ind. med flere besøk 06.10.–20.10., **Nordre Land**: Hhv. 2 og 1 ind. Nordrum i Nord-Torpa 10.09. og 25.10., **Etnedal**: 1 ind. Fjelltun 25.10., **Nord-Aurdal**: Hhv. 1, 2 og 3 ind. Fagernes sentrum 18.08., 19.08. og 20.08., 1 ind. Fodnesberget 24.09. og 03.10., **Vestre Slidre**: 1 ind. Kvålstølen 21.10.

Kornkråke (VU: «Sårbar»)

Vestre Toten: 2 ungfugler Sivesindtjernet 08.10., 1 ind. ved Kauserudtjernet 25.10. og 1 ind. Bjørnerud-ødegården 28.10. og 29.10., **Østre Toten**: Min. 18 ind. på Kapp 10.09. og 1 ind. (1 K) Kronborg 20.12.

Bokfink

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Lillehammer: Hhv. 3, 4 og 3 ind. Cathinka Guldbergsv., Maihaugen, 09.12., 10.12.–12.12. og 15.12.

Bjørkefink

Vinterobservasjoner (01.12.–31.12.):

Lillehammer: 1 ind. Reistadbakkene 02.12., 2 ind. Martin Seipsveg 05.12., 2 ind. Cathinka Guldbergsveg ved Maihaugen 06.12. og 09.12. og 3 ind. samme sted 10.12.–12.12. og 15.12.,

Gran: Hhv. 8 og 25 ind. ved Moen skole 14.12. og 23.12.

Stillits

Lesja: Hhv. 4, 1, 1 og 1 ind. Øverbygdsvegen, Lesjaskog, 09.11., 10.11., 11.11. og 13.11., **Dovre**: 1 ind. Hjerkin Fjellstue 11.11. og 1–3 ind. sett jevnlig Joramø Næringstun i perioden 18.11.–28.12., **Lom**: 1 ind. Prestgardskogen 06.11., **Sel**: 8 ind. ved Skottvatnet 17.08., 5 ind. Einangøyene sør for Otta 17.09. og hhv. 3, 5, 4 og 2 ind. Hjellum på Otta 31.10., 16.11., 27.11. og 08.12., **Nord-Fron**: 2 ind. nederst i Øldalen 18.08., hhv. 2, 4, 12, 8, 1, 2 og 2 ind. Bjørklivegen i Kvam 21.10., 22.10., 29.10., 19.11., 03.12., 17.12. og 18.12. og 4 ind. Brustugu 15.12., **Sør-Fron**: Hhv. 1, 3 og 1 ind. Brennhaugen 16.09., 30.09. og 01.10., **Ringebu**: Hhv. 2 og 3 ind. Gildesvollen 27.08. og 13.11. og 2 ind. Vålebrua 27.11., **Øyer**: 1 ind. Ile gard i Sørbygda 13.08., 07.11., 26.11., 27.11. og 29.11. og 3 ind. samme sted 28.12., **Lillehammer**: 8 ind. Nordre/Søndre Sæter 13.08., 1 ind. Søre Ål 18.08., hhv. 2, 1, 2, 1 og 2 ind. Maihaugen 19.08., 23.08., 03.09., 12.09. og 03.10., 2 ind. Ringsvegutua 22.09., 1 ind. Vingrom 23.09., hhv. 4 og 2 ind. Langmoen, Jørstadmoen, 24.09. og 22.10., hhv. 2, 2, 1 og 1 ind. Cathinka Guldbergsvei ved Maihaugen 29.09. og 30.09., 26.10., 30.10. og 09.12., 2 ind. Kringsjø 01.10. og 11.11., 4 ind. Balbergsøya i Lågendeltaet 14.10., 2 ind. Lågendeltaet 28.10., hhv. 1, 2 og 9 ind. Ole Edwardsens veg 06.11., 11.11. og 13.11., hhv. 6, 2, 3, 2 og 5 ind. Erlendsveg, Kringsjø, 23.11., 28.11., 29.11., 30.11. og 21.12., 20 ind. Smestad 06.12. og 13.12. og 25 ind. Gamlevegen 13.12., **Gausdal**: 2 ind. Holthaugen 14.08., 17 ind. Nedre Fossetslættet 05.09. og hhv. 1 og 20 ind. Paulsrudvegen 15.10. og 17.12., **Gjøvik**: 1 ind. Eiksrud 24.09., hhv. 4 og 5 ind. Svenesvollene 15.10. og 11.11., 5 ind. Hunndalen 25.10. og 20 ind. Alset 30.10., **Vestre Toten**: 1 ind. Fugleparken i Raufoss 15.09. og 3 ind. ved Kauserudtjernet 25.10., **Østre Toten**: 30 ind. Olsbyenga 17.09., hhv. 3 og 6 ind. Vedervang i Lensbygda 11.10. og 22.12., 2 ind. ved Lena sentrum 22.12., 2 ind. Lenaelva ved Skreia 22.12. og 12 ind. Evenrudgutua på Kapp 24.12., **Gran**: 4 ind. Eidsand 09.10., hhv. 1, 1 og 2 ind. ringmerket ved Moen Skole 15.10., 27.10. og 08.11., 3 ind. Røykenvika 27.10., 20 ind. Granum ved Jarenvannet 09.11. og 3 ind. Brandbukampen vest 29.11., **Lunner**: 2 ind. Dælsbekken, Daelstjernet 06.09. og 11.09., **Jevnaker**: Hhv. 2 og 1 ind. sørenden av Randsfjorden 23.09. og 17.10., **Søndre Land**: Hhv. 1, 3, 7 og 1 ind. Brattlandsbakken, Fluberg, 14.09., 30.09., 03.10. og 09.10., **Nordre Land**: Hhv. 15, 2, 2 og 1 ind. Nordrum i Nord-Torpa 28.08., 07.10., 08.10. og 17.10., **Sør-Aurdal**: 2 ind. Bagn 10.10., **Nord-Aurdal**:

3 ind. Raubekkevegen 03.10. og hhv. 5, 1 og 4 ind. Marsteinhøgda 30.11., 17.12. og 24.12., **Vestre Slidre**: 2 ind. Rødningen 17.12., **Vang**: 1 ind. Lutastølen 02.09. og 1 ind. ved Høre stavkirke 03.09.

Tornirisk

Ringebu: 10 ind. ved Ringebu Ungdomsskole 16.08., **Øyer**: 1 ind. Ile gard i Sørbygda 14.08., **Vestre Toten**: 1 ind. Lier, Børsvollen, 24.09., **Østre Toten**: 4 ind. Vedervang i Lensbygda 11.10., **Gran**: 10 ind. Brandbukampen 12.08., **Lunner**: 1 ind. Ballangrud ved Vassjø 16.08., **Jevnaker**: 1 ind. sørenden av Randsfjorden 24.09., **Øystre Slidre**: 1 ind. Kalvedalen 01.08.

Bergirisk

Lillehammer: 6 ind. Langmoen, Jørstadmoen, 10.09., **Øystre Slidre**: 4 ind. Søre Brurskardknappen 01.10.

Brunsisik

Øyer: 2 ind. ved Ile gård i Sørbygda 28.12., **Lillehammer**: 1 ind. Cathinka Guldbergsvei ved Maihaugen 09.12. og 11.12.–13.12., **Gausdal**: 1 ind. Killia skiferbrudd 04.08. og 1 ind. Holthaugen 17.12., **Gjøvik**: 7 ind. Svenesvollene 02.12., **Gran**: Mellom 1–47 ind. ved Moen skole i perioden 18.10.–14.12., **Lunner**: 4 ind. ringmerket Dælsbekken, Daelstjernet 30.08., **Søndre/Nordre Land**: 1 ind. Dokkadeltaet 05.10., **Sør-Aurdal**: Hhv. 1, 1, 3 og 5 ind. Høvreslie 16.08., 08.10., 09.10. og 11.10., **Vestre Slidre**: 30 ind. Fauskehaugen 04.11. og 5 ind. Tidheimstølen 05.11.

Polarsisik

Dovre: Hhv. 1, 2 og ind. Rasken, Furuhaugli, 27.12., 29.12. og 30.12.

Furukorsnebb

Vågå: 2 ind. Russa bru 29.09., 3 ind. Russdalen nedre del 29.09. og 5 ind. i Sjødalen ved Ridderspranget 27.12., **Nord-Fron**: 3 ind. ved inntaksdammen til Jora kraftverk 20.10., 8 ind. Styggmyra i Murudalen 30.10. og 12 ind. Sødorp ved Danskehytta 24.12., **Gjøvik**: 2 ind. Bjønnhaugen 20.10., **Vestre Toten**: 1 ind. Nygard, Eina, 18.10., **Gran**: 5 ind. Båhusveien, Fjordaområdet, 16.09., **Søndre Land**: 5 ind. Nervasslia 15.10., **Etnedal**: 2 ind. Espelifjellet 22.08., **Nord-Aurdal**: 4 ind. Fløafjorden 23.08., 2 ind. Åbjørsheia ved Sanderstølen, 09.09., 4 ind. Susfjordvegen 03.10., 10 ind. Sanderstølen 06.10., 12 ind. Osen, Ølsjøen, 20.10. og 10 ind. Einebuvegen 29.10.

Konglebit (NT: «Nær truet»)

Øyer: 7 ind. ved Ile i Sørbygda 28.12., **Gausdal**: 1 ind. Killia skiferbrudd 04.08., **Nordre Land**: 7 ind. Nordrum i Nord-Torpa 30.10., **Jevnaker**: 12 ind. Pershusfjellet 29.10.

Kjernebiter

Lesja: 2 ind. Øverbygdsvegen på Lesjaskog 13.11. og 1 ind. Liarbergvegen 02.12., **Dovre**: 1 ind. Dombås 17.11. og 02.12., **Sel**: Hhv. 1, 2, 3, 2, 6, 2, 6 og 1 ind. Hjellum på Otta 30.10., 12.11., 21.11., 29.11., 03.12., 09.12., 15.12. og 29.12. og 1 ind. Storrustveien i Dalefeltet 16.11., **Nord-Fron**: Hhv. 1, 1, 1, 3, 3 og 2 ind. Bjørklivegen i Kvam 22.10., 10.11., 02.12., 03.12., 09.12. og 18.12., **Ringebu**: 1 ind. Gildesvollen 27.08., 04.11., 05.11., 13.11. og 14.11., **Øyer**: 1 ind. Stasjonsvegen 12.11., **Lillehammer**: 1 ind. Jørstadmoskogen 13.08., hhv. 2 og 4 ind. ved Svartevja i Lågendeltaet 28.08. og 10.09., hhv. 1, 2 og 1 ind. Langmoen på Jørstadmoen 10.09., 12.09. og 31.12., 1–3 ind. sett jevnlig i Cathinka Guldbergsvei ved Maihaugen i perioden 22.09.–15.12., 1 ind. Kringsjø 01.10., 1 ind. Vingarvegen, Vingnes, 08.11. og 09.11., 1 ind. Smestad 28.11., 2 ind. Martin Seipsvei ved Maihaugen 05.12. og 1 ind. Erlendsveg, Kringsjø, 12.12., **Vestre Toten**: 1 ind. Trosterud gård 03.11., **Østre Toten**: 1 ind. Evenrudgutua på Kapp 23.11. og 12.12., **Gran**: 1 ind. ringmerket ved Moen Skole 08.11. og 11.11., samt 3 ind. observert samme sted 06.12., **Lunner**: 1 ind. Dælsbekken, Daelstjernet 30.08., **Nordre Land**: 1 ind. Dokka 28.10., **Nord-Aurdal**: 1 ind. Marsteinhøgda 30.11.

Lappspurv (EN: «Sterkt truet»)

Øystre Slidre: 2 ind. Valdresflye 05.10.

Hvorfor jeg ble “fuglegal”?

Det er vel ikke noe kort og lett svar på dette, men jeg skal prøve å fatte meg i korthet, noe de som kjenner meg vet ikke er lett.

Da jeg var ca. 4 år fikk jeg være med pappa, Thor Even Brenden, på jakt. Da var hans fetter Tore og deres to fedre med.

Av gamlevara lærte jeg å prateplystre som måltrosten mens jeg satt på en stubbe i skogen. Så kanskje det startet alt her.

Etter det har pappa og jeg hatt mange koselige turer over Vardalsåsen for å se etter dyr og fugler.

Pappa har også i alle år fortalt om tiur og tiurleik, det er tiuren som er hans fugl.

Jeg gikk i speideren i mange år og lærte masse om natur og dyreliv.

Bestefar har alltid vært opptatt av fugler og hatt foring ved vinduet. Han kunne også de fleste artene som var innom brettet.

Vi er fiskere og jegere, så vi kommer oss mye ut, noe som også hjelper på kunnskapen.

Da jeg var 21 kjøpte jeg det lille røde huset ved Eikstadtjernet i Breiskallen, noe jeg aldri har angret på.

Men lite ante jeg da om hvor perfekt huset mitt lå for ei som skulle bli “fuglegal”.

Jeg fikk oppleve traner og hegrer på tjernet, endene kom ruslende inn i hagen. Jeg gledet meg også over meisene på fuglebrettet.

Men det var dit kunnskapen strakte seg.

Jeg så imidlertid stadig en fyr stå med et teleskop og speide utover tjernet, så til slutt tok nysgjerrigheten overhånd og jeg gikk opp til ham.

Jeg spurte hva han så som jeg ikke så og det var jammen mye.

Denne mannen var Per Åge Skålerud som jeg har lært så mye av og som vel var litt av grunnen til at jeg er blitt smittet av fuglegalskap.

Han viste, fortalte og hjalp meg utrolig mye og gjør fortsatt det.

Han fikk meg til å bli medlem i Birdlife og lærte meg å legge inn i Artsobservasjoner.

Når man først har begynt å "samle" arter er det rett og slett umulig å stoppe.

I BirdLife traff jeg folk som nå er venner for livet.

Jeg må nok skrive en hel bok om jeg skal nevne alle, men noen må frem.

Anne Lise Sagstuen og Trond Iver Pettersen var to som straks tok meg med på turer hit og dit.

Med dem har jeg fått oppleve triel, sotsnipe, hubro og mye, mye mer.

Even Dehli og Rolf Jørn Karlsen har brukt masse tid og tålmodighet og lært meg opp i ringmerking, som er utrolig spennende.

Jeg har ikke anelse om hvor mange timer Rolf Jørn har brukt for å lære meg det jeg kan, for ikke å snakke om all hjelpen og støtten jeg får. Takk!

Det som nå er min beste venninne, traff jeg etter å ha lagt ut et bilde av fiskeørn.

Sol Hjelle kom ned ved tjernet og lurte på om det var der det var fiskeørn.

Den fikk hun se to minutter etterpå, da den kom rett over hodet hennes.

Etter det har jeg ikke tall på hvor mange timer vi har sammen, og hun har blitt min aller beste venn som jeg har blitt veldig glad i.

Stein Roger Nybakke tok meg med på min første uglemerkingstur, og lot meg få hilse på perleugla for første gang.

Sol og jeg var også så heldige at vi fikk være med ham da han skulle slippe kongeørn.

Det var litt av en opplevelse.

Så må jeg trekke frem gjengen i Sør-Gudbrandsdal fugleforening. For en gjeng med fine folk!

De har også tatt meg imot med åpne armer og lært bort sin kunnskap.

John Apeland har kommet på besøk flere ganger og vår fugl har vel blitt lerkéfalken som viser seg hver gang han er her.

Ja, for jeg knytter folk til fugler, så alle har sin fugl.

Det tok meg mange år, men jeg har funnet min plass her i livet.

Det er i naturen og med denne sabla flotte gjengen mennesker.

I lokallaget Gjøvik, Land og Toten har vi møter stort sett hver uke, og som regel her ved det lille røde huset. Vi merker litt og rusler turer, men hovedsakelig er vi sosiale. Vi drikker kaffe og skravler. Ja, skravler mye for vi er som regel mellom 10 og 20 stk.

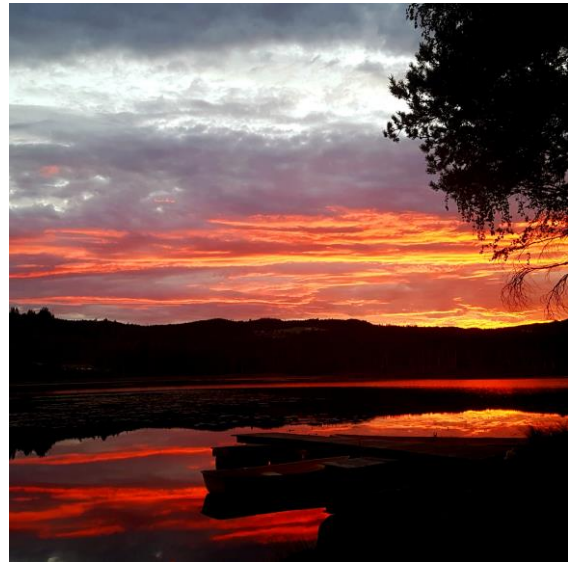
Nå skal jeg late som jeg sitter ute i hagen en sommerdag og, ikke en grå og kald dag som i dag.

Tranene leker på vinden over taket her, vintererla synger i elvekanten sammen med en aktiv fossekall, rødstrupa titter nysgjerrig frem på foringa og sannelig flyr det ikke en kongeørn over her også.

Dette kan være en helt vanlig dag i hagen min.

Det kryr av fugler her og stadig er det noe nytt og spennende som for eksempel isfugl og steppehauk.

Jeg driver nå en gruppe som heter: "*Natur i fokus #nature in focus*" på facebook. Der kan jeg dele alle de fine øyeblikkene i naturen med andre.

Men det stemmer det, jeg skulle fatte meg i korthet, men jeg må bare si.....

Takk til alle dere i og utenfor foreninga som orker å ha med dere denne skravlebøtta hele tiden.

Takk for kunnskap, vennskap og fellesskap.

Jeg har blitt så utrolig glad i dere alle sammen og gleder meg til nye opplevelser med dere.

Ekstra takk for alle gaver jeg stadig får som hjelper fuglene og meg. Det blir satt utrolig pris på og jeg er så takknemlig for hjelpen jeg får slik at alt dette vi driver med er mulig.

-Tina Maria Brenden, skravlebøtta i det røde huset ved Eikstadtjernet.

PS: (det måtte jo bli en PS) Alle er selvfølgelig hjertelig velkomne på våre aktiviteter.

Jeg utfordrer pappsen Thor Even Brenden til å skrive neste gang.
Fordi han er min turvenn og verdens beste pappa.

Retur til BirdLife avd. Oppland, Postboks 87, 2601 Lillehammer

